

maják

12/2020 | NEPREDAJNÉ

Ročenka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov
Godišnjak Zavoda za kulturu vojvodanskih Slovaka



4



18



26



36



44



48



OBSAH / SADRŽAJ

Úvodník

- 4 Quo vadis kultúra vojvodinských Slovákov**
5 Kam smeruje naša kultúra?
6 Slovko-dve o našej súčasnej kultúre, vydavateľstve a výtvarnom umení
8 Pesimistický optimizmus
9 Udržiavať tradíciu, podporiť súčasnosť, aby sme si zabezpečili budúcnosť
11 Život je ako divadelná hra, nezáleží na tom, ako dlho trvá, ale ako dobre bola zahraná
12 Kultúra v čase pandémie
14 Slovenská hudba vo Vojvodine
16 Zvažujem, kadiaľ a ako ísť...
17 K otázke zachovania tradičnej ľudovej kultúry
18 X. ročník fotografického súbehu
22 Vyhodnotenie X. fotosúbehu
24 Edukačný seminár na podporu vokálneho umenia
26 Hudobné podujatia ako soľ, ktorú sme v tomto roku dostávali iba v drobných zrňkach
34 Zborník prác 15. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov
36 Udelenie cien aj napriek koronavírusu
39 LAUDACIO na prof. Mgr. art. Ľuboslava Majera pri príležitosti udelenia Pro Cultura Slovaca 2020
43 Michal Hatala – nositeľ pamätného listu Pro Cultura Slovaca za rok 2020
44 Reflexia I
46 Portrét Miry Brtkovej
48 90 PLUS
51 Insita ako ochrankyňa identity vojvodinských Slovákov
54 Bibliografia Jána Labátha
56 dejiny spisovnej slovenciny v prostredí vojvodinských Slovákov v medzivojnovom období
58 Jozef Maďar – život a sen cez objektív
60 Pavel Chrtan – Master Chef Carving
61 Peter v premávkach
61 Ústav na knižnom veľtrhu v Novom Sade
64 Adresár inštitúcií, ustanovizní, združení, kultúrnych stredísk a kultúrno-umeleckých spolkov vojvodinských Slovákov

Uvodník

- 4 Quo vadis kultura vojvodanských Slovaka**
5 Kuda ide naša kultura?
6 Nekoliko reči o našoj savremenoj kulturi, izdavaštву i likovnoj umetnosti
8 Pesimistički optimizam
9 Negujmo tradiciju, podržavajmo sadašnjost, kako bismo obezbedili budućnost
11 Život je poput pozorišne predstave, nije bitno koliko dugo traje, već koliko je dobro odigrana
12 Kultura u vreme pandemije
14 Slovačka muzika u Vojvodini
16 Razmišljaj kuda i kako ići...
17 O pitanju očuvanja tradicionalne narodne kulture
18 10. Foto-konkurs Zavoda za kulturu vojvodanských Slovaka
22 Izveštaj o 10. Foto-konkursu
24 Edukacioni seminar za podršku vokalnoj umetnosti
26 Muzičke manifestacije kao so koju smo ove godine dobijali
34 Zbornik radova sa 15. Konferencije muzikologa i muzičkih stručnjaka
36 Dodela nagrada uprkos koronavirusu
39 Laudacija za prof. mr art Ljuboslava Majera povodom dodele nagrade Pro Cultura Slovaca
43 Mihal Hatalja – dobio diplomu „Pro Cultura Slovaca“ za 2020. godinu
44 Refleksija I
46 Portret Mire Brtke
48 90 PLUS
51 Naiva kao zaštitnica identiteta vojvodanských Slovaka
54 Bibliografija Jana Labata
56 Istorija standardnog slovačkog jezika u okruženju vojvodanských Slovaka u međuratnom periodu
58 Jozef Maďar – život i san kroz objektiv
60 Pavel Hrćan – Master Chef Carving
61 Petar u saobraćaju
61 Zavod na Sajmu knjiga u Novom Sadu
64 Adresar institucija, ustanova, udruženja, kulturnih centara i kulturno-umetničkih društava vojvodanských Slovaka

Maják

2020, ročník XII, nepredajné / 2020, godište XII, besplatný primerak
Ročenka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov / Godišnjak Zavoda za kulturu vojvodanských Slovaka

- Vydatel / Izdavač: Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov / Zavod za kulturu vojvodanských Slovaka (Njegoševa 16/II/7, 21 000 Novi Sad, Srbija, Tel.: +381 21 54 55 70, +381 21 54 55 71, e-mail: office@slovackizavod.org.rs, www.slovackizavod.org.rs)
- Za vydavateľa / Za izdavača: Vladimír Francisty
- Zodpovedný redaktor: Ladislav Čáni
- Jazyková úprava a korektúra slovenských príspevkov / Lektura i korektura tekstova na slovačkom: Zuzana Medvedová-Koruniaková,
- Jazyková úprava a korektúra srbských príspevkov / Lektura i korektura tekstova na srpskom: Helena Despić
- Dizajn a grafická úprava / Dizajn i grafička obrada: studio za dizajn santa2g
- Fotografie / Fotografije: Nataša Simonović a archív ÚKVS
- Preklad do srbsčiny / Prevod na srpski jezik: Ladislav Čáni
- Tlač / Štampa: SP Print, Novi Sad

- Registračné číslo / Registrarski broj: ISSN 1821-4045

- Distribúcia / Distribucija: ÚKVS / ZKVS

- Náklad / Tiraž: 200

* Preberanie, publikovanie alebo rozširovanie ktorejkoľvek časti ročenky sa povoluje výhradne so súhlasm vydavateľa.

* Preuzimanje, ponovno publikovanje ili distribucija bilo kojeg dela godišnjaka dozvoljena je samo uz saglasnost izdavača.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице Српске, Нови Сад

06122[497.II3=854]

MAJÁK : ročenka Ústavu pre kultúru vojvodinských

Slovákov = godišnjak Zavoda za kulturu vojvodanských Slovaka.

- Roč. I (2009) - - Nový Sad : Ústav pre kultúru

vojvodinských Slovákov, 2010. - Ilustr. ; 29 cm

Godišnje - Tekst uporedo na slov. i srp. jeziku.

ISSN 1821-4045

COBICC.SR-ID 246701063



Vladimír Francisty

riaditeľ ÚKVS

Vladimír Francisty,

direktor ZKVS

Po pôvodnom šoku a strachu z lockdownu a časového ohraničenia pohybu a cestovania do zahraničia a zákazu vychádzania v prvej polovičke roka, na situáciu, v ktorej sme sa nečakane ocitli, sme si trochu zvykli a uvedomili si, že pracovať sa musí a rovnako tak, že práca nám je všetkým potrebná aj pre našu psychiku, lebo by sme sa bez práce neustále vracali k tej istej téme, k tomu istému problému pandémie.

Hovoriť o kultúrnych dianiah v roku 2020 a nespomenúť COVID-19 je takmer nemožné. Hocijaká téma rozhovoru, skôr alebo neskôr, sa dotkne tohto neduhu, ktorý nám naživo zmienil naše životy vo všetkých sférach a čo je najhoršie, ešte stále je tu prítomný a nemožno sa ho zbavit. Osobne si myslím, že aj tý najoptimistickejší a najodvážnejší si mysleli, keď sa na sklonku roka 2019 tento vírus objavil v ďalekej Číne, že z toho bude iba chvíľkový politický rozruch v spoločnosti. Nepočítali sme s tým, že nám práve on ukáže, aký je svet malý a že sa v priebehu niekoľkých mesiacov ocitneme v epidemickom kole, z ktorého sa nedá vystúpiť, akokoľvek sa snažíme.

Po pôvodnom šoku a strachu z lockdownu a časového ohraničenia pohybu a cestovania do zahraničia a zákazu vychádzania v prvej polovičke roka, na situáciu, v ktorej sme sa nečakane ocitli, sme si trochu zvykli a uvedomili si, že pracovať sa musí a rovnako tak, že práca nám je všetkým potrebná aj pre našu psychiku, lebo by sme sa bez práce neustále vracali k tej istej téme, k tomu istému problému pandémie.

Pozrime sa však na to, čo sme robili, alebo presnejšie povedané, čo sme za daných okolností vôbec mohli urobiť na kultúrnom poli v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov v roku 2020. Viacej ako minulé roky sme sa sústredili na knižné vydania, či to boli - vynechať z našich edícií, vydania, ktorých je ústav spoluvedavateľom, alebo vydania, ktoré sme považovali za dôležité pre dolnozemských Slovákov a preto sme ich vydanie finančne podporili. Presný zoznam vydanií a správu o ich prezentácii, ktoré sa konali, keď to epidemiologické opatrenia dovolovali a v takej forme, ako to v danej chvíli bolo možné, si môžete prečítať v tomto vydaní Majáka.

Nakon prвobитног шока и страха од затварања и временског ограничења кретања, путовања у иностранство и полицијског часа у првој половини године, мало smo se navikli на ситуацију у којој smo se неочекивано нашли и shvatili да се радити мора, као и то да је свима нама рад потребан и због наше psihe, jer бисмо се без рада непрестано враћали истој теми, истом проблему пандемије.

Gotovo je nemoguće govoriti o kulturnim događajima u 2020. godini, a ne spomenuti COVID-19. Bilo koja da je tema razgovora, pre ili kasnije, dotači će se ove nedaeče, koja je zauvek promenila naše živote u svim sferama, i što je najgore, i dalje je prisutna i nikako da je se rešimo. Čini mi se da su čak i oni najoptimističniji i najhrabriji mislili, kada se ovaj virus pojavio u dalekoj Kini krajem 2019. godine, da je u pitanju samo kratkotrajni politički metež u društvu. Ni smo ni slutili da će nam upravo ova situacija pokazati koliko je svet mali i da ćemo se za nekoliko meseci naći u vrtlogu epidemije iz kojeg je, ma koliko se trudili, skoro nemoguće izaći.

Nakon prвобитног шока и страха од затварања и временског ограничења кретања, путовања у иностранство и полицијског часа у првој половини године, мало smo se navikli na situaciju u kojoj smo se neочекivano našli i shvatili da se raditi mora, kao i to da je svima nama rad potreban i zbog naše psihe, jer bismosе bez rada neprestano враћали истој теми, истом проблему пандемије.

Ali, pogledajmo šta smo uradili, tačnije šta smo u datim okolnostima bili u stanju da uradimo na polju kulture u Zavodu za kulturu vojvodanských Slováka u 2020. godini. Tokom prošle godine smo se, više nego ranije, fokusirali na izdanja knjiga, bilo da su to izdanja iz naših edicija, izdanja čiji je zavod suizdavač, ili izdanja koja smo smatrali značajnim, te smo zbog toga finansijski podržali njihovo objavljuvanje. Tačan spisak izdanja i izveštaj o njihovim prezentacijama koje smo organizovali kada su to dozvoljavale epidemiološke mere, i u obliku koji je tada bio moguć, možete pročitati u ovom izdanju „Majaka“.

Podarilo sa nám vytypovať dobrý termín a zorganizať ďalšiu muzikologickú konferenciu s názvom Slovenská hudba vo Vojvodine, v rámci ktorej bol predstavený aj zborník z minuloročnej konferencie. ÚKVS v roku 2020 vo svojich skromných priestoroch zorganizoval aj viacero výtvarných výstav. Bohužiaľ, vernisáže sa spravidla konali iba pre zástupcov médií a návštevníci si výstavy mohli v priestoroch ústavu neskôr pozrieť individuálne, dodržiavajúc pritom platné hygienické a protipandemické opatrenia. Jednou z oblastí pôsobenia ústavu, ktorá bola snáď najviac zasiahnutá, bola oblasť medzinárodnej spolupráce. Napriek všetkým ťažkostiam a obmedzeniam, ktoré takmer úplne znemožňovali zahraničné cesty, podarilo sa nám, v spolupráci s regionálnymi partnermi z Maďarska a Rumunska, zrealizovať udelenie ceny Pro Cultura Slovaca, ktoré sa uskutočnilo v rumunskom Nadlaku. Už teraz sa tešíme na nový ročník a na udelenie ceny v roku 2021, ktoré sa po dvoch rokoch opäť uskutoční u nás v Srbsku. V uplynulom roku sa nám, samozrejme, podarilo zorganizovať, resp. podporiť aj mnoho ďalších podujatí, o ktorých si podrobnejšie správy môžete prečítať v pokračovaní tohto Majáka.

Myslím si, že situáciu, v ktorej sa práve nachádzame, najlepšie vystihujú slová Františka Vláčila, českého maliara, grafika, filmového scenáristu a režiséra, ktorý raz povedal: „Kto chce, hľadá spôsob. Kto nechce, hľadá dôvod.“ Osobne som toho názoru, že stačilo nariekania a rozprávok o tom, ako nám je zle, ako sa niečo nedá, lebo na to nemáme financie. Treba byť optimistom a pozerať sa do budúcnosti so zdvihnutou hlavou, aj keď si podvedome uvedomujeme, že situácia v niektorých aspektoch nie je ružová. Lebo rýchlik života ide ďalej, či s nami, alebo bez nás. A je len na nás, či sa budeme iba pozerať ako odchádza, prípadne nastúpime do posledného vozňa a budeme kritizovať všetko a všetkých, alebo si sadneme na miesto rušňovodiča a budete trochu aj kontrolovať kam a akou rýchlosťou sa uberáme.

Uspeli sme da odredimo dobar datum i organizujemo još jednu muzikološku konferenciu pod nazívom „Slovačka muzika u Vojvodini“, u okviru koje je predstavljen i zbornik radova sa prošlogodišnje konferencije. Tokom 2020. godine ZKVS je u svojim skromnimi prostorijama organizovali i nekoliko umetničkých izložbi. Na nesreću, svečana otvaranja su se uglavnom održavala samo uz prisustvo predstavnika medija, a posetioci su mogli individualno da vide izložbe kasnije, poštajući važeće higijenske i antipandemische mere.

Jedno od područja rada zavoda koje je možda bilo najviše pogodeno jeste područje međunarodne saradnje. Uprkos svim poteškoćama i ograničenjima koja su inostrana putovanja učinila gotovo nemogućim, uspeli smo, u saradnji sa regionalnim partnerima iz Mađarske i Rumunije, da realizujemo dodelu nagrade Pro Cultura Slovaca, koja je održana u Nadlaku u Rumuniji. Već sada se radujemo novoj dodeli ove nagrade 2021. godine, koja će se nakon dve godine ponovo održati u Srbiji.

U proteklih godinu dana smo uspeli da se organizujemo i podržimo i mnoge druge manifestacije, o čemu možete detaljnije čitati u nastavku ovog godišnjaka „Majak“.

Verujem da situaciu u kojoj se trenutno nalazimo najbolje odslikavaju reči Františka Vláčila, českog slikara, grafičara, scenariste i reditelja, koji je jednom rekao: „Ko želi, traži način. A ko ne želi, traži razlog.“ Smatram da je bilo dovoljno žaljenja i priče o tome koliko nam je loše, kako se nešto ne može, jer za to nemamo sredstava. Moramo biti optimistični i gledati u budućnost uzdignute glave, i kada smo podsvesno svesni da situacija u nekim aspektima nije ružičasta. Jer brzi voz života putuje dalje, sa nama ili bez nas. A na nama je da li ćemo samo posmatrati ako odlazi, ući u poslednji vagon i kritikovati sve i svakoga, ili ćemo, možda, sesti na mesto mašinovođe i delimično preuzeti kontrolu nad tim kuda i kojom brzinom idemo.

**QUO VADIS
KULTÚRA
VOJVODINSKÝCH
SLOVÁKOV**

**QUO VADIS
KULTURA
VOJVODANSKIH
SLOVAKA**



Anna Čapeľová
predsedníčka
Výboru pre kultúru
NRSNM

Ana Čapelja,
predsednica
Odbora za kulturu
NSSNM

KAM SMERUJE NAŠA KULTÚRA? / KUDA IDE NAŠA KULTURA?

“Homo mensura”

Pri úvahе o civilizačnom význame kultúry dochádzame k záveru, že kultúrne kánony sú časovo obmedzené, čiže sú meniteľné, v súlade s tým ako civilizácia menila svoje náhľady. Hlavne ide tu o človeka. Človek je ten, ktorý nastoľuje kultúrne hodnoty, pravidlá etické, morálne, či spoločenské. Preto času odolali predovšetkým tie duchovné hodnoty, či to hmotné dedičstvo, ktoré boli prijateľné pre určitú spoločenskú, resp. politickú skupinu ľudí. Animozita voči všetkému odlišnému či neprijateľnému pre väčšinu, ani nám nie je celkom cudzia. Idúc po tej historickej ceste dochádzame k súčasnosti, kde je mierou takmer všetkého iba to, čo je vyčísliteľné – teda k materializmu.

Tomuto trendu, žiaľ, neodolala ani kultúra Slovákov žijúcich v Srbsku. Aj napriek tomu, že sme v mnohom špecifickí a jedineční, a to, takpovediac, v celosvetovom meradle, ani my neodolávame niektorým obmedzeniam, ani tým materiálnym, ani duchovným.

Hovoriac o tej materiálnej stránke, bez ktorej si nemožno predstaviť fungovanie žiadnej kultúrnej inštitúcie či podujatia, môžno konštatovať, že závisíme od finančných zdrojov, ktoré nám, vo väčšej alebo menšej mieri, umožňujú, aby sa kultúrna činnosť rozvíjala a rozširovala. Tu v prvom rade treba mať na zreteli financovanie školenia mladých na základných a stredných školách, vo vyučovacom jazyku slovenskom, lebo si iba na tento spôsob vyprofilujeme mladých odborníkov, ktorí budú poznat svoj jazyk, písmo a svoju kultúru. Neopovážím sa vyvodiť pevné závery, ktorá to časť kultúry potrebuje väčšiu a ktorá menšiu finančnú podporu, ale chcem iba zdôrazniť, že masovosť nie je nevyhnutnou ani dostatočnou podmienkou na uprednostňovanie hocičoho. Je potrebné, aby sme si uvedomili, že kultúra musí uspokojovať potreby všetkých spoločenských skupín. Konzumentov je bezpochyby ľahšie osloviť vizuálne, čiže, z vizuálnej úrovne kultúrnej tvorby rezultuje masovosť, ale priestor treba dať tak forme, ako aj obsahu. V tom zmysle vidíme podporu literárnej a vydavateľskej činnosti ako zásadné, ináč hrozí, že tento segment našej svojbytnosti pretrpí značné zmeny.

Na druhej úrovni sú aj duchovné obmedzenia, s ktorými tiež zápasíme. Tento fenomén však nie je príznačný iba pre našu komunitu a iba pre náš kultúrny priestor. Obhajovanie vlastných záujmov a nastoľovanie kvázi hodnôt v kultúre, vnímame ako zlé praktiky, ktoré by sme mali predovšetkým

„Homo mensura”

Razmatrajući civilizacijski značaj kulture, zaključujemo da su kulturni kanoni vremenski ograničeni, odnosno promenljivi, u skladu s tim kako je civilizacija menjala svoje poglede. Uglavnom, reč je o čoveku. Čovek je taj koji uspostavlja kulturne vrednosti, etička, moralna ili socijalna pravila. Stoga su se vremenom prvenstveno sačuvale one duhovne vrednosti, odnosno materijalno nasleđe, koje je bilo prihvatljivo za određenu društvenu ili političku grupu ljudi. Animozitet prema svemu drugaćijem ili onome što je za većinu neprihvatljivo nije ni nama potpuno stran. Sledeći ovaj istorijski put, dolazimo do sadašnjosti, u kojoj je merilo gotovo svega samo ono što je merljivo – dolazimo, dakle, do materijalizma.

Nažalost, ovom trendu nije uspela da se odupre ni kultura Slovaka koji žive u Srbiji. Iako smo u mnogo čemu specifični i jedinstveni, takođe na globalnom nivou, ni mi ne uspevamo da odolimo nekim ograničenjima, ni onim materijalnim, ni duhovnim.

Govoreći o materijalnom aspektu, bez kojeg se ne može zamisliti nijedna kulturna institucija ili manifestacija, može se reći da zavisimo od finansijskih sredstava koja nam u većoj ili manjoj meri omogućavaju da se kulturna delatnost razvija i širi. Ovde je, pre svega, potrebno uzeti u obzir finansiranje obrazovanja dece i omladine u osnovnim i srednjim školama, na slovačkom nastavnom jeziku, jer ćemo samo na ovaj način profilisati mlade stručnjake koji će znati svoj jezik, pismo i kulturu. Ne usuđujem se da donosim čvrste zaključke o tome kojem delu kulture treba više, a kojem manje finansijske podrške, ali želim da naglasim da masovnost nije ni neophodan ni dovoljan uslov da bi se bilo čemu dao prioritet. Moramo shvatiti da kultura treba da zadovolji potrebe svih društvenih grupa. Nesumnjivo je da se konzumentima lakše obraća vizuelno, tj. vizuelni aspekt kulturnog stvaralaštva rezultira masovnošću, ali pažnja mora biti posvećena i formi i sadržaju. U tom smislu, kao suštinsku vidimo podršku književnoj i izdavačkoj delatnosti, u protivnom postoji rizik da će ovaj segment naše suštine pretrpeti značajne promene.

Na drugom nivou postoje i duhovna ograničenja sa kojima se takođe borimo. Međutim, ovaj fenomen nije karakterističan samo za našu zajednicu i samo za naš kulturni prostor. Zaštitu isključivo sopstvenih interesa i uspostavljanje kvazi vrednosti u kulturi, doživljavamo kao lošu praksu, koju bi-

vedieť rozoznať, a potom sa celkom dištancovať od konzumu a jeho zhubného pôsobenia.

Odmlčanie sa jednej časti našej verejnosti, ktorá bola kultúrne činná v minulosti, tiež vidím ako nedostatok. To, čo nám chyba, je dialóg, výmena názorov a schopnosť prijať kritiku. K tomu by sme sa v budúcnosti mali dopracovať, lebo bez vzájomnej komunikácie nedokážeme ani splniť spoločný cieľ a tým je jednota slovenskej komunity.

Zachovávanie hmotného a nehmotného dedičstva, jazyka a písma, ako aj práca s mladými a vynachádzanie nových spôsobov, ako osloviť obecenstvo v pozmenených podmienkach každodennosti sú výzvy do nových dní. Kiežby naše deti prerástli naše hodnoty a ideály.

smo pre svega morali znati da prepoznamo, a zatim i da se u potpunosti distanciramo od konzumerizma i njegovog štetnog dejstva.

Kao jedan od problema vidim i čutanje jednog dela naše javnosti, koji je u prošlosti bio kulturno aktivan. Ono što nam nedostaje je dijalog, razmena mišljenja i sposobnost prihvatanja kritike. U budućnosti bi trebalo poraditi na tome, jer bez međusobne komunikacije ne možemo dostići ni zajednički cilj, a to je jedinstvo slovačke zajednice.

Očuvanje materijalnog i nematerijalnog nasleđa, jezika i pisma, kao i rad sa mladima i pronalaženje novih načina za privlačenje publike u promjenjenim uslovima svakodnevnog života, izazovi su novih dana. Bilo bi dobro da naša deca prerastu naše vrednosti i ideale.



Vladimir Valentik / Vladimir Valenčík

Slovko-dve o našej súčasnej kultúre, vydavateľstve a výtvarnom umení

Nekoliko reči o našoj savremenoj kulturi, izdavaštву i likovnoj umetnosti

Súčasná kultúra vojvodinských Slovákov zažila svoju transformáciu paralelne so spoločenskými zmenami, ktoré sa začali realizovať pred vyše tridsiatimi rokmi. Postupne sme si zvykali na nové pomery. Zachraňovali sme naše inštitúcie, naše časopisy, naše podujatia, ale aj zakladali nové. V súčasnosti je kultúra vojvodinských Slovákov inštitucionálne rozvetvená. V divadelníctve sme sa dopracovali k celomenšinovému profesionálnemu divadlu. Osamostatnili sme Múzeum vojvodinských Slovákov, ktoré vzniklo v teraz už dávnom roku 1949. Založili sme si Národnostnú radu a prvýkrát v dejinách Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov. V priebehu uplynulých 30 rokov do popredia sa dostal výtvarno-umelecký segment a tradične silná literárna tvorba začala chabnúť. Po Galérii insitného umenia v Kovačici, založenej ešte roku 1955, vznikli v tomto prelomovom období dve galérie v Báčskom Petrovci, jedna v Kysáči a početné výtvarné podujatia. Pri týchto transformáciách je dôležité mať prehľad a rozlísiť celomenšinové podujatia

Savremena kultura vojvođanskih Slovaka doživela je svoju transformaciju paralelno sa društvenim promenama koje su počele da se dešavaju pre više od trideset godina. Postepeno smo se navikli na nove uslove. Spasavali smo naše institucije, naše časopise i manifestacije, ali i osnivali nove. Trenutno je kultura vojvođanskih Slovaka institucionalno razgranata. U pozorištu smo stigli do profesionalnog teatra. Od Muzeja vojvođanskih Slovaka, koji je osnovan sada već davne 1949. godine, stvorili smo samostalnu instituciju. Osnovali smo Nacionalni savet, a prvi put i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka. Tokom proteklih 30 godina do izražaja je došao segment likovne umetnosti, a tradicionalno snažno književno stvaralaštvo počelo je da slabí. Nakon Galerije naivne umetnosti u Kovačici, koja je osnovana još 1955. godine, osnovane su još dve galerije u Bačkom Petrovcu, jedna u Kisáču, kao i brojne likovne manifestacije. U kontekstu ovih transformacija važno je imati u vidu i razlikovati manifestacije značajne za celokupnu nacionalnu

od lokálnych a úplne individuálnych kultúrnych počinov. Tak napríklad v oblasti výtvarného umenia treba podporiť celomenšinové podujatia, akým je Bienále slovenských výtvarníkov v Galérii Zuzky Medveďovej v Petrovci, ktoré sa koná už tridsať rokov a umožnilo nám integrovať výtvarnú tvorbu asi 50 akademicky školených maliarov, grafikov a sochárov do kontextu súčasného umenia vojvodinských Slovákov. Či toto podujatie skutočne naša verejnosť a kompetentné inštitúcie tak vnímajú, je však otázne. Mám pocit, že jednoznačný pohľad na význam jednotlivých kultúrnych podujatí a inštitúcií u nás akosi chýba. Národnostná rada a jej Výbor pre kultúru sa pokúsili pred 10 rokmi vymenovať inštitúcie a kultúrne podujatia mimoriadneho významu pre zachovanie identity vojvodinských Slovákov. Či to utkvelo v našom povedomí a či sa v súlade s uvedenou konštatáciou zhodujeme a v súlade s ňou aj správame, je tiež otázne.

Najstarším segmentom kultúry vojvodinských Slovákov, okrem, pravdaže, tradičnej ľudovej kultúry, je literatúra, ktorej začiatky na týchto priestoroch siahajú až do 18. storočia. Dvesto rokov sa tu vydávajú knihy našich autorov, z čoho kontinuitne vo vlastnom vydavateľstve už sto rokov. Vyše 150 rokov sa tu vydávajú slovenské časopisy. Zo všetkých kultúrnych podujatí a festivalov medzi vojvodinskými Slovákmami najstaršie je Literárne snemovanie, ktoré sa tohto roku uskutoční 65. krát. Do akej miery túto bohatú tradíciu písaného a tlačeného slovenského slova na týchto priestoroch si uvedomujeme a podporujeme, je tiež otázne. Polovička našich nekonfesionálnych časopisov s veľmi bohatou tradíciou sa financuje náhodile, teda na základe verejných súbehov a schválených grantov. Taký osud zdieľa aj najstarší slovenský literárny časopis [po Slovenských pohľadoch] Nový život. Všetci to vedia, ale nikto kompetentný nič nedokáže podniknúť. Vydavateľská činnosť sa tiež v tomto najnovšom období liberalizovala a každý môže výdať knihu, ak na to má prostriedky. Aká bude obsahová, jazyková a grafická úroveň tej knihy, to nás už netrápi. Slovenské vydavateľské centrum, ktoré funguje už takmer 14 rokov ako podnik bez zabezpečených stálych prostriedkov, ročne vydáva 15 – 20 slovenských kníh a od svojho osamostatnenia roku 2007 vydalo vyše 270 knižných titulov. Zrejme by si tento náš vydavateľský podnik budovaný na storočnej tradícii zaslúžil akú-takú istotu v svojom pôsobení.

Z druhej strany kultúru vojvodinských Slovákov charakterizuje aj pomerne veľký počet spolkov a občianskych združení, ktoré sa podielajú na podobe našej súčasnej kultúry. Pri ich pôsobení treba rozlíšiť ten skutočný prínos do našej kultúrnej klenotnice a podporovať ich v zámeroch na základe objektívneho hodnotenia ich prínosu do našej slovenskej kultúrnej komunity.

manjinu od onih lokalných i potpuno individualných kultúrnych događanja. Na primer, na polju likovne umetnosti treba podržati manjinske manifestacije, kao što je Bijenale slovačkih umetnika u Galeriji „Zuzka Medvedova“ u Petrovcu, koje se održava već trideset godina i koje nam je omogućilo da u kontekst savremene umetnosti vojvodanskih Slovaka integriršemo likovno stvaralaštvo oko pedeset akademskih slikara, grafičara i vajara. Međutim, upitno je da li kulturna javnosti i nadležne institucije ovu manifestaciju zaista doživljavaju na pravi način. Imam osećaj da kod nas nekako nedostaje jasna percepcija na značaj pojedinih kulturnih događaja i institucija. Nacionalni savet i njegov Odbor za kulturu su pre deset godina proglašili institucije i kulturne manifestacije od posebnog značaja za očuvanje identiteta vojvodanskih Slovaka. Da li je to zaživilo u našoj svesti, da li se sa time slažemo i u skladu sa tim ponašamo, takođe je upitno.

Najstariji segment kulture vojvodanskih Slovaka, osim, naravno, tradicionalne narodne kultury, predstavlja književnost, čiji počeci na ovim prostorima sežu u 18. vek. Već dvesta godina se ovde objavljaju knjige naših autora, a od toga sto godina kontinuirano u vlastitoj izdavačkoj kući. Slovački časopisi na ovom podneblju izlaze više od 150 godina. Od svih kulturnih manifestacija i festivala, među vojvodanskim Slovacima najstarija je manifestacija Književno savetovanje, koje će se ove godine održati 65. put. U kojoj meri smo svesni bogate tradicije pisane i štampane slovačke reči na ovim prostorima i u kojoj meri je podržavamo, takođe je upitno. Polovina naših nekonfisionalnih časopisa sa vrlo bogatom tradicijom finansira se nesistemski, odnosno na osnovu javnih konkursa i odobrenih grantova. Sličnu sudbinu deli i najstariji slovački književni časopis [posle „Slovačkih pogleda“], „Novi život“. Svi to znaju, ali izgleda da niko od kompetentnih ne može ništa da učini. Izdavačka delatnost je u proteklom periodu takođe liberalizovana i svako može da objavi knjigu ukoliko uspe da obezbedi sredstva. Ali kakav će biti sadržaj, jezički i grafički nivo ovih knjiga, to nas više ne brine. Slovački izdavački centar koji deluje već skoro 14 godina kao preduzeće bez stalnih izvora finansiranja, godišnje objavljuje 15 – 20 slovačkih knjiga, a od svog osamostaljivanja 2007. godine objavio je preko 270 naslova. Ova izdavačka kuća, izrasla iz stogodišnje izdavačke tradicije, u svakom slučaju zасlužuje veću sigurnost u svom delovanju.

S druge strane, kulturu vojvodanskih Slovaka karakteriše i relativno veliki broj kulturnih društava i udruženja građana, koja doprinose oblikovanju naše savremene kulture. U njihovom radu neophodno je razlikovati stvari doprinos našem kulturnom blagu, i podržati ih u nastojanjima na osnovu objektívne ocene njihovog doprinosu našoj slovačkoj kulturnoj zajednici.



Pesimistický optimizmus / Pesimistički optimizam

Ak by sme chceli odpovedať na otázku kam to speje kultúra vojvodinských Slovákov, tak by asi bolo potrebné najprv nastoliť otázku - kam to speje celá slovenská národnostná menšina v dnešnej dobe a na týchto priestoroch...?!

Vedomý som si, že je toto veľmi zložitá a komplexná otázka, na ktorú by mali odpovedať nielen naši *poprední politici*, ale predovšetkým povolanejší odborníci najmä v oblasti sociológie a iných podobných spoločenských vied. A to, že ešte stále nemáme vypracovanú, resp. schválenú rámcovú stratégiu v oblasti kultúry – sami sme si na vine. Osobne si myslím, že všeobecne veľa dubasíme a veľa vyslovujeme o tom, ako nám je dobre a len pekne... Zdá sa mi, že je v súčasnosti čoraz menej mladých tvorivých ľudí na tomto vojvodinskem ostrovčeku, myslím tu konkrétnie na literárnu tvorbu a vôlebec na otázku zachovania celkového nášho literárneho života. Z mne neznámych dôvodov sa už ani súbeh časopisu pre literatúru a kultúru Nový život niekoľko rokov nevypisuje, knižné vydania sú veľmi málo finančne podporované, ba rovnako tak aj vydávanie nášho jediného časopisu pre literatúru a kultúru Nový život... Tak to nikdy nebolo, kam to spejeme...?! K tomuto sa následne nastoľuje ďalšia otázka – pre koho, a načo, ak sa takto správame k nášmu materinskému slovu a ku knihe...?!

No predsa pochvalnou je skutočnosťou, že v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov aj dnes podporujú niektoré knižné vydania, ako napríklad knihy monografického typu, tzv. bibliografie našich popredných autorov a niektoré ďalšie...

V celom tomto kontexte som aj ďalej pesimistickým optimistom, že vydržíme...

Ukoliko bismo želeli da odgovoríme na pitanie „Kuda ide kultúra vojvodanských Slováka?“, onda bi, verovatno, najpre bilo potrebné postaviť pitanie „Kuda to ide čítava slovačka národná manžina danas i na ovim prostorima?“

Svestan sam da je ovo vrlo kompleksno pitanje, na koje treba da odgovore ne samo naši vodeči političari, već pre svega kompetentni stručnjaci, posebno iz oblasti sociologije i sličnih društvenih nauka. A za činjenicu da još uvek nemamo definisanu i usvojenu okvirnu strategiju u oblasti kulture – sami smo krivi. Mišljenja sam da generalno mnogo cupkamo i pevamo o tome kako nam je dobro i samo lepo. Čini mi se da je trenutno sve manje mladih kreatívnih ljudi na ovom vojvodanskom ostrvu. Prvenstveno imam u vidu književno stvaralaštvo i uopšte pitanje očuvanja našeg celokupnog književnog života. Iz meni nepoznatih razloga, konkurs časopisa za književnost i kulturu „Novi život“ se već nekoliko godina ne raspisuje, izdanja knjiga su veoma slabo finansijski podržana, a isto tako i izdavanje našeg jedinog časopisa za književnost i kulturu „Novi život“. Ovako nikada nije bilo, kuda to idemo...?!? Zbog svega ovoga se postavlja još jedno pitanje: „Za koga i zašto, ako se prema maternjem jeziku i knjizi odnosimo na ovaj način?“

Ipak, za pohvalu je činjenica da Zavod za kultúru vojvodanských Slováka i danas podržava neka izdanja knjiga, poput knjiga monografskog tipa, tzv. bibliografije našich vodečih autorov, kao i nekih drugih.

U sveukupnom kontekstu i dalje sam pesimistički optimista i verujem da čemo izdržati...



Viera Krstovská
riaditeľka SVD

Vera Krstovski
direktorka SVP

Udržiavať tradíciu, podporiť súčasnosť, aby sme si zabezpečili budúcnosť

Negujmo tradiciju, podržavajmo sadašnjost, kako bismo obezbedili budućnost

SVD je jednou z najmladších profesionálnych divadelných inštitúcií a jediné profesionálne slovenské divadlo v Srbsku. Vzniklo na základe dlhorocného úspešného pôsobenia slovenských ochotníckych divadiel a jeho zakladanie podporila Pokrajinská vláda a Obec Báčsky Petrovec v roku 2003. Odvtedy SVD malo vyše 30 premiér. Každoročne vystupuje na ochotníckych divadelných festivaloch vo Vojvodine, ale i mimo festivalov po slovenských vojvodinských dedinách. Spolupracuje s profesionálnymi divadlami zo Srbska a Slovenska, ktoré často môžeme vidieť i v Báčkom Petrovci a zvlášť na festivale Petrovské dni divadelné. SVD často cestuje na Slovensko, ako i do Maďarska vystupovať.

SVD nemá zamestnaných divadelných tvorcov a technikov, pri čom ich angažuje z iných divadiel a zvlášť slovenských ochotníckych divadiel. Svojou prácou balansuje medzi profesionálnym a ochotníckym – musí spĺňať požiadavky profesionálneho divadla, ale i požiadavky obyčajného diváka.

Ako mnohé druhy umenia, tak aj divadlo počas uplynulého roku zažilo veľké prekvapenia. Prekvapenie, že konzumenti divadla, i keď ich je v posledných rokoch čoraz menej, teraz už v hľadisku vôbec nesedia. A na strane druhej i prekvapenia z toho, čo všetko môžeme urobiť a urobíme, aby sme nezanikli a aby sa na nás nezabudlo a v konečnom dôsledku aj aby sme si poctivo a zodpovedne zrealizovali svoje aktivity a splnili vlastné očakávanie a očakávania našich spolupracovníkov a divákov. Najhoršie je to, že niektoré divadlá epidémia priviedla na pokraj zániku – stratili členov, nehrajú predstavenia, ohrozené sú im projekty, nemôžu sa stretať a tvoriť... Ale tak je aj u nás – v profesionálnych divadlách, prišli sme ku koncu, alebo vlastne začiatku. A tak je možnože z nášho hľadiska i najlepšie... Hľadieť na všetko ako na začiatok a angažovať nové tváre, nových spolupracovníkov, realizovať nové projekty...

Kultúra má byť dôležitou súčasťou nášho života. Preto sa my v Slovenskom vojvodinskom divadle posledné roky usilujeme spojiť niekoľko scén a hercov z rôznych prostredí a tým vyjadriť úctu k tým, čo divadlo obohacujú, tiež sa usilujeme o čo najpestrejší repertoár a podľa záujmov diváka

Slovačko vojvodansko pozorište je jedna od najmladších profesionálnych pozorišní institucia i jedino slovačko profesionálne pozorište u Srbskej. Temelj za njegovo osnivanje postavila je uspešna pozorišna produkcija slovačkých amaterských pozorišta, a osnivanje pozorišta podržali su Pokrajinska vlada APV i Opština Bački Petrovac 2003. godine. Od tada je SVP imalo više od 30 premijera. Svake godine nastupa na pozorišnim festivalima amatera u Vojvodini, ali i van festivala u slovačkim vojvodanskim selima. Saradjuje sa profesionalnim pozorištima iz Srbije i Slovačke, čije predstave često možemo videti u Bačkom Petrovcu, a posebno na Festivalu „Petrovački dani pozorišta“. SVP sa svojim predstavama često gostuje u Slovačkoj, ali i u Mađarskoj.

SVP nema zaposlene pozorišne stvaraoce i tehničare, već ih angažuje iz drugih pozorišta, a posebno slovačkih amaterskih pozorišta. U svom radu balansira između profesionalnog i amaterskog – mora da ispunи zahteve profesionalnog pozorišta, ali i zahteve običnog gledaoca.

Kao i mnoge druge vrste umetnosti, i pozorište je tokom protekle godine doživelo velika iznenadenja. Jedno od iznenadenja je bila činjenica da publika, koje je inače sve manje, gotovo uopšte nije sedela u gledalištu. Sa druge strane, iznenadenje je predstavljalo i saznanje šta sve možemo učiniti i činimo da ne nestanemo i da ne odemo u zaborav, a na kraju krajeva i da svoje aktivnosti sprovodimo pošteno i odgovorno i tako ispunjavamo vlastita očekivanja i očekivanja naših kolega i gledalaca. Najgore je što je epidemija pojedina pozorišta dovila do ruba propasti – izgubili su članove, ne nastupaju, njihovi projekti su u opasnosti, ne mogu da se susreću i stvaraju... Sve to se dešava i kod nas – u profesionalnom pozorištu, došli smo do kraja, ili, zapravo, na početak. A to je, sa naše tačke gledišta, možda i najbolje. Sve posmatrati kao novi početak, angažovati nova lica, nove saradnike, realizovati nove projekte...

Kultura bi trebalo da predstavlja važan deo našeg života. Stoga, u Slovačkom vojvodanskom pozorištu poslednjih godina pokušavamo da spojimo nekoliko scena i glumaca iz različitih sredina, te na taj način izrazimo poštovanje prema onima koji obogačuju pozorište, a ujedno težimo da

a počas epidémie sme stále zverejňovali predstavenia, texty, fotografie a spomienky na naše staré predstavenia, nahráli sme i nové videá o výstavách nášho divadla, knihách... Všetko s tým úmyslom, aby diváci nezabúdali na kultúru. Tiež aby sme oslovili i nového diváka, ktorý si príde pozrieť i živé predstavenie, výstavu či koncert... Živé predstavenie sa nedá ničím nahradíť, ani divadelníkom ani divákom, lebo oni spoločne tvoria jedno predstavenie. Vyjšť z domu na nejaké kultúrne podujatie – ísť do divadla je čas, ktorý sa nedá prežiť doma. Roky dozadu sme boli vychovávaní, že ísť do divadla je sviatočný čin, pričom dostať lístok do divadla bolo niekedy strašne ľažko a preto podniky, školy, združenia kupovali kolektívne lístky a teraz... divákom občas aj delíme lístky a miesto zostane prázdne...

Ked' sa opatrenia konečne uvoľnia, slovenské divadelné umenie predsa nebudeme môcť hned' konzumovať a preto by sme sa museli už dnes venovať problémom, ktoré nás trápia roky dozadu – ako získať väčší počet členov, väčší počet detí, mladých členov a spolupracovníkov, plné hľadiská, novú divadelnú tvorbu a dielne, financie...

Preto, milí divadelníci, budeme sa na všetko pozerať ako na nový začiatok!

Predovšetkým musíme začať s výchovou, tak doma, ako i v školách, viest deti ku všetkým druhom umenia. Priblížiť im kultúru a vzdelávať ich, v prípade divadelníkov, predovšetkým k hovorenej reči, umeleckému prednesu, pohybu, ale i správaniu sa v divadle. Zapojiť do celého procesu aj výchovno-vzdelávacie ustanovizne – školy a učiteľov a rodičov, ktorí detom od malička vštevia lásku k umeniu a divadlu. Mladých je zasa potrebné podporiť v ich procese a snahách vyjadriť sa umelecky a k tomu sa môžu pripojiť i združenia mladých alebo pre mladých, ale i inštitúcie ako sú galérie, múzeá, knižnice a pod. Spoločnými silami treba udržiavať tradíciu, podporiť súčasnosť, aby sme si zabezpečili budúcnosť.

ostvarimo raznovrstan repertoar u skladu sa očekávanjima publike. Tokom epidemije smo i dalje objavljivali predstave, tekstove, fotografije i sečanja na naše stare predstavy, snimali smo i nove video-zapise o izložbama našeg pozorišta, o knjigama, sve sa namerom da publike ne zaboravi na kulturu. Takođe, i da se obratimo novom gledaocu koji će doći da vidi predstavu uživo, izložbu ili koncert... Živu predstavu ne može ništa da nadomesti ni pozorištu ni publike, jer samo zajedno čine jednu predstavu. Izlazak iz kuće na kulturni događaj, odlazak u pozorište je vreme koje se ne može proživeti kod kuće. Godinama unazad smo bili vaspitavani da je odlazak u pozorište svečani čin, a dobiti kartu za pozorišnu predstavu je ponekad bilo veoma teško i zato su firme, škole i udruženja kupovali kolektívne karte, a sada ponekad gledaocima i delimo karte, a mesto ostane prazno...

Čak i kada se mere konačno ublaže, nećemo moći odmah da konzumiramo slovačko pozorište, pa bismo već sada morali da se pozabavimo problemima koji nas godinama muče – kako da dobijemo više članova, više dece, mlađih, saradnika, puna gledališta, novu pozorišnu produkciju i radionice, finansije... Stoga, dragi ljubitelji pozorišta, sve ćemo posmatrati kao jedan novi početak!

Pre svega, moramo početi sa odgojem, kako kod kuće, tako i u školama, da bismo decu vodili ka svim vrstama umetnosti. Da im približimo kulturu i edukujemo ih – kao pozorišne gledaoce, prvenstveno u oblasti govorene reči, umetničkog izvođenja, pokreta, ali i ponašanja u pozorištu. Neophodno je da u čitav proces uključimo obrazovne institucije – škole, nastavnike i roditelje, koji će deci od najranijeg uzrasta usaditi ljubav prema umetnosti i pozorištu. S druge strane, mlade ljudi treba podržati u njihovom nastajanju i naporima da se umetnički izraze, a u tome im mogu pomoći i omladinska udruženja ili udruženja za mlađe, ali i institucije kao što su galerije, muzeji, biblioteke i sl. Neophodno je da zajedno negujemo tradiciju i podržavamo sadašnjost, kako bismo tako osigurali budućnost.





Život je ako divadelná hra, nezáleží na tom, ako dlho trvá, ale ako dobre bola zahraná¹

Život je poput pozorišne predstave, nije bitno koliko dugo traje, već koliko je dobro odigrana¹

Pandémia zapríčinená vírusom COVID-19 už vyše roka blokuje celý svet. Zdá sa, že na takéto niečo nikto nebol pripravený a len dúfam, že zo všetkého vydodíme aj nejaké ponaučenie. Tak ako zasiahla občanov, spoločenský život, priemysel, poľohospodárstvo, v rovnakej mieri zasiahla aj kultúru, vo všetkých segmentoch umenia a najmä divadlo. Slovenské ochotnícke a profesionálne divadlo vo Vojvodine počas pandémie, ktorá ešte trvá, nemalo viac než štyri premiéry a samým tým sa práca v ochotníckych divadlách zviedla na reprízy predstavení, ktoré boli pripravené pred dvomi rokmi, ale aj tých bolo málo. Aby sme zdolali takúto situáciu a prekonali pandémiu, pritom rešpektovali všetky protipandemické opatrenia, musíme pokračovať s divadlom. Musíme sa zorganizovať v súlade s podmienkami v období krízy a svoju prácu na divadelných projektoch vykonávali tak, aby sme si zdravotne neuškodili a predsa pripravili divadelné predstavenie a zúčastnili sa slovenských a celoštátnych súťaží. Dôležité je, aby každý vo svojom prostredí pouvažoval o vlastných možnostiach, veľkosti súboru, financiach a v súlade s epidemiologickými predpismi sa pustil do nacvičovania nového divadelného predstavenia. Potrebné je vynaložiť o niečo viacej úsilia pri voľbe predloh, ale dramatických textov s malým počtom hercov, ktoré sa môžu nacvičiť za krátky čas, ktoré si nevyžadujú veľké finančné prostriedky ani náročnú postprodukciu, je dosť a možno si treba voliť práve takéto predlohy, aby sa zachovala kontinuita divadla a tradícia. Keď ide o festivaly, ktoré sú pod záštitou NRSNM, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov a SKUS Janka Čmelíka, mali by sme ich v roku 2021 záväzne organizovali. Nesmieme dopustiť, aby nám divadlá a divadelná verejnosť tak dlho boli bez divadelných predstavení. Obávam sa, že aj takáto situácia bude značne vplyvať na budúcu produkciu, keď sa pandémia skončí, preto treba zabrániť ďalšej absencii divadelnej produkcie.

Festivaly 3xĐ a Divadelný vavrín môžeme zorganizovať na viaceru spôsobov, predĺžiť časovú lehotu prihlášok, predstavenia zahrať vo svojom prostredí s obecenstvom alebo bez neho, ako to epidemiologické podmienky dovolia. Porota si môže pozrieť predstavenia v každom prostredí a udeľovanie cien môže byť organizované na jednom mieste. Druhá možnosť je, aby divadlá posielali svoje videozáznamy predstavení a aby sa celý festival uskutočnil online.

Pandemija izazvana vírusom COVID-19 blokira ceo svet več više od godinu dana. Čini se da za ovako nešto niko nije bio spremjan, a ja se samo nadam da čemo iz svega izvući nejakvu pouku. Kao što je uticala na građane, društveni život, industriju, poljoprivredu, u istoj meri je uticala i na kulturu i to u svim segmentima umetnosti, a posebno u pozorištu. Slovačko amatersko i profesionalno pozorište u Vojvodini tokom pandemije nije imalo više od četiri premijere, a pandemija i dalje traje, dok je rad u amaterskim pozorištima sveden uglavnom na reprize predstava koje su pripremljene pre dve godine, ali i toga je bilo malo. Da bismo preuzešli ovakvu situaciju i savladali pandemiju, poštujuci sve antipandemische mere, moramo nastaviti sa pozorištem. Moramo se organizovati u skladu sa uslovima tokom krize, a pozorišne projekte treba da radimo tako da ne naštetišmo sebi, a opet da pripremimo pozorišnu predstavu, te da učestvujemo na slovačkim i republičkim takmičenjima. Važno je da svako u svom okruženju razmisli o sopstvenim mogućnostima, veličini ansambla, finansijama i, u skladu sa epidemiološkim propisima, uvežbava novu pozorišnu predstavu. Neophodno je uložiti nešto više napora u izbor dela, dramskih tekstova sa malim brojem glumaca koji se mogu uvežbatи za kratko vreme, a za koja nisu potrebna velika sredstva ili zahtevna postprodukcija. Takvih dela ima dosta, te je u interesu očuvanja kontinuiteta rada i tradicije moguće posegnuti upravo za ovakvim tekstrom. Kada su u pitanju festivali koje organizuju Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Zavod za kulturu vojvodanských Slováka i SKUD „Janko Čmelík“, najvažnije je da u 2021. godini po svaku cenu budu organizovani. Ne smemo dozvoliti da pozorišta i pozorišna javnost toliko dugo ostaju bez pozorišnih predstava. Plašim se da će cela ova situacija imati značajan uticaj na buduću produkciju i kada pandemija prođe, pa je zbog toga neophodno sprečiti dalje odsustvo pozorišne produkcije.

Festivale „3xĐ“ i „Pozorišne lovoričke“ je moguće organizovati na više načina: može se produžiti rok za prijavu, predstave se mogu izvoditi u domaćoj sredini sa ili bez publike, a u skladu sa epidemiološkim uslovima. Žiri može odgledati predstave u bilo kojoj sredini, a dodela nagrada se može organizovati na jednom mestu. Druga opcija je da pozorišta šalju svoje video-zapise predstava i da se ceo festival odvija onlajn.

¹ Seneca

1 Seneca

Nazdám sa, že si nájdeme chodníček, ktorým náš divadelný život prevedieme cez túto zlú zdravotnú situáciu a že slovenské divadelníctvo vo Vojvodine bude aj nadálej kultúrnou špičkou slovenskej národnostnej menšiny, tak ako bolo pred vypuknutím pandémie COVID-19.

Pokým ľudia budú hercami a herci ľuďmi, bude divadlo.¹

1 Karel Čapek

Nadam se da čemo pronaći put kojim čemo naš pozorišni život provesti kroz ovu epidemiološku situaciju i da će slovačko pozorište u Vojvodini i dalje biti elitni deo kulture slovačke nacionalne manjine, baš kao što je bilo i pre izbijanja pandemije COVID-19.

„Sve dok ljudi budu glumci, a glumci budu ljudi, biće i pozorišta“.¹

1 Karel Čapek



Vladimír Brňa
Ochotnícke divadlo
Janka Čemana, Pivnica

Vladimir Brnja,
Amatersko pozorište
„Janko Čeman“, Pivnice

Kultúra v čase pandémie / O trenutnoj situacií u našoj kulturi

Napriek skutočnosti, že v oblasti kultúry stále nemáme schválenú rámcovú stratégii, kultúrnu činnosť našej národnostnej menšiny, po prepuknutí pandémie coronavírusu, predsa môžeme ohodnotiť ako plodnú a úspešnú. Svedčí o tom mnoho kultúrnych podujatí úspešne zorganizovaných takmer v každom našom prostredí. V súčasnosti, v podmienkach pandémie, sa situácia drasticky zmenila. Počet aktivít v oblasti kultúry značne klesol. Takémuto scenáru sa nevyhlo ani naše divadlo aj napriek dobrej vôle a už rozbehnutým aktivitám. V situácii pretrvávajúcich pandémických opatrení, ale aj tých nových, nie veľmi ružových, máme pocit, že iba prešlapujeme na mieste a to trvá už vyše roka. Pre nás, ktorí sa ochotnícky venujeme kultúre, je to ťažký stav, lebo sa obávame, že priviedie k veľkému poklesu elánu a záujmu o amaterizmus. Preto si myslíme, že vypracovanie dlhodobej stratégie v oblasti kultúry môže počkať na nejaké lepšie časy. V tomto období by bolo potrebné trvať predovšetkým na stratégii v kultúre v čase pandémie a mala by sa zameriavať predovšetkým na mo-

Uprkos činjenici da još uvek nemamo usvojenu okvirnu strategiju u oblasti kultury, kulturna aktivnosť naše národnostnej menšiny, do izbijanja korone, ipak se može oceniti ako zapažena i plodna. O tome svedoče brojni kulturni događaji, koji su uspešno organizovani u skoro svim sredinama. Trenutno se u kontekstu pandemije COVID-19 situacija drastično promenila. Broj kulturnih aktivnosti naglo je opao. Ni naše pozorište nije izbeglo ovakav scenario, i to uprkos dobroj volji i već započetim aktivnostima. U situaciji dugoročnih pandemijskih mera, ali i ostalih, ne baš ružičastih, imamo utisak da tapkamo u mestu, a to traje već više od godinu dana. Za sve nas koji se amaterski bavimo kulturom ovo je teška situacija, jer se bojimo da će to dovesti do velikog pada entuzijazma i interesovanja za amaterizam. Stoga smatramo da izrada dugoročne strategije u oblasti kultury može sačekati neka bolja vremena. Tokom ovog perioda prvenstveno bi bilo neophodno insistirati na strategiji u kulturi u vreme pandemije, fokusirajući se na motivisanje i podršku svim

tiváciu a podporu všetkých kultúrnych dejateľov, aby aj v takýchto podmienkach, rešpektujúc všetky platné opatrenia, zachovali aspoň minimum aktivít. Lebo sa neskôr, keď toto už bude za nami, z toho minima ľahšie dostaneme k optimu, ako sме mali začínať od nuly.

Teda ak by si všetci kultúrni dejatelia dali do popredia aktivity, ktoré je v danom momente možné realizovať a majú na to podmienky a prostriedky, bol bi to ich obrovský prínos kultúre v týchto neprajných časoch.

kultúrnim akterima da održavaju makar minimum aktivnosti, čak i u ovakvím uslovima, poštujući sve važeće mere. Jer kasnije, kad se ovo završi, lakše ćemo od nekog minimuma stići do optimalnog stanja, nego kada bismo morali da krećemo od nule.

Dakle, ako svi kulturni radnici u prvi plan stave aktivnosti koje se mogu sprovesti u datom trenutku, a ukoliko za to imaju uslove i sredstva, to bi bio njihov ogroman doprinos kulturi u ovim nepovoljnim vremenima.





Slovenská hudba vo Vojvodine / Slovačka muzika u Vojvodini

Hudba, ktorú tvorili a tvoria Slováci vo Vojvodine, je mimoriadne komplexný a zložitý jav. Nadväzuje na mimoriadne bohatú tradíciu, ktorá sa v mnohom opiera o odbornú inštitúciu, akou je Rádio Nový Sad [v súčasnosti Novosadský rozhlas]. Za úskalie súčasnej hudbe vojvodinských Slovákov považujem fakt, že sme sa od dosiahnutých štandardov a od tejto inštitúcie vzdialili. Stačí len zapojiť si vysielaenia so slovenskou hľdou v Novosadskom rozhlase a hned zistíme, že aj keď v súčasnej dobe aktívne organizujeme festivaly na podporu novej slovenskej hudobnej tvorby, v rozhlase aj ďalej znejú piesne nahrané v minulom storočí. Nie, nejde len o akýsi komunikačný šum. Po odlúčení našej novej tvorby od Novosadského rozhlasu sme sa do rozhlasových koľají už nikdy nevrátili. V prvých rokoch po obnovení Súťaže o novú slovenskú tvorbu a jej rozdelení na tri samostatné koncerty organizátori vynakladali veľké úsilie, aby dosiahli vysokú úroveň jednotlivých súťažných festivalov. Avšak jedine Festival nových lyrických piesní, ktorý organizoval Kulpín, spolupracoval s rozhlasovým orchestrom a rozhlasovými upravovateľmi. Žiaľ, pre nedostatok finančných prostriedkov sa podujatie nekoná už od roku 2012 [v r. 2011 odznel zatial posledný ročník]. Festivaly Zlatý klúč a Letí pieseň, leží vsadili na vlastné kapacity a služby overených rozhlasových odborníkov a machrov, ako ich na našej 16. muzikologickej konferencii nazval veľký priateľ slovenskej hudby Joca Adamov, postupne prestali využívať. Zo začiatku boli rozhlasoví hudobníci aktívne zapájaní ako externí spolupracovníci, neskôr sa z produkcie vytratili. A tak sa nejako vytratili aj nové súťažné piesne z rozhlasového éteru.

Tento fakt, ako aj ďalšie myšlienky zazneli na našej 16. muzikologickej konferencii, keď sme sa Súťaži o novú slovenskú tvorbu venovali pri príležitosti jej polstoročnice. Naše úvahy však pokračovali ďalej. Ak by sme týchto odborníkov vrátili do hry, dostali by sme oveľa rôznorodejšiu paletu hudobných skladieb. Myslíme tu na rozhlasových hudobníkov, ale aj upravovateľov, ktorých má byť takmer toľko ako aj pesničkárov či autorov piesní. Lebo ako to každý hudobník dobre vie, dobrý upravovateľ pieseň zveľadí, slabý upravovateľ aj najlepšiu hudobnú myšlienku sprzní. Riešenie do budúcnosti? Hľadať možnosti a cesty vrátiť sa v realizácii festivalov novej tvorby k rozhlasovým hudobným

Muzika koju su stvarali i stvaraju Slovaci u Vojvodini izuzetno je složen fenomen. Utemeljenia je na veoma bogatoj tradiciji, koja se u velikoj meri zasniva na profesionalnoj instituciji, kao što je Radio Novi Sad (danach Novosadski radio). Prema našem mišljenju jedan od problema savremene muzike vojvodanskih Slovaka je činjenica da smo se udaljili od dostignutih standarda i od ove institucije. Dovoljno je da uključimo emisiju sa slovačkom muzikom Novosadskog radija i odmah ćemo uvideti da, iako i danas organizujemo festivala u znak podrške novoj slovačkoj muzici, još uvek se emituju pesme snimljene u prošlom veku. Ne, nije u pitanju samo nekakav komunikacijski šum. Nakon odvajanja našeg novog stvaralaštva od Novosadskog radija, više se nikada nismo vratili radijskim stazama. U prvim godinama nakon obnove Konkursa za novo slovačko stvaralaštvo i nakon njegove podele na tri samostalna koncerta, organizatori su uložili velike napore da postignu visok nivo pojedinačnih takmičarskih festivala. Međutim, samo je Festival novih lirske pesama, koji je organizovan u Kulpinu, sarađivao sa radijskim orkestrom i radijskim aranžerima. Nažalost, zbog nedostatka sredstava, ova manifestacija se ne organizuje od 2012. godine (poslednji put je organizovana 2011. godine). Festivali „Zlatni ključ“ i „Leti pesma, leti“ su se oslonili na sopstvene kapacitete, a usluge dokazanih radijskih stručnjaka i mahera, kako ih je na našoj 16. Muzikološkoj konferenciji nazvao veliki priatelj slovačke muzike Joca Adamov, postepeno su prestale da se koriste. U početku su radijski muzičari bili uključeni kao spoljni saradnici, ali su kasnije nestali iz produkcije. Na taj način su i nove takmičarske pesme isčezle iz radijskog programa.

Ova činjenica, kao i druga zapažanja, izneti su na našoj 16. Muzikološkoj konferenciji, koja je u svom programu imala i Konkurs za novo slovačko stvaralaštvo i to povodom pola veka od njegovog osnivanja. Međutim, naša razmišljanja su išla i dalje. Ukoliko bismo vratili ove stručnjake u igru, dobili bismo mnogo raznovrsniji spektar muzičkih numera. Ovde prevashodno mislimo na radijske muzičare, ali i na aranžere, kojih bi trebalo da bude gotovo isto toliko, kao i kompozitora ili kantautora. Jer, kao što svaki muzičar dobro zna, dobar aranžer će pesmu učiniti boljom, dok loš aranžer čak i najbolju muzičku ideju može da unazadi. Rešenje za budućnost? Treba tražiti mogućnosti i načine da se radij-



odborníkom. Priblížiť sa produkciu Novosadského rozhlasu, lebo je to náš vojvodinský servis občanov a je naše právo žiadať si, aby naše hudobné myšlienky a naše hudobné cítenie podporovali tí najlepší. Nie, nie je potrebné, aby všetci rad-radom boli Slováci, ako to v istom období obhajovali organizátori festivalu Zlatý kľúč. Dôležité je, aby sa spievalo po slovensky a aby sa produkovala kvalitná naša a zároveň svetová hudba.

Ako by nám nestačili trampoty s vyhľadávaním prostredkov na realizáciu siedmych hudobných a hudobno-folklórnych celomenšinových festivalov [a nemalého počtu tých lokálnych], do života sa nám dostať covid.

Hrozba a zároveň príležitosť prehodnotiť vlastné možnosti a zohľadniť perspektívy. Musíme sa sústrediť na prinavrátanie veľkej slávy, ktorá patrila a verím, že aj v budúcnosti bude patriť festivalu pôvodných slovenských ľudových piesní Stretnutie v Pivnickom poli. Tento jedinečný festival a toto jedinečné prostredie boli našou hudobnou výkladnou skriňou a osobne verím, že sa k tomu spoločne v budúcnosti opäť dopracujeme.

Po pandémii sa nebude zotavovať iba ekonomika, ale aj celý systém kultúrnych hodnôt, ktoré sme si vytvorili. Každá obnova nesie v sebe istú silu, tvrdohlavosť a odvahu, ale aj šancu robiť veci lepšie, poučiť sa z minulosti a skutočne byť ako komunita jednotní. Tá jednotnosť sa musí prejavíť vo vytváraní šancí a podmienok na to, aby sa naše mladé talenty mali kde prejavíť, aby boli k tomu motivované a aby vdýchli nové čaro tomuto fenoménu nášho pretrvávania. Nielen vyvolené mladé talenty, ale všetky talenty, ktorými naša komunita disponuje.

ski stručnjači vrate u realizaciju naših festivala novog stvaraštva. Ponovo koristiti produkciju Novosadskog radija, jer je to naš vojvodanski servis građana i naše je pravo da zahtevamo da naše muzičke ideje i muzički senzibilitet podržavaju najbolji. Ne, nije neophodno da svi odreda budu Slovaci, kao što su svojevremeno zagovarali organizatori Festivala „Zlatni ključ“. Važno je da se peva na slovačkom i da se stvara kvalitetna naša, a ujedno i svetska muzika.

Kao da nam nisu dovoljni problemi sa pronalaženjem sredstava za realizaciju sedam muzičkih i muzičko-folklornih festivala od posebnog značaja za nacionalnu manjinu (i brojnih lokalnih), u životе nam je ušao Covid.

Pretnja, a istovremeno i prilika da se preispitaju sopstvene mogućnosti i sagledaju perspektive. Moramo se usredrediti na vraćanje velike slave koja je pripadala, a verujem da će i u budućnosti pripadati festivalu izvornih slovačkih narodnih pesama „Susreti u pivničkom polju“. Ovaj jedinstveni festival, kao i ova jedinstvena sredina, bili su naša muzička dika, te sam uverena da čemo zajedničkim snagama to opet postići.

Nakon pandemije se neće oporavljati samo ekonomija, već i celokupni sistem kulturnih vrednosti koje smo stvorili. Svaka obnova sa sobom nosi određenu snagu, tvrdoglavost i hrabrost, ali i šansu da se stvari urade bolje, iz prošlosti izvuku pouke i da se zajednica zaista ujedini. To jedinstvo mora da se ispolji u obliku stvaranja prilika i uslova, da naši mladi talenti imaju gde da se pokažu, da budu motivisani za to i da udahnu novu magiju ovom fenomenu našeg istrajavaanja. Ne samo odabrani mladi talenti, već i svi talenti kojima naša zajednica raspolaže.



Zvažujem kadial'a ako íst... / Razmišljam kuda i kako ići...

Doteraz som sa nad výrokom „Nepozeraj sa za seba, keď kráčaš dopredu“ ani tak nezamýšľal, ale ako sa k tejto vete staviam teraz? Doba, v ktorej sme zažili a zažívame len a len zmeny, sa nedala ničím predvídať. K nej nás na nijakých školách, kurzoch, či seminároch alebo prednáškach nepripravovali... Dnes si, najmä my, ktorí sa snažíme pracovať v oblasti kultúry, presnejšie hudobnej kultúry, kladieme denne nielen otázku „Kde sme?“, ale aj „Kam spejeme a ako sa tam dostan?“

Úskalí vždy bolo, ale takých pripastí, ktoré prináša všednosť naša každodenná sa na poli umenia a hudby nedá tak jednoducho prekonat. Povedať si „však vždy nejako bolo a nejako bude“, je jedno, ale nieť zodpovednosť za to, čo bude a ako bude, je bremeno, ktoré tlačí a pichá. Nie preto, že sa nám hudba a hudobné diania stali oázou v pústi hudobno-spoločenskej suchoty, ale preto, že nesieme zodpovednosť za to, čo naše deti a ich deti budú pojímať ako hudobno-estetický chlieb ich každodenný. Aby naši potomkovia ľačneli po hudobnej činnosti a kráse, musela by sa im najprv stať súčasťou ich bytosťi, ich jestvovania a každodenného fungovania.

Zanikajú festivaly, koncerty, kultúrno-umelecké programy, hudobné podujatia... Ako na to? Orchestrárne muzicirovať, ale nestrať sa? Tešíť sa, ale nie nahlas? Spievať, ale spevom neohrozovať? Ale ako? Ved' VOX HUMANA bolo prvé, čo človeka viedlo, až priviedlo do sféry a sveta spevu, hudby a umenia. Teraz je na to položená zamatovalá brána, ktorá tlačí viacej ako tá železná.

Kam sa pohnúť? K čomu sa podujať, ako, kde a kedy konáť?

Pracovať stále, vždy a všade, kde sa to len dá a môže na poli hudobnom, národnom, duchovnom... Všetky tieto úrovne sú už dlhšiu dobu v ohrození a ak na to ideme s víziou budúcnosti, tak sa tá zdá šedá, hmlistá a nedozerná.

Typy a návrhy takej úprimnej, nielen z praxe vychádzajúcej, ale hlboko v srdeci kotviacej rady by mohli znieť: Hudobne tvoriť, stretáť sa, muzicirovať, spievať, hrať a tančovať, ale **nesútažiť!** Aj to „trocha“, čo nám dáva do našej menšinovej každodennosti nádych národného sviatku, treba dekontaminovať od závisti, zášti až nelásky. Odovzdávať svoje vedomosti, zručnosti, umenie a dary mladším, mladým a malým, nie s pocitom túžby za zadostučinením a sebarealizáciou, ale naopak, tešíť sa z hudobného rastu zverencov a spoluúčinkujúcich v hudobno-kultúrnom procese.

Dávať sa, bezvýhradne, bez obmedzení nielen mojim a svojim, ale aj tým, ktorí po tom v tej chvíli možno netúžia. Možno sa práve oni stanú našimi pokračovateľmi a piliermi hudobnej budúcnosti. Možno práve oni ponesú tie bremena Slovákov žijúcich nielen v našej vlasti, v Srbsku, ale aj na Dolnej zemi.

Do sada nisam razmišlja o frazi da ne treba gledati iza sebe kada ideš napred, ali kako ovu rečenicu razumem sada? Vreme u kojem smo dožívjavali i dožívjavamo samo i samo promene bilo je nepredvidivo. Nisu nas za to pripremili ni u jednoj školi, na kursevima, seminarima ili predavanjima... Danas, posebno mi koji se trudimo da radimo na polju kulture, tačnije muzičke kulture, svakodnevno sebi postavljamo ne samo pitanje „Gde smo?“, već i „Kuda ideš i kako da tamo stignemo?“

Uvek je bilo prepreka, ali ovakvi ponori, koje nam naša svakodnevica donosi na polju umetnosti i muzike, ne mogu se tek tako prevazići. Reći da je uvek nekako bilo i da će uvek nekako biti je jedna stvar, ali snositi odgovornost za ono šta će biti i kako će biti, to je nešto što opterećuje i tlači. Ne zato što su muzika i muzički događaji postali oaza u muzičkoj i društvenoj pustinji, već zato što smo odgovorni za ono što će naša deca i njihova deca doživljavati kao muzičko-estetski hleb svog svakodnevnog života. Da bi naši potomci bili gladni muzičke aktivnosti i lepote, muzika najpre mora da postane deo njihovog bića, postojanja i svakodnevnog funkcionisanja.

Gase se festivali, koncerti, kulturni i umetnički programi, muzičke manifestacije... Šta s tim? Neka orkestri sviraju, ali da se ne susrećemo? Da se radujemo, ali ne naglas? Da pevamo, ali da pesmom nikoga ne ugrožavamo? Ali, kako? Na kraju krajeva, VOKS HUMANA je prva stvar koja je dovela čoveka do sfere i sveta pevanja, muzike i umetnosti. Sada je ispred svega toga postavljena somotska kapija koja je jača od gvozdene.

U kom pravcu krenuti? Šta raditi, gde, kada i kako postupati?

Raditi stalno, uvek i gde god je to moguće na polju muzike, nacionalnog, duhovnog... Svi ovi nivoi su već dugo ugroženi i ako krenemo sa vizijom budućnosti, onda nam ona deluje sivo, maglovito i nedokučivo.

Ideje i predlozi iskrenog saveta, koji nije zasnovan samo na praksi, već proizilazi iz dubine srca, mogli bi glasiti: stvarati muziku, susretati se, muzicirati, pevati, svirati i igrati, ali se **ne takmičiti!** Čak i ono „malo“ što u svakodnevnicu naše manjine unosi dašak nacionalnog praznika treba dekontaminirati od závisti, mržnje i neljubavi. Svoja znanja, veštine, umetnosť i darove prenosiť na mláde, omladinu i decu, ne sa osećajem želje za zadovoljstvom i samostvarenjem, već naprotiv, radovati se muzičkom napredovanju učenika i partnera u muzičko-kultúrnom procesu.

Davati se bez rezerve, bez ograničenja, ne samo mojima i svojima, već i onima koji to u tom trenutku možda ni ne žele. Možda će upravo oni postati naši naslednici i stubovi naše muzičke budućnosti. Možda će nositi teret Slovaka koji žive ne samo u našoj domovini, u Srbiji, već i na Donjoj zemlji.



K otázke zachovania tradičnej ľudovej kultúry

O pitanju očuvanja tradicionalne narodne kulture

Slovenský folklór – slovenská hudba, spev a tanec Slovákov žijúcich na týchto priestoroch predstavuje vzácny poklad jedinečných a pôvodných kultúrnych prejavov, ktoré vznikali, prežívali a prenášali sa z generácie na generáciu a tým sa zachovali od zabudnutia. Tradičná ľudová kultúra tuná žijúcich Slovákov je súčasťou ich kultúry, tvorí ich kultúrne dedičstvo a spolu s cirkvou a školstvom naplno prispela k pretraniu a zachovaniu našej slovenskej národnej identity.

Súčasný spôsob života nás v mnohých aspektoch vzdialuje od týchto kultúrnych foriem života, často nám bráni zamyslieť sa nad podstatou kultúrneho dedičstva a tým prispieva k jeho úpadku. V prostredí, v ktorom žijeme a pôsobíme máme rozsiahlu sieť kultúrno-umeleckých spolkov, respektívne folklórnych súborov, ktoré sa svojou prácou snažia zachovať našu tradičnú ľudovú kultúru. Vo svojej práci súbory narážajú na rôzne problémy a na ich riešenie by bolo potrebné realizovať nasledujúce aktivity:

- Sústavné organizovať kurzy – prednášky pre vedúcich a členov folklórnych kolektívov. Témou vzdelávacích kurzov by bola metodika folklóru: metodika ľudového tanca, odievania na javisku, metodika ľudového spevu, spôsob výberu hudby k jednotlivým tancom, choreografia.
- Prostredníctvom hudobných škôl a za pomoci širšej verejnosti doriešiť problém hudobníkov – orchestrov folklórnych súborov.
- Pokračovať v sústavnej práci s detskými folklórnymi súbormi, ktorá je ináč na dobrej úrovni. Tanečníkov a spevákov, ktorí vekovo prerastú detský súbor, zapojavať do folklórnych súborov spolkov.
- Zabezpečiť komplexné informovanie a propagovanie tradičnej ľudovej kultúry prostredníctvom prostriedkov verejného informovania a zároveň aj propagovanie programov a podujatí (koncerty, prehliadky, festivaly), na ktorých sa prezentuje ľudová kultúra.
- Vzhľadom na skutočnosť, že chýba systematická inštitucionálna podpora folklórnych súborov, existuje potreba lepšieho finančného a materiálneho zabezpečenia ich činnosti zo strany miestnej samosprávy, ale aj pokrajinských a republikových orgánov a inštitúcií.

Jestvuje ešte rad problémov, s ktorými pri svojej práci zápasia jednotlivé folklórne súbory. Bolo by ich potrebné pomocou ankety / dotazníka zmapovať a systematicky riešiť.

Na uvedené problémy a návrhy, ale i iné otázky týkajúce sa zachovania a pestovania tradičnej ľudovej kultúry, je potrebné upriamiť pozornosť nielen kompetentných inštitúcií, ale aj širšej kultúrnej verejnosti s cieľom ich prekonania.

Slovački folklor – muzika, narodne igre i ples Slovaka koji žive na ovim prostorima, predstavljaju dragoceno bogatstvo jedinstvenih i originalnih kulturnih izraza koji su nastajali, prenosili se sa kolena na koleno i tako čuvali i sačuvali od zaborava. Tradicionalna narodna kultura ovdašnjih Slovaka deo je njihove kulture, njihovog kulturnog nasleđa i zajedno sa crkvom i obrazovanjem u značajnoj meri je doprinela očuvanju našeg slovačkog nacionalnog identiteta.

Sadašnji način života nas u mnogo čemu udaljava od ovih kulturnih oblika života, neretko nas sprečavajući da razmislijamo o suštini kulturne baštine i tako doprinosi njenom propadanju. U sredini u kojoj živimo i delujemo, imamo široku mrežu kulturno-umetničkih društava, odnosno folklornih ansambala, koji pokušavaju da očuvaju našu tradicionalnu narodnu kulturu. Ovi ansamblji se u svom radu susreću sa raznim problemima i za njihovo rešavanje treba primeniti sledeće aktivnosti:

- Sistematski organizovati kurseve – predavanja za rukovodioce i članove folklornih ansambala. Tema obrazovnih kurseva bila bi metodologija folklorja: metodologija narodne igre, odevanje na sceni, metodologija narodnog pevanja, način izbora muzike za pojedine igre, koreografija.
- Uz pomoć muzičkih škola i šire javnosti rešavati problem muzičara – orkestara folklornih ansambala.
- Nastaviti kontinuirani rad sa dečjim folklornim ansamblima, koji je inače na dobrom nivou. U folklorne ansamble društava uključivati igrače i pevače koji prerastu dečji uzrast.
- Obezbediti kompleksno informisanje i promociju tradicionalne narodne kulture putem sredstava javnog informisanja, istovremeno promovišući programe i manifestacije (koncerne, programe, festivalne) na kojima se predstavlja narodna kultura.
- Zbog nedostatka sistematske institucionalne podrške folklornim ansamblima postoji potreba za boljom finansijskom i materijalnom podrškom za njihove aktivnosti od strane lokalne vlasti, ali i pokrajinskih i republičkih organa i institucija.

Javlja se još niz problema sa kojima se pojedini folklorni ansamblji bore u svom radu. Neophodno je da se svi ovi problemi temeljno identifikuju pomoću anketa i upitnika, a zatim sistematski rešavaju.

Ovim problemima i predložima, kao i ostalim pitanjima vezanim za očuvanje i negovanje tradicionalne narodne kulture, treba da se pozabave ne samo nadležne institucije, već i šira kulturna javnost kako bi ih prevazišli.



**X. ROČNÍK
FOTOGRAFICKÉHO
SÚBEHU**

**10. FOTO-KONKURS
ZAVODA ZA KULTURU
VOJVODANSKIH SLOVAKA**

V Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov sa vo štvrtok 18. novembra 2020 uskutočnilo vyhodnotenie X. ročníka fotografického súbehu, ktorý bol tematicky zameraný na hudobný život vojvodinských Slovákov.

U Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka je u četvrtak, 18. novembra 2020. godine, održano svečano proglašenje rezultata 10. Foto-konkursa, koji je bio posvećen muzičkom životu vojvođanskih Slovaka.

Slávostné vyhodnotenie 10. ročníka fotografického súbehu sa pre pretrvávajúcu pandémiu koronavírusa uskutočnilo v neobvykle komornom ovzduší iba za prítomnosti médií, odmenenej Anny Galambošovej z Hložian, predsedníčky odbornej komisie Anny Zorňanovej a pracovníkov ústavu. Tejto slávostnej chvíle sa pre hygienické opatrenia nemohli zúčastniť všetci účastníci súbehu, tak ako to bývalo zvykom v predchádzajúcich ročníkoch, za čo sa im ústav ospravedlňuje a zároveň vyjadruje úprimnú vdakú za ich snahu a záujem o tento vzácny segment nášho kultúrneho dedičstva.

Tohtoročný súbeh bol zameraný na hudobný život vojvodinských Slovákov vo všetkých jeho rozmanitých podobách. O prítomnosti a význame hudby v každodennom živote vojvodinských Slovákov, ale i vo chvíľach slávostných a obradných, svedčia aj zaslané fotografie, ktorých v tomto roku bolo vyše dvesto a veľká väčšina sú skutočne vzácnymi dokumentmi z našej nedávnejšej a dálnejšej minulosti a spracované a uložené v databáze ústavu zostanú k dispozícii všetkým prípadným bádateľom, ktorí sa v budúnosti podujmú skúmať kultúru vojvodinských Slovákov. Treba poznamenať aj to, že väčšina účastníkov spolu s fotografiemi zaslala, v súlade s požiadavkami súbehu, aj stručné informácie o samotných fotografiách - o mieste a čase ich vzniku, zachytených osobách, či príležitosti, pri ktorej fotografia vznikla, čo významným spôsobom obohatilo ich výpovednú a dokumentárnu hodnotu.

Súbehu sa zúčastnili dvanásť účastníci, a to Alena Gajánová z Vojlovice, Jaroslava Beláňiová z Pivnice, Janko Černý z Čelareva, Zuzana Dudková z Hložian, Anna Časarová z Pivnice, Anna Galambošová z Hložian, Adam Jonáš z Bieleho Blata, Jozef Kardelis z Kysáča, Anna Kucháriková z Vojlovice, Andrea Lačoková-Stanivuková z Báčskeho Petrovca, Martin Pap z Padiny a Viera Đorđevićova z Báčskej Palanky.

Odborná komisia, ktorá hodnotila došlé fotografie, pracovala v zložení: etnomuzikologička Anna Zorňanová, etnológ Patrik Rago a pracovníci ústavu Vladimír Francisty, Nataša Simonovićová a Ladislav Čani. Vo svojej hodnotiacej správe predsedníčka komisie Anna Zorňanová skonštatovala, že tohtoročný súbeh možno vnímať ako veľmi úspešný, zvlášť prihliadajúc na neobvyklú, či mimoriadnu situáciu vyvolanú pandémiou koronavírusu. Komisia pri hodnotení fotografií mala na zreteli predovšetkým etnologický, etnomuzikologický aspekt a etnografické dejinné informácie, ktoré fotografie podávajú, a zároveň pri výbere tých najlepších, ktoré ústav vytlačil aj vo forme pohľadnic,

Svečano proglašenie rezultata 10. Foto-konkursa je zbog pandemije koronavírusa održano u neobično intimnoj atmosferi, samo uz prisustvo medija, nagrađene Ane Galamboš iz Gložana, predsednice stručne komisije Ane Zornjan i predstavnika zavoda, pošto zbog protipandemijskih mera svečanom događaju nisu mogli da prisustvju svi učesnici konkursa, kao što je to bio običaj prethodnih godina. Ovogodišnji konkurs je bio posvećen muzičkom životu Slovaka u Vojvodini, u svim njegovim oblicima. O prisustvu i značaju muzike u svakodnevnom životu Slovaka u Vojvodini, ali i u svečanim i obrednim trenucima, svedoče i pristigle fotografije, kojih je ove godine bilo preko dve stotine, a njihov veliki deo predstavlja zaista dragocena svedočanstva iz naše bliže i dalje prošlosti. Sve ove fotografije, obrađene i arhivirane u bazi podataka zavoda, ostaće dostupne svim potencijalnim naučnim radnicima, koji će se u budućnosti baviti proučavanjem kulture vojvodanských Slovaka. Takođe, treba istaći da je većina učesnika, zajedno sa fotografijama, a u skladu sa zahtevima konkursa, poslala i kratke informacije o fotografijama – o mestu i vremenu njihovog nastanka, snimljenim ličnostima ili situacijama u kojima su fotografije nastale, što je znatno obogatilo njihovu narativnu i dokumentarnu vrednost.

Na konkursu je učestvovalo dvanaest učesnika: Alena Gajjan iz Vojlovice, Jaroslava Belanji iz Pivnice, Janko Černi iz Čelareva, Zuzana Dudok iz Gložana, Ana Časar iz Pivnice, Ana Galamboš iz Gložana, Adam Jonić iz Belog Blata, Jozef Kardelis iz Kisača, Ana Kuharik iz Vojlovice, Andrea Lačok-Stanivuk iz Bačkog Petrovca, Martin Pap iz Padine i Vjera Đorđević iz Bačke Palanke.

Stručnu komisiju koja je ocenjivala pristigle fotografije činili su: etnomuzikolog Ana Zornjan, etnolog Patrik Rago i radnici zavoda Vladimir Francisti, Nataša Simonović i Ladislav Čanji. Predsednica komisije Ana Zornjan konstatovala je u svom izveštaju da se ovogodišnji konkurs može smatrati veoma uspešnim, naročito ako uzmemu u obzir neobičnu ili vanrednu situaciju izazvanu pandemijom virusa korone.

Prilikom ocenjivanja fotografija, komisija je posebno uzmala u obzir etnološke, etnomuzikološke i etnografske istorijske informacije koje sadrže fotografije, a pri odabiru najboljih, koje je zavod odštampao i u obliku razglednica, komisija je vodila računa da odabere fotografije sa što raznovrsnijim situacijama u kojima je bila prisutna muzika. Nakon pažljivog razmatranja i analize pristiglih fotografija, komisija je odlučila da nagradi Anu Galamboš iz Gložana, koja je na ovogodišnji foto-konkurs poslala 16 fotografija





Hudobný život vojvodinských Slovákov

dbala, aby zachytávali čo najviac situácií a príležitostí, kde sa hudba vyskytovala. Po dôkladnom zvážení a analýze zaslanych fotografií komisia sa rozhodla oceniť Annu Galambošovú z Hložian, ktorá na tohtoročný fotografický súbeh zaslala 16 fotografií z obdobia tridsiatych až šestdesiatych rokov 20. storočia. Ako najlepšiu porota ocenila fotografiu ôsmich – i mladých muzikantov, ktorá svedčí o tom, že sa v minulosti hudbou zaoberali aj deti, čiže hudobný život Slovákov bol bohatý a hudba sa vstępovala mladým generáciám už od malička.

Riaditeľ ústavu Vladimír Francisty pri tejto príležitosti odozvadal ocenenej Anne Galambošovej priliehavý darček vo forme knižných vydaní z produkcie ústavu a digitálnej fotorámk.

Desiaty ročník fotografického súbehu databázu kultúry vojvodinských Slovákov, ktorú systematicky buduje Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, obohatil o ďalších vyše dvesto fotografií, čo spolu s predchádzajúcimi ročníkmi predstavuje už úctyhodný fotografický archív z kultúrnej minulosti vojvodinských Slovákov. Z toho dôvodu ústav plánuje pri prvej príležitosti usporiadať reprezentatívnu výstavu, ktorá širšej kultúrnej verejnosti doma a v zahraničí predstaví tento skvost nášho kultúrneho dedičstva.

iz períoda tridesetih do šezdesetih godina prošlog veka. Prema mišljenju komisije najbolja fotografija je fotografija osam mladih muzičara, čo dokazuje da su se u prošlosti i deca bavila muzikom, i da je muzički život Slovaka bio bogat, a da se muzika od malih nogu usađivala u nove generacije.

Direktor zavoda Vladimir Francisti je Ani Galamboš predao prigodan poklon u obliku knjižnih izdanja zavoda i digitalnog foto-rama.

Deseti foto-konkurs obogatio je bazu podataka kulture vojvodanskih Slovaka, koju sistematski gradi Zavod za kulturu vojvodanských Slovákov, sa više od dvesta fotografija, čo zajedno sa prethodnim godinama predstavlja respektabilni arhiv fotografija iz kulturne prošlosti vojvodanských Slovákov. Iz tog razloga zavod planira da prvom príležitosti organizuje reprezentativnu izložbu, koja će ovaj dragulj naše kulturne baštine predstaviti široj kulturnoj javnosti u zemlji i inostranstvu.

Ič

Vyhodnotenie X. fotosúbehu Rezultati Hudobný život 10. Foto-konkursa vojvodinských „Muzički život Slovákov“ vojvođanskih Slovaka“

Tradičný fotosúbeh, ktorý Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov zorganizoval už desiatykrát, má za cieľ podnietiť záujemcov k zbieraniu a dokumentovaniu fotografií, znázorňujúcich momenty, udalosti a všetko ostatné, čo patrí do tradičnej kultúry Slovákov, žijúcich v Srbsku. Témou tohtoročného fotosúbehu bol hudobný život vojvodinských Slovákov.

Hudba bola odjakživa neodmysliteľnou súčasťou života človeka. Bola pre neho významná v minulosti, je aj v súčasnosti. Bola jedným zo spôsobov, ako vyjadriť svoje city – lásku, smútok, štastie, alebo nespokojnosť. Dokonca aj vtedy, keď sa o niektorých zo spomenutých emócií nesmelo verejne hovoriť. Svedčia o tom zachované ľudové piesne a nahrávky z terénnych výskumov v prednese informátorov, alebo v rozhlasových archívoch. O význame hudby a jej zastúpenia v každodennom živote človeka svedčia aj fotografie, ktoré boli zaslané na tohtoročný fotosúbeh. Teší nás, že na konkúr prišiel pozoruhodný počet fotografií – viac ako 200, znázorňujúcich hudobný život tunajších Slovákov v minulosti.

Z fotografií vidno, že hudba bola prítomná takmer v každom dôležitom momente ľudského života – na svadbách, priadkach, oblievačkách, pri oslavách sviatkov, na tanecných zábavách. Okrem obyčají, znázornené sú aj orchestre (sláčikové a dychové), hudobné nástroje, spevácke skupiny, či sóloví speváci (npr. na fotografiách zo Stretnutia v pivnickom poli). Na novších fotografiách vidno aj kapely s elektrickými hudobnými nástrojmi. Fotografie boli zaslané z viacerých prostredí - Vojlovce, Kovačice, Hložian, Bieleho Blata, Padiny, Kysáča, Pivnice a Báčskeho Petrovca. Datujú z rozličných období – od tých najstarších z 20-tych rokov 20. storočia až po fotografie novšieho dátumu, zo začiatku 21. storočia. Najstarším exemplárom je obrázok Megovho dychového orchestra z roku 1920, ktorú zaslal Martin Pap.

Treba pochváliť všetkých účastníkov tohtoročného fotosúbehu za vynaložené úsilie pri zbieraní fotografií. Väčšina účastníkov poslala veľký počet fotografií – viac ako 10. Všetky fotografie zodpovedajú téme fotosúbehu a treba vyzdvihnuť skutočnosť, že takmer všetci účastníci zaslali aj poznámky o fotografiách, osobnostiach, ktoré sú na nich, dátumy ich narodenia, prípadne úmrtia a prostredia, v ktorom žili a pôsobili, čo porota hodnotí pozitívne. Tohtoročný fotosúbeh oceňujeme ako veľmi úspešný, zvlášť prihlada-júc na neobvyklú, či mimoriadnu situáciu, vyvolanú pandé-miou koronavírusu.

Hodnotiť staré fotografie možno z viacerých aspektov. Naším cieľom bolo vyhodnotiť tento fotosúbeh z etnologického a etnomuzikologického aspektu, ako aj z hľadiska etnografických dejinných informácií, ktoré nám fotografia

Tradicionalni foto-konkurs, koji je Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka organizovao već deseti put, ima za cilj da podstiče interesovanje za sakupljanje i dokumentovanje fotografija koje prikazuju situacije, zbivanja i sve što pripada tradicionalnoj kulturi Slovaka u Srbiji. Tema ovogodišnjeg foto-konkursa bila je muzički život Slovaka u Vojvodini.

Muzika je oduvek bila sastavni deo čovekovog života, kako u prošlosti, tako i danas. Ona je predstavljala jedan od načina da čovek izrazi svoja osećanja – ljubav, tugu, sreću ili nezadovoljstvo, pa čak i kada o nekim od pomenutih emocija nije bilo dozvoljeno da se javno govoriti. O tome svedoče sačuvane narodne pesme i snimci sa terenskih istraživanja u izvođenju informatora ili u radio-arhivima. O značaju muzike i njenoj zastupljenosti u svakodnevnom životu svedoče i fotografije koje su poslate na ovogodišnji foto-konkurs. Drago nam je što je na konkúr stigao veliki broj fotografija, više od 200, koje prikazuju muzički život ovađnjih Slovaka u prošlosti.

Na fotografijama se može zapaziti da je muzika bila prisutna u gotovo svakom važnijem trenutku ljudskog života – na venčanjima, prelima, uskršnjim praznicima, na raznim proslavama, na plesnim zabavama. Osim običaja, na fotografijama su prikazani i orkestri (gudački i duvački), muzički instrumenti, pevačke grupe i solo pevači (npr. na fotografijama sa Festivala „Susreti u pivničkom polju“). Na novijim fotografijama su prikazane i grupe sa električnim muzičkim instrumentima. Fotografije su poslate iz nekoliko sredina – Vojlovce, Kovačice, Gložana, Belog Blata, Padine, Kisača, Pivnica i Bačkog Petrovca. Datiraju iz različitih perioda – od najstarijih iz 20-ih godina 20. veka, do fotografija novijeg datuma, sa početka 21. veka. Najstariji primerak je fotografija Meginog duvačkog orkestra iz 1920, koju je poslao Martin Pap.

Sve učesnike ovogodišnjeg foto-konkursa treba pohvaliti za njihov trud u prikupljanju fotografija. Većina učesnika poslala je veliki broj fotografija – preko 10. Sve fotografije odgovaraju temi foto-konkursa, pri čemu treba naglasiti da su gotovo svi učesnici poslali i beleške o fotografijama, ličnostima na njima, datumima rođenja ili smrti, sredini u kojoj su živeli i delovali, što žiri ocenjuje pozitivno. Žiri smatra da je ovogodišnji foto-konkurs bio veoma uspešan, posebno ako se ima u vidu neobična ili vanredna situacija izazvana pandemijom koronavírusa.

Stare fotografije se mogu vrednovati sa nekoliko aspekata. Cilj nam je bio da ovaj foto-konkurs ocenimo sa etnološkog i etnomuzikološkog aspekta, kao i sa aspekta etnografskih istorijskih informacija, koje nam fotografije pružaju. Zadatak žirija je bio da odabere 20 fotografija koje najbolje prikazuju muzički život Slovaka u prošlosti. Žiri je radio u sastavu:



podáva. Úlohou poroty bolo vybrať 20 fotografií, ktoré najlepšie znázorňujú hudobný život Slovákov v minulosti. Porota pracovala v zložení: etnológ Patrik Rago, etnomuzikologička Anna Zornjanová a predstaviteľia Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov. Kedže všetky fotografie zodpovedali danej tematike, vyhodnotiť tie najlepšie nebolo ľahké. Porota sa rozhodla prihliadať na to, aby boli viditeľné takmer všetky príležitosti a udalosti, kde sa hudba uplatnila.

Osobitnú pochvalu odbornej poroty si zaslúžila Anna Galambošová z Hložian, ktorá na tohtoročný fotosúbeh zaslala 16 fotografií z obdobia 30-tých až 60-tých rokov 20. storočia. Ako najlepšiu porota ocenila fotografiu ôsmich mladých muzikantov, ktorá svedčí o tom, že sa v minulosti hudbou zaoberali aj deti, čiže hudobný život Slovákov bol bohatý a hudba sa vstepovala mladým generáciám už od malička.

Fotosúbeh, ktorý Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov organizuje už 10 rokov, nás motivuje, aby sme si spomenuli na minulosť a aby sme si uvedomili význam nášho dedičstva nielen v podobe fotografií, ale všeobecne. Zbieraním a archivovaním dokumentov, v tomto prípade fotografií, zachovávame údaje o živote našich predkov, o našej slovenskej tradícii, kultúre, zvykoch a obyčajach, pestujeme si aj naše národné povedomie.

Anna Zornjanová
V Novom Sade, 18. 11. 2020

ethnolog Patrik Rago, etnomuzikolog Ana Zornjan i predstavnici Zavoda za kulturu vojvodanských Slováka. S obzirom da su sve fotografije odgovarale datoj temi, nije bilo lako izabratи najbolje. Žiri je odlučio da pri odabiru fotografija budu zastupljene gotovo sve situacije i sva dešavanja na kojima je u prošlosti bila prisutna muzika.

Posebnu pohvalu stručnog žirija zaslužila je Ana Galamboš iz Gložana, koja je na ovogodišnji foto-konkurs poslala 16 fotografija iz perioda tridesetih do šezdesetih godina prošlog veka. Žiri je za najbolju fotografiju proglašio fotografiju osam mlađih muzičara, što pokazuje da su se ranije i deca bavila muzikom, da je muzički život Slovaka bio bogat, i da se muzika od malih nogu usađivala u mlade generacije.

Foto-konkurs, koji već 10 godina organizuje Zavod za kulturu vojvodanských Slováka, motiviše nas da se setimo prošlosti i shvatimo značaj svog nasleđa ne samo u vidu fotografija, već i uopšte. Prikupljanjem i arhiviranjem dokumenata, u ovom slučaju fotografija, čuvamo podatke o životu naših predaka, o našoj slovačkoj tradiciji, kulturi, običajima, ujedno negujući i svoju nacionalnu svest.

Ana Zornjan,
u Novom Sadu, 18. 11. 2020.



Edukačný seminár na podporu vokálneho umenia

Edukativni seminar za podršku vokalnoj umetnosti

Tradičný edukačný seminár na podporu vokálneho umenia a populárneho hudobného žánru sa uskutočnil 23. 10. 2020 v priestoroch Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov

Tradisionalni edukativni seminar za podršku vokalnoj umetnosti i popularnom muzičkom žanru, održan je 23. oktobra 2020. godine, u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka.

Štvrtého ročníka seminára sa zúčastnilo päť mladých a talentovaných spevákov a hudobníkov – Una Amidžićová z Nového Sadu, Iveta Kováčová z Báčskeho Petrovca, Zlatko Klinovský zo Selenče, Janko Hrubík a Anna Tordanská z Aradáča.

Obsah a priebeh tohtoročného seminára boli ovplyvnení pretrvávajúcim pandémiou koronavírusu a jeho prioritou bolo zachovanie kontinuity v práci s účastníkmi, ktorí sa aktívne zúčastňujú tohto seminára od jeho vzniku. V tomto roku sme zrejme všetci pocíťovali nepostačujúcu motiváciu v spoločnosti a absenciou pochopenia toho, o čo sa snažíme – podporu mladých, aktivitu, následnú prezentáciu na hudobných podujatiach. Účastníci mali možnosť oboznámiť sa s novými nahrávkami slovenskej a svetovej hudobnej produkcie, porovnať štýly interpretácie jednotlivých interpretov a vyjadriť sa k štýlu interpretácie súčasnej populárnej hudby u nás. Konštatovali sme, že napriek problémom a zdravotným rizikám vyplývajúcich z prítomnej pandémie, nemuselo to mať za následok absenciu tohtoročného festivalu Zlatý kľúč, ktorý bol ozaj jedným z mála motivačných bodov pre tunajších, prevažne mladých autorov a interpretov, aby nestagnovali, ale tvorili svoje skladby a novým skladbám prispôsobovali vlastnú vokálnu interpretáciu. Žiaľ, festival sa nekonal, teda nie v obvyklej súťažnej

Na ovogodišnjem, četvrtom po redu seminaru, učestovalo je pet mladih i talentovanih pevača i muzičara – Una Amidžić iz Novog Sada, Iveta Kovač iz Bačkog Petrovca, Zlatko Klinovski iz Selenče, Janko Hrubik i Ana Tordanski iz Aradca.

Na sadržaj i tok ovogodišnjeg seminara uticala je pandemija koronavirusa, a prioritet je bio da se zadrži kontinuitet u radu sa učesnicima, koji u ovom seminaru aktivno učestvuju od njegovog početka. Ove godine smo verovatno svi osetili nedovoljnu motivaciju u društvu, kao i nerazumevanje onoga što pokušavamo da radimo – da pružamo podršku mladima, njihovim aktivnostima, te da ih naknadno predstavimo na muzičkim manifestacijama. Učesnici su imali priliku da se upoznaju sa novim snimcima slovačke i svetske muzičke produkcije, da uporede stilove interpretacija pojedinih izvođača i komentarišu stilove interpretacija savremene popularne muzike u našoj zemlji. Zaključili smo da uprkos problemima i zdravstvenim rizicima izazvanim trenutnom pandemijom, možda ipak nije moralno da se odustane od organizacije ovogodišnjeg Festivala „Zlatni ključ“, koji je zaista bio jedan od retkih podsticaja da lokalni, uglavnom mladi autori i izvođači ne stagniraju, da stvaraju svoje kompozicije i prilagođavaju sopstvenu vokalnu interpretaciju novim pesmama. Nažalost, festival nije održan.

podobe, hudobná klenotnica nové skladby nezískala (hoci bola navrhnutá opcia, aby sa skladby nahrali a odvysielali aj bez prítomnosti obecenstva, tak ako sa podarilo organizátorom rôznych iných podujatí) a mladí autori a interpreti sa mali možnosť predstaviť obecenstvu iba prostredníctvom sociálnych sietí, či YouTube kanálov – ak vôbec aj v tom nachádzali osobné zadostúčinenie. Všetci účastníci seminára mali skúsenosť s vystúpeniami na festivale Zlatý klúč a zhodli sa na tom, že by festival mal pokračovať, ale zároveň sa aj zdokonaľovať, predovšetkým keď ide o ďalšiu prezentáciu nových skladieb v zahraničí a bohatšiu mediálnu podporu, ktorá by spôsobovala v podobe nahrávania videoklipov.

Pozitívnu skutočnosťou je, že aj napriek všetkému čo neprajte rozvoju (aj) populárnej hudby v našich končinách, stále zotrúvajú tí, ktorí opravdu pracujú na sebe a nachádzajú motiváciu aj v situáciach, keď sa to zdá byť nemožné. Tak sa aj tentokrát na seminári podarilo pracovať na novej skladbe, ktorú účastníci spoločne upravili a k nej vytvorili aj text, pracovali na detailoch na jednotlivých skladbách a nacvičili spoločnú skladbu, ktorú spolu s ostatnými pripravenými piesňami v sólistických a duetových predvedeniach uviedli na záver XVI. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov, ktorá sa konala 29. 10. 2020 v priestoroch Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov. Bola to zatiaľ jediná možnosť, ako mladým účastníkom venovať kus scénického priestoru, ktorý by využili na vlastnú prezentáciu. Kiežby sa o rok podarilo to, o čo sa už roky snažíme docieliť – väčšiu podporu hudobných pedagógov na našich základných a stredných školách, ktorí poznajú hudobné schopnosti svojich žiakov a v prípade ich záujmu o skúsenosti súvisiacé s interpretáciou súčasnej hudby by ich mohli ďalej na takýto seminár usmerniť. Ale aj väčšiu podporu samotných médií pri celkovej prezentácii populárnej, alebo „INEJ“ hudby, než je tá ľudová a novokomponovaná. Lebo aj taký druh hudby vyjadruje našu identitu.

Dr. Slovenka Benková-Martinková
vedúca seminára



Tačnije rečeno, nije održan u uobičajenom takmičarskom obliku, tako da ove godine nismo dobili nove pesme (jako je predložena opcija za snimanje i emitovanje pesama bez prisustva publike, kao što su uradili organizatori raznih drugih manifestacija), a mladi autori i izvođači imali su priliku da se publici predstave samo putem društvenih mreža ili Jutjub kanala – ako su u tome uopšte pronašli lično zadovoljstvo. Svi učesnici seminara su već imali iskustvo sa nastupima na Festivalu „Zlatni ključ“ i složili su se da sa organizacijom festivala treba nastaviti, ali i poboljšati ga, posebno kada je u pitanju dalja prezentacija novih pesama u inostranstvu i bogatija medijska podrška, koja bi se sastojala u snimanju video-spotova.

Pozitivna činjenica je da, uprkos svemu što ne doprinosi razvoju, između ostalog i popularne muzike na našim prostorima, i dalje ostaju oni koji zaista rade na sebi i pronalaze motivaciju, čak i u okolnostima u kojima to deluje nemoguće. Na taj način su učesnici ovogodišnjeg seminara ipak uspeli da rade na novoj kompoziciji, koju su zajedno pripremili i za koju su zajedno napisali tekst. Osim toga, radili su i na detaljima pojedinih drugih kompozicija, a uvežbali su i zajedničku kompoziciju, koja je sa ostalim pripremljenim pesmama izvedena na kraju 16. Konferencije muzikologa i muzičkih stručnjaka, održanoj 29. oktobra 2020. godine u prostorijama Zavoda za kulturu vojvodanskih Slovaka. Do sada je to bila jedina prilika da mladi učesnici seminara dobiju scenski prostor koji bi iskoristili za sopstvenu prezentaciju. Bilo bi dobro, ukoliko bismo iduće godine uspeli da obezbedimo ono što već godinama pokušavamo – veću podršku nastavnicima muzičke kulture u našim osnovnim i srednjim školama, koji najbolje poznaju muzički potencijal svojih učenika i koji bi, u slučaju da kod učenika primete interesovanje za interpretaciju savremene muzike, mogli da ih pošalju na ovaj seminar. Takođe očekujemo i veću podršku medija u celokupnom predstavljanju popularne muzike ili „drugačije“ od narodne i novokomponovane, budući da i ovakva vrsta muzike izražava naš identitet.



dr Slovenka Benka-Martinková



**HUDOBNÉ PODUJATIA
AKO SOL' KTORÚ SME
V TOMTO ROKU
DOSTÁVALI IBA
V DROBNÝCH
ZRNKÁCH**

**MUZIČKI DOGAĐAJI
KAO SO, KOJU SMO
OVE GODINE
DOBIJALI
U SITNIM
ZRNCIMA**

V roku 2020 celý svet sprevádzali obavy z expanzie nového vírusu a následne sa nadzoval rad opatrení, ktoré mali jeho šírenie zamedziť. Aj dodnes nedostatočne preskúmaný vírus zapríčinil to, že sa kultúrne podujatia, ktoré zhromažďujú veľký počet ľudí, nekonali. Rok sa pomaly dostáva do svojho finále a zostáva nám bilancovať, čo pre naše slovenské spoločenstvo v Srbsku znamená zaobísť sa bez tradičných hudobných podujatí

Práve v tomto duchu sa niesla aj XVI. muzikologická konferencia Slovenská hudba vo Vojvodine, ktorá bola v tomto roku venovaná téme *Výročia v oblasti hudby a aktuálne otázky z hudobného života vojvodinských Slovákov*. Konferencia sa konala vo štvrtok 29. októbra 2020 v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov za nevyhnutných protipandemických opatrení a zišla sa na nej hŕstka odborníkov a organizátorov hudobných podujatí, ktorá si posvetila na hviezdné chvíle v našej hudbe, ale aj na to kam, ich organizácia v budúcnosti speje. S pandémiou a aj bez nej organizácia masových hudobných podujatí nie je jednoduchá a ani finančne lacná a preto konferencia veľmi konkrétnie pomenovala akútne, ale aj chronické výzvy, s ktorými sa zodpovední za kultúrnu politiku a najmä mestni organizátori stretávajú.

Úvodom podujatia sa prítomným predstavili jeho organizátori. Riaditeľ ÚKVS **Vladimír Francisty** vyjadril potešenie z toho, že sa aj za daných podmienok podarilo konferenciu usporiadať. Ústavu sa, aj keď v tomto roku bez širzej verejnosti, podarilo zoskupiť odborníkov pôsobiacich v oblasti hudby s cieľom formulovať kvalifikované odpovede na tohtoročnú tému konferencie. Riaditeľ Slovenského kultúrneho klubu **Vladimír Valentík** je, ako povedal, poctený tým, že aj uvedený klub mohol priložiť ruku k dielu, lebo ide o jediné muzikologické podujatie tohto rázu, ktoré ako komunita sústavne organizujeme. Za sebou máme 15 ročníkov konferencie a 15 muzikologických zborníkov, ktoré sú vzácnou klenotnicou sebareflexie jedinečnej hudobnej tradície, ktorú na týchto priestoroch máme. Naša hudobná tradícia sa vďaka tejto sebareflexii stala rovnoprávnou zložkou ďalších kultúrnych odvetví našej súčasnej kultúry – zdôraznil V. Valentík. Do tretice **Milina Sklabinská**, zakladateľka podujatia, predstavila najnovšiu edíciu zborníka a prítomných posmeľovala na kreatívny a argumentovaný dialóg, ktorého kvalifikované výstupy budú relevantným podkladom pre tých, ktorí sú aktuálne zodpovední za implementáciu kultúrnej politiky Slovákov v Srbsku a zároveň, aby sa na tejto platforme aj nadalej obhajovala kvalita, resp. štandardy, ktorých sa ako komunita ani za týchto okolností nemáme vzdávať. **Ladislav Čáni**, ktorý v mene ÚKVS moderoval začiatok konferencie, zdôraznil, že muzikologické konferencie už roky patria k nosným podujatiám ústavu a vyjadril vďakу všetkým prítomným, že podujatie podporujú svoju prítomnosťou a erudíciou.

Podme si teda zrekapitulovať, čo nové nám priniesla XVI. muzikologická konferencia Slovenská hudba vo Vojvodine. Prvý blok príspevkov bol venovaný hudbe ľudovej a hudbe väčnej a v ňom sa ako prvá predstavila **Anna Zorňanová**, ktorá v aktuálnom roku ukončila master

Tekuće 2020. godine ceo svet je strepeo od ekspanzije novog virusa i preduzimao mere, kako bi se posledice njegovog širenja ublažile. Do danas nedovoljno poznat virus bio je ujedno i razlog izostanka kulturnih događaja, koji okupljuju veliki broj ljudi. Godina se polako bliži kraju, što predstavlja priliku da svedemo bilans i ujedno ukažemo na to, šta za slovačku zajednicu u Srbiji znači izostanak održavanja tradicionalnih muzičkih festivala.

Učesnici XVI Muzikološke konferencije „Slovačka muzika u Vojvodini“ fokusirali su se na jubileje vojvodanskih Slovaka u oblasti muzike kroz prizmu aktuelne situacije. Konferencija je održana u četvrtak, 29. oktobra 2020, u Zavodu za kulturu vojvodanskih Slovaka, uz poštovanje svih neophodnih protivpandemijskih mera, okupivši muzičke stručnjake i organizatore muzičkih događaja, koji su govorili o najbolijim godinama naše muzičke scene, ali i o tome sa kakvim izazovima se susreću tokom ove godine. Sa pandemijom, kao i bez nje, organizacija masovnih muzičkih događaja nije ni jednostavna ni jeftina, a učesnici konferencije konkretizovali su koji su to akutni, ali i hronični izazovi sa kojima se odgovorni za kulturnu politiku, odnosno lokalni organizatori, danas sreću.

Na samom početku prisutne su pozdravili predstavnici organizatora konferencije. Direktor Zavoda za kulturu vojvodanskih Slovaka, **Vladimir Francisti**, izrazio je zadovoljstvo zbog toga, što se i u ovim otežanim okolnostima konferencija ipak održava. Zavod je, iako ove godine bez prisustva šire javnosti, uspeo da okupi muzičke stručnjake, sa ciljem da formulisu kvalifikovane odgovore na ovogodišnju temu konferencije. Direktor Slovačkog kulturnog kluba, **Vladimir Valenčík**, rekao je da je počastvovan time, što je i klub koji vodi imao mogućnost da sarađuje u organizaciji događaja, koji spada u jedini muzikološki događaj ovog tipa slovačke zajednice u Srbiji. „Iza nas je 15 konferencija i 15 zbornika rada sa konferencijom, koje predstavljaju dragocen doprinos vlastitoj refleksiji jedinstvene muzičke tradicije, koju imamo na ovim prostorima. Naša muzička tradicija je, zahvaljujući ovoj vrsti vlastite refleksije, ravnopravna komponenta drugih kulturnih oblasti savremene kulture vojvodanskih Slovaka“, naglasio je Vladimir Valenčík. **Milina Sklabinská**, koja je pre šesnaest godina započela sa organizacijom konferencije, prisutnima je predstavila najnoviji zbornik i pozvala ih na kreativan i argumentovan dijalog, čiji će rezultat biti relevantna osnova za implementaciju kulturne politike razvoja kulture Slovaka u Srbiji. Ujedno je naglasila da konferencija i nadalje ostaje platforma koja nastoji da brani standarde kvaliteta, ktorých se zajednica ne sme odreći ni u ovim složenim uslovima. **Ladislav Čáni** je istakao da muzikološke konferencije već niz godina spadaju u vodeće događaje koje organizuje zavod, izrazivši zahvalnost svim učesnicima što svojom erudicijom podržavaju ovu manifestaciju.

Pogledajmo, dakle, šta nam je novo donela XVI Konferencija „Slovačka muzika u Vojvodini“. Prvi blok referata bio je posvećen aspektima narodne i ozbiljne muzike, u okviru kojeg se, kao prva predstavila Ana Zornjan, koja je tek nedavno uspešno završila studije etnomuzikologije na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Uz dobrodošlicu i izraženu nadu da će nova snaga konferencije u budućnosti doprineti ovom forumu brojnim istraživanjima iz sveta istraživanja

štúdium na Akadémii umenia v Novom Sade v odbore etnomuzikológie. Bolo to svojrázne privítanie novej posily našej konferencie, ktorá, veríme, aj v budúcich ročníkoch spracuje príspevky o slovenskej vovodinskej hudbe z hľadiska etnomuzikologického. V aktuálnom ročníku predstavila tému *Etnomuzikologická analýza slovenských svadobných ľudových piesní z Pivnice a ich zastúpenie v súčasnosti*, čím nám pripomenula dôležitosť odborného zaznamenávania a spracovávania tradície, ktoré sa nám pred očami strácajú.

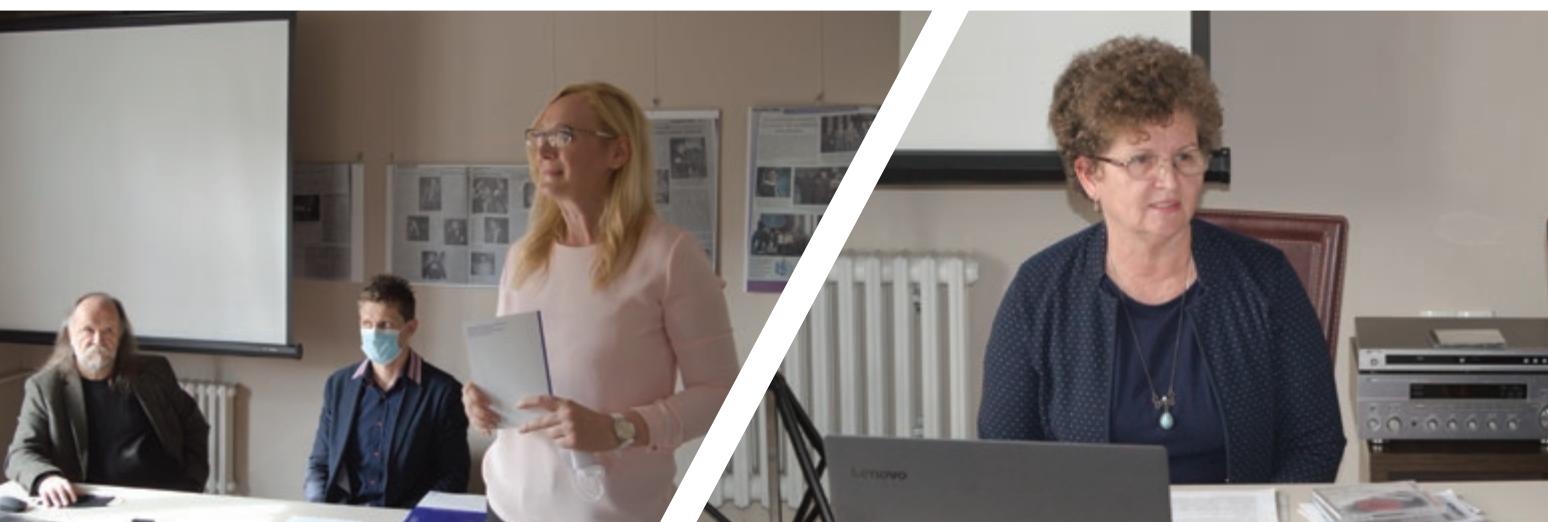
V roku 2020 Komorný zbor Musica viva z Petrovca oslávila dve desaťročia prednesu zborovej hudby na javisku a práve o tom prítomných informovala **Mariena Stankovićová Kriváková**, zakladateľka a dirigentka zboru. Zbor vznikol v roku 2000 pri Miestnom odbore Matice slovenskej v Báčskom Petrovci a svoje prvé vystúpenie mal v roku 2001. Autorka príspevku vyzdvihla spoluprácu tohto zboru so zborom zo Slovenska, ktorá bola jedným z nosných pilierov zotrvenia zboru. V priebehu každého roka zbor absolvoval 15 až 20 verejných vystúpení.

Podmienky na prezentáciu umeleckých výkonov tých Slovákov, ktorí si svoje hudobné schopnosti cibria na základných a stredných hudobných školách, resp. na hudobných akadémiah, vytvára Miestny odbor Matice slovenskej v Petrovci, ktorý v budúcom roku usporiada 25. ročník podujatia Jarné nôty. Počas jedného štvrtstoročia sa na podujatí vystriedali generácie talentovaných jednotlivcov, ktorých mená sú natrvalo zapísané do tunajšieho verejného života. **Katarína Melegová-Melichová**, ktorá bilancovala uplynulé obdobie uviedla, že od roku 2009 vydávajú CD po každom ročníku a tiež aj to, že 15. ročník Jarných nôt zaznel v Štúdiu M

muzičkog folklora Slovaka, čeli smo referat na temu „Etnomuzikološka analiza slovačkih svadbenih narodnih pesama iz Pivnice i njihova učestalost u današnje vreme“. Ovaj referat nas je podsetio na važnost istraživanja onih elemenata, koji nam se polako gube pred očima.

Kamerni hor „Musica Viva“ iz Petrovca je ove godine proslavio dve decenije postojanja, a o tome je na konferenciji govorila **Marjena Stanković-Krivak**, osnivač i dirigent hora. Hor je osnovan 2000. godine u okviru Mesnog odbora Matice slovačke u Bačkom Petrovcu, a svoj prvi nastup zabeležio je 2001. godine. „Saradnja sa horovima, pogotovo onim iz Slovačke, u velikoj meri je doprinela da se naš hor održi i raste“, naglasila je autorka referata. U toku jedne kalendarske godine hor je imao između 15 i 20 javnih nastupa, mahom u Srbiji, ali i u inostranstvu.

Priliku za izvođenje umetničkih dela onih Slovaka, koji svoje muzičke talente usavršavaju u osnovnim i srednjim muzičkim školama, odnosno na muzičkim akademijama, svake godine omogućava Mesni odbor Matice slovačke u Petrovcu, čiji će Festival „Polečne note“ sledeće godine biti održan po 25. put. Tokom četvrt veka su se na podiju gimnazije u Petrovcu predstavili talentovani pojedinci, čija su imena danas trajno upisana u ovdašnji javni život. **Katarina Meleg-Melih**, koja je napravila bilans dosadašnjih edicija, dodala je i to da se počev od 2009. godine, nakon svakog festivala objavljuje CD, kao i to, da je 15. Festival „Polečne note“ održan u Studiju M Novosadskog radija. Iako „Polečne note“ spadaju u jedinstveni događaj ove vrste za slovačku zajednicu, te se svrstavaju u festivale od svemanjinskog značaja, činjenica je da je jedina institucija koja pruža finansijsku podršku održavanju manifestacije zapravo iz Slovačke – Kancelarija za Slovake u dijaspori. Bez





Novosadského rozhlasu. Napriek tomu, že sú Jarné nôty ojedinelým podujatím tohto druhu v našej komuniti a že sú zaradené medzi podujatia celomenšinového významu, jediným podporovateľom akcie je Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Nebyť uvedenej finančnej podpory, nebolo by možné zoskupiť talentovaných účastníkov z celej Vojvodiny a ponúknut' obecenstvu tento program. V ústrety 25. festivalu väčnej hudby Jarné nôty je najvyšší čas položiť si otázku, prečo si podujatie nezaslúži podporu aj popredných celomenšinových inštitúcií.

Význam celomenšinového folklórneho festivalu Tancuj, tancuj v kontexte ochrany a rozvíjania ľudových tradícií vojvodinských Slovákov hodnotila **Anna Medvedová**. Vyzdvihla, že scénický folklorizmus, ako ho poznáme v dnešnej dobe, sa naplno prezentuje práve na FF Tancuj, tancuj, ktorý v priebehu pol storočia podnecuje tento druh činnosti vo folklórnych kolektívoch naprieč celou Vojvodinou. Zdôraznila, že je nevyhnutné neustále sa vraciať k výskumným aktivitám, ktoré zachovajú to, čo je príznačné pre naše slovenské komunity vo Vojvodine. Taktiež podotkla, že Komisia pre hudobnú činnosť Výboru pre kultúru pri NRSNM, ktorá pôsobila od roku 2005, aktívne sledovala, hodnotila a odborne usmerňovala aktérov podujatia, žiaľ, už dva roky tento druh činnosti absentuje. **Michal Hatala**, dlhoročný organizátor podujatia, avizoval vydanie monografie k 50. výročiu založenia FF Tancuj, tancuj. Zrekapituloval prostredia, z ktorých sa festivalu zúčastnili folklórne súbory a tým potvrdil fakt, že ide o podujatie, ktoré už roky stmeľuje Slovákov vo Vojvodine. Festival Tancuj, tancuj sa nekonal iba v roku 1990 a aktuálne v roku 2020, čím bola verejnosc' ukrátená o prehliadku slovenských tancov, spevu, hudby či ľudového odevu. **Slovenka Martinková-Benková**, ktorá sa v rokoch

ove finančiske podrške ne bi bilo moguće okupljanje učesnika iz cele Vojvodine, niti organizovanje ovog jedinstvenog programa. U susret 25. festivalu krajnje je vreme da se postavi sledeće pitanje: „Koji je razlog ignorisanja ove manifestacije od strane vodećih svemanjinskih institucija Slovaka u Srbiji?“

Značaj Folklornog festivala „Tancuj, tancuj...“ u kontekstu zaštite i razvijanja narodnih tradicija vojvođanskih Slovaka vrednovala je **Ana Medved**. Naglasila je da se scenski folklorizam, kakav u današnje vreme pozajmemo, u punoj meri prezentuje na sceni Folklornog festivala „Tancuj, tancuj...“, zahvaljujući kojem se već pola veka podstiče ova vrsta delatnosti u slovačkim folklornim društvima duž cele Vojvodine. Ona je istakla činjenicu da je neophodno da se ponovo vratimo istraživačkim aktivnostima, koje čuvaju ono što je karakteristično za slovačku zajednicu u Vojvodini. Takođe je naglasila da je Komisija za muzičku delatnost Odbora za kulturu Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine, koja je delovala od 2005. godine, aktivno pratila, vrednovala i stručno usmeravala aktere ovog festivala, te da je velika šteta što ova komisija već dve godine ne postoji. **Mihal Hatalja**, dugogodišnji organizator festivala, najavio je da će povodom jubileja – 50 godina od osnivanja festivala biti objavljena monografija. Pošto je pročitao odlomak iz pripremane knjige, pomenuo je sve sredine iz kójih su na festivalu učestvovali folklorni kolektivi, potvrđivši činjenicu da je Festival „Tancuj, tancuj...“ događaj koji istinski povezuje i spaja Slovake u Vojvodini. Pomenuti festival nije održan jedino 1990. i aktuelne 2020. godine, čime je javnost ostala siromašnija za još jednu svečanost slovačkog folklora, narodne nošnje, igre i pesme.

Slovenka Benka-Martinko, koja je od 2007. do 2018. go-



2007 až 2018 každoročne zhľadávala úlohy členky odbornej poroty, hodnotila hudobnú zložku uvedeného festivalu. Osobne sa nestotožňuje s názorom, ktorý je dlhodobo presadzovaný, že je spev vojvodinských Slovákov výlučne jednohlasný a vo svojej práci bola neraz nútene pristupovať ku kompromisom. Analyzovala prednes speváckych skupín a orchestrov, kde v priebehu rokov sledovala striedanie generácií, príchod dorastu a ich zdokonaľovanie na scéne, ale aj vynikajúce výkony skúsených účastníkov podujatia. Dostali sme však k tomuto neštandardnému roku, ktorý narušil motiváciu ľudí, zapričinil úpadok už aj tak slabého sociálneho cítenia ľudí a minimalizoval niekdajšie stretnutia ochotníkov, ktorí sa s veľkým nasadením a entuziazmom pripravovali na také významné podujatia. Akým je alebo bol FF Tancuj, tancuj. Navyše zverejňovanie upravených a vylepšených nahrávok na internete, kde sa všetko zdá byť v poriadku a znie vzletne, je len slabou alternatívou reálneho hudobného života, ktorý sme ako spoločenstvo v rôznych obdobiah predsa len kvalitne žili – zhodnotila Benková-Martinková. Časy sa teda menia a instantné riešenia sú iba rýchlymi reakciami, ktoré dlho neobstojia, resp. ktoré vytvoria zdanlivý pocit, že všetko je v poriadku.

Druhá časť konferencie bola venovaná Festivalu novokomponovaných slovenských ľudových piesní, neskôr Súťaži o novú slovenskú hudobnú tvorbu, resp. pokračovateľom tejto súťaže ako sú Festival populárnej hudby Zlatý klúč v Selenči, Festival populárnej tvorby pre deti Letí pieseň, letí v Kovačici a aktuálne v odmlčaní Festival slovenských lyrických piesní v Kulpíne. Atmosféru festivalu sprítomnili súrodenci **Dominik a Mária Turanskovi** zo Selenče, ktorí úvodom tohto bloku predviedli výtaznú pieseň festivalu z roku 1998. Následne o zdroje podujatia hovoril **Ján Šimoník**, ktorý stál pri začiatkoch festivalu a ktorý disponuje vzácnymi archívnymi dokladmi ako sú napríklad prvé pravidlá festivalu, ale aj dokumentmi, ktoré mapovali a analyzovali všetko to, čo na festivale zaznelo. Návratom do minulosti autor príspevku veľmi precízne menoval spôsob práce, ktorý v tom čase netoleroval žiadny gýč a s cieľom spriestriť hudobnú paletu piesní spolu s cenami

dine svake godine bila u ulozi člana žirija na Folklornom festivalu „Tancuj, tancuj...“, govorila je o festivalu sa aspekta kvaliteta muzičkog izvođenja. Lično se ne slaže sa mišljnjem, koje je dugo godina potencirano kao jedino ispravno, da je pevanje vojvodanskih Slovaka izrazito jednoglasno, te da je u toku svoga rada često morala da pravi prično velike kompromise. Analizirala je izvođenje pevačkih grupa i orkestara, zahvaljujući kojima je imala mogućnost da prati smenu generacija, dolazak podmlatka i njihovog stasavanja na sceni, kao i izvanredne performanse iskusnih učesnika. „Aktuelna atipična godina uticala je na smanjenje motivacije kod ljudi i doprinela slabljenju ionako već nařušenog socijalnog osećanja, ograničivši nekadašnja druženja amatera, koji su sa velikim entuzijazmom pripremali nastupe za tako značajan festival kakav jeste, ili je barem nekada bio, Folklorni festival „Tancuj, tancuj“. Objavljujući sređeni i poboljšanih snimaka na internetu, na mestu i u prostoru u kojem se sve čini u najboljem redu i zvuči poletno, predstavlja samo veoma slabu alternativu realnom muzičkom životu, koji smo kao zajednica u raznim etapama ipak imali i živelj“, rekla je Slovenka Benka-Martinko. Vremena se, dakle, menjaju, a instant rešenja su samo ishitrene reakcije bez neke perspektive, jer stvaraju veoma varljivu sliku o tome da je sve u redu.

Drugi deo konferencije bio je posvećen Festivalu novokomponovanih slovačkých narodných pesama (kasnejšie Takmičenie novog slovačkog muzičkog stvaralaštva), odnosno, u današnje vreme festivalima, ktorí su iz ovog muzičkog festivala nastali – Festivalu popularnih pesama „Zlatni ključ“ u Selenči, Festivalu popularne muzike za decu „Leti, pesma leti“ u Kovačici i trenutno neaktivnom Festivalu slovačkých liarských pesama u Kulpinu. Festivalsku atmosferu na samom početku ovog dela konferencije napravili su **Dominik i Mária Turanskí** iz Selenče, ktorí su izveli jednu od svojih pobedničkých pesama iz 1998. godine. Zatím je o festivalu govorio **Jan Šimoník**, ktorí je i sam prisustvovať počecima festivala, a danas raspolaže kompleksnom i značajnom arhivskom dokumentacijom, kao što je npr. Pravilnik prvog festivala ili dokumente nastale tokom narednih godina u kojima se fe-



pre skladbu či text organizátori zriadili aj cenu za najlepšiu úpravu skladby. Skladby sa zasielali anonymne, pod značkami, tak aj zazneli na súťažnom festivale a až ked boli odmenené vtedy sa zverejnila identita toho, kto bol jej autorom. Pri tejto príležitosti otvoril jednu obálku, ktorá zostala nerozbalená až 46 rokov a ako taká tvorí súčasť celého archív festivalu. Pri príležitosti 50. výročia založenia súťaže sme dostali dôkladne spracovaný materiál, ktorého zásady sú aktuálne aj dnes. V novšej dobe po roku 2000 sa z jednotlivých častí festivalu zrodili tri osobitné festivaly – v Selenči pokračoval festival tanečných skladieb, v Kulpíne organizovali festival lyrických piesní a festival tvorby pre deti nadviazal na už existujúci festival Letí piesň, letí, ktorý sa stal celomenšinovým. **Pavel Gaža**, organizátor festivalu lyrických piesní v Kulpíne, hovoril veľmi konkrétnie o tom, čo znamená usporiadať tento druh podujatia v súčasnosti a konkretizoval aj nevyhnutné finančné prostriedky, pre ktoré sa festival v posledných rokoch v Kulpíne odmlčal. V Rádiotelevízii Vojvodiny však existuje cenník, ktorý avizuje možnosť spolupráce s RTV s finančnou participáciou oboch strán, čo je potešujúca informácia, avšak potrebuje to predovšetkým vedomie a konsenzus ľudí poverených našou kultúrnou politikou o tom, že naše festivaly budú jednoznačne kvalitnejšie, keď do dialógu, resp. spolupráce prinávratime Rádiotelevíziu Vojvodiny a jej odborné kádre. Rovnako ako aktuálny festival Zlatý klúč v Selenči, tak aj Festival populárnej hudby v Kovačici, ktorý prezentovali súrodenci **Pavel a Ján Tomášovci** z Kovačice, funguje tak, že sa opiera o vlastné sily, resp. že do realizácie podujatia nezapája tento jedinečný rezort, ktorý bol v minulosti a môže byť aj v dnešnej dobe garantom kvality slovenskej hudobnej produkcie vo Vojvodine. Pokiaľ ide o piesne pre deti, ako zaujímavá sa črtá aj otázka, či niekto zozbieral a zapísal piesne pre deti, ktoré zazneli v rámci prvých 25. ročníkov súťaže o slovenskú tvorbu. **Annamária Boldocká Grbičová** pre tohtoročnú konferenciu analyzovala texty piesní, ktoré sú zhudobňované a zdôraznila aj to, že sa na úroveň textov neustále prihliadalo a že vďaka novej hudobnej tvorbe vznikali nové literárne skvosty, ktoré sa ruka v ruke s melódiou vryli do nášho povedomia.

stival razvijao i menjao. Vraćajući se u prošlost, autor referata je veoma precizno imenovao način rada, koji u to vreme, kako kaže, nije tolerisao nikakav kič, a sa ciljem da muzička ponuda bude raznovrsnija, dodeljivana je i nagrada za najbolji aranžman. Kompozicije su pristizale anonimno, bile su obeležene šiframa, tako su i interpretirane tokom takmičarskog dela, a tek kada su doabile nagradu bio bi otkriven identitet autora. Da bi sve prisutne što uverljivije vratio u doba sa takvim načinom rada, u toku referata otvorio je kovertu, koja je 46 godina bila deo arhive koja nije otvorena, jer nije bila nagrađena. Tako smo saznali ko se krio iza odredene šifre, što je imalo veoma poučan efekat i za današnje vreme. Dakle, prilikom jubileja – 50. godišnjice od osnivanja takmičenja, Jan Šimonji je predstavio dosledno pripremljen materijal, koji će u određenom delu biti objavljen u Muzikološkom zborniku.

Kako je više puta pomenuto, takmičenje novog slovačkog stvaralaštva je nakon određene pauze podeljeno na tri koncerty, tri različita festivala, koji su se organizovali na tri različite lokacije. U Selenči je nastavljeno sa organizacijom dela sa popularnom muzikom, dok je koncert lirskej pesama (nove kompozicije pisane na način narodnog stvaralaštva) počeo da se organizuje u zdanju dvorca u Kulpinu. O nekoliko godina ovako organizovanog festivala govorio je **Pavel Gaža**, iskusni organizator i realizator ovog događaja, koji se osvrnuo na veoma konkretné aspekte organizacije, ali i na razloge zbog ktorih se poslednjih godina festival ne održava. Pojasnio je i mogućnosti koje pruža Radio-televizija Vojvodine, tačnije načine saradnje prilikom realizacije festivala, što bi, složili su se prisutni, kao i u prošlosti u bitnoj meri doprinelo kvalitetu samog festivala, i to ne samo onog u Kulpinu. Kada je reč o festivalu dečjeg stvaralaštva, o njemu su govorili **Pavel Tomaš**, nastavnik muzičke kulture, i **Jan Tomaš**, direktor Doma kulture iz Kovačice. Ovaj festival nastao je iz lokalne potrebe početkom 90-ih godina u Padini (posle nekoliko godina preseljen je u Kovačicu), ali je nakon deobe već pomenutog festivala osnovanog 1970. godine, koncert dečjih pesama pridružen onom u Kovačici, čime je festival u Kovačici dobio svemanjinski značaj. Kada se radi o festivalu dečjeg stvaralaštva, zanimljivo je da koncerti, koji su se održavali gotovo 25 godina, ostaju nedokumentovani, a upravo su za njih napisane neke od najlepších dečjih kompozicija vojvođanskih Slovaka. **Annamária Boldocki-Grbić** je za potrebe konferencije analizala tekstove pesama, za koje su razni autori komponovali muziku, naglasivši da se na jezičke i stilske aspekte u tekstu

S cieľom zdokumentovať a ochrániť melódie a texty lyrických piesní, ktoré zneli od prvého ročníka festivalu, sa Jánovi Šimonimu podarilo zozbierať takmer všetky skladby. Čo pôtra po štrnásť piesňach a keď sa k nim dostane vznikne zbierka, pozostávajúca z dvesto skladieb. Skladby budú následne digitalizované a uložené na webovej stránke Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny. Hovoril o tom **Juraj Súdi**, ktorý piesne vpisuje do počítačového programu. Výstupom tohto projektu budú na jednom mieste v digitálnej forme dostupné nielen piesne zapísané notami, ale aj nahrávky, ktoré vo svojom archíve zachovali pracovníci Rádia Báčka.

Festivaly populárnej hudby vždy boli osobitným zážitkom pre všetkých zúčastnených – autorov skladieb, upravovateľov, interpretov, autorov textov, hudobníkov, organizátorov, moderátorov, ale aj divákov, ktorí festival populárnej hudby už roky majú možnosť sledovať nielen v Dome kultúry v Selenči, ale aj prostredníctvom priameho televízneho prenosu. Neprekvapuje, že sa do diskusie o jeho súčasnosti a budúcnosti zapojili, okrem iných, aj dlhoročný organizátor podujatia **Jozef Gašparovský**, ale aj významný umelec a podporovateľ slovenského festivalu hudobnej tvorby **Jovan Adamov**. Pri tejto príležitosti bolo počut názor, že festival by v budúcnosti nemal mať sútažný charakter, s čím väčšina diskutujúcich nesúhlasila. Jovan Adamov to argumentoval okrem iného aj tým, že súťaž je

uvek obračala velika pažna, te da su zahvaljujući novom stvaralaštvo nastajali novi literarni biseri, koji su se zajedno sa melodijom urezali u naše kolektivno pamćenje.

S ciljem da dokumentuje i sačuva melodije i tekstove liriskih pesama, od prvog pa do poslednjeg festivala, Jan Šimonji je uspeo da prikupi gotovo sve kompozicije. Osim četrnaest, za kojima još traga, imaće 200 kompozicija, koje će zatim biti digitalizovane i dostupne na sajtu Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine. O tome je govorio **Juraj Sudi**, koji ove pesme beleži u kompjuterskom programu, kako bi se na jednom mestu u digitalnoj formi našle note kompozicija, tekstovi pesama, ali ponegde i sami zvučni zapisi kompozicija, koje je u svojoj arhivi sačuvalo Radio Bačka.

Festivali popularne muzike oduvek su predstavljali poseban doživljaj za sve njegove učesnike – autore kompozicija, autore aranžmana, interpretatore, tekstopisce, muzičare, organizatore, voditelje, ali isto tako i za publiku, koja niz godinu unazad ima mogućnost da prati takmičenje i u direktnom televizijskom prenosu. U diskusiju u kojoj se govorilo o sadašnjosti i budućnosti festivala, uključio se i njegov dugogodišnji organizator **Jozef Gašparovski**, ali i kompozitor i veliki prijatelj festivala slovačke popularne muzike **Jovan Adamov**. Tokom diskusije začulo se i mišljenje da festival u budućnosti ne bi trebalo da ima takmičarski karakter, sa





chvíľou napäťia, ktorú obecenstvo má rád, lebo obecenstvo má svoj názor, hodnotí tiež a sleduje, k akému výsledku príde. Veľké svetové festivaly venujú takmer viac času hlasovaniu než hudobnému priebehu. Ako ďalší argument použil aj to, že hudobníkom sú ceny dôležité, zapísu si ich do svojich životopisov, niekde im tieto ocenenia môžu byť osožné a preto jednoznačne trvá na tom, že festivaly majú podporovať zdravú konkurenčiu a vycizelovať len to najlepšie, čo jedno spoločenstvo má.

Záverom konferencie sa muzicírovalo, a to vďaka osobitnému programu vzdelávania mladých spevákov, ktoré už niekoľko rokov viedie **Slovenka Benková-Martinková**. V programe vystúpili talentovaní speváci **Una Amidžičová, Iveta Kováčová, Zlatko Klinovský, Janko Hrubík a Anna Tordanská**, ktorí nás uistili, že kvalitu čo do interpretácie populárnych skladieb máme zabezpečenú. Sú veci, ktoré v rukách nemáme a nevieme ani len predvídať, kedy a akým spôsobom sa budeme opäť bezstarostne tešiť z toho, čo vidíme a počujeme na scéne. Naopak, sú veci, ktoré ovplyvní vieme a môžeme a tie sa týkajú neustáleho vylepšovania podmienok na uplatnenie práve takých mladých talentovaných ľudí ako sú napríklad aj účastníci záverečného programu konferencie. Nielen tito talentovaní jednotlivci môžu byť svetovo známymi reprezentantmi pochádzajúcimi z nášho spoločenstva, no úlohou verejných inštitúcií je aj to, aby vytvárali čím lepšie podmienky na ich prezentáciu a aby im pomáhali spolu s ich talentmi rást.

Konferencia bola doplnená panelovou výstavou 15 ročníkov Festivalu populárnej hudby Zlatý klúč, ktorú v mene MOMS Selenča predstavila **Svetlana Zolňanová**. Výstava bola zrealizovaná s podporou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. ÚSŽZ podporil aj realizáciu vydania muzikologického zborníka z roku 2019 a tiež organizáciu a realizáciu XVI. ročníka konferencie.

Milina Sklabinská

čim se većina prisutnih nije saglasila. Jovan Adamov argumentovao je, između ostalog, potrebu za takmičenjem i time, da je takmičenje ipak trenutak određene napetosti, koju publiku voli, zbog toga što i publika ima svoje mišljenje, takođe vrednuje, ocenjuje i pomno prati do kakvog će rezultata žiri doći. Veliki svetski festivali posvećuju ovom delu festivala više vremena od samog dela u kojem se čuju kompozicije, što nije slučajno. A sledeći argument je i taj, da su za umetnike nagrade važne, jer se upisuju u njihove biografije. Ove nagrade im mogu biti korisne, te je zbog toga dobro da festivali budu zasnovani na zdravoj konkurenčiji, koja će selektovati ono najbolje i najvrednije što u jednoj zajednici postoji.

Konferencija je imala i svoj muzički segment zahvaljujući programu usavršavanja mladih izvođača popularne muzike, kojim rukovodi **Slovenka Benka-Martinko**. U programu su nastupali **Una Amidžič, Iveta Kovač, Zlatko Klinovski, Janko Hrubik i Ana Tordanski**, koji su i svojim nastupima potvrdili da kao zajednica imamo zaista talentovane mlade pojedince, koji mogu biti garancija budućih festivala. Postoje stvari koje nisu u našim rukama i ne umemo da predvidimo kada i na koji način ćemo opet biti u prilici da se radujemo onome što čujemo i vidimo na sceni. Sa druge strane postoje stvari na koje možemo i moramo uticati, a to je neprestano poboljšanje uslova za realizaciju takvih talentata, kao što su, recimo, i ovde pomenuti pojedinci. Oni, ali i drugi talenti mogli bi biti poznati u svetskim razmerama, a mi treba da budemo ponosni što potiču upravo iz naše zajednice. Stoga je uloga javnih institucija da stvaraju uslove za njihovu što kvalitetniju prezentaciju i pomažu im da sa svojim talentima rastu.

Sastavni deo konferencije bila je i izložba novinskih članaka o festivalima koji se od 2005. godine održavaju u Selenči, a pripremio ih je Mesni odbor Matice slovačke u Selenči, koji vodi Svetlana Zolnjan. Realizaciju izložbe finansijski je podržala Kancelarija za Slovake u dijaspori. Ova kancelarija finansijski je podržala, zajedno sa Zavodom za kulturu vojvodanskih Slováka, i realizaciju XVI Konferencije, ako i objavljivanje Zbornika radova sa XV Konferencije „Slovačka muzika u Vojvodini“.

Milina Sklabinski

**Zborník prác
15. konferencie
muzikológov a hudobných
odborníkov**

**Zbornik radova
sa 15. Konferencije
muzikologa i muzičkih
stručnjaka**

Fenomén pretrvávania slovenskej vojvodinskej kultúry spočíva medziiným aj v tom, že si postupom času táto menšinová kultúra, vzdialená od svojho jadra, ako obraz veľkých národných kultúr formovala svoje kultúrne a umelecké odvetvia. Dosiahnuť autochtonnosť by však nebolo možné, ak by v tomto procese neparticipovali aj osobnosti, ktoré k nám prichádzali na krátkodobé alebo dlhodobejšie pobytu z územia Slovenska. Rovnako ako v minulosti aj dnes sa vo vedeckej oblasti s veľkou dôverou obraciam na odborné inštitúcie a vzdelávacie pracoviská na Slovensku, ktoré našim vedeckým snaham pridávajú nové perspektívy a pohľady.

Fenomen opstanka slovačke vojvodanske kultury sastoji se, između ostalog, i u tome što je vremenom ova manjinska kultura, udaljena od svoga jezgra, sledeći velike nacionalne kulture i sama formirala vlastite kulturne i umetničke pravce. Izgraditi autohtonu kulturu, ipak, ne bi bilo moguće, a da u tom procesu nije učestvovao veliki broj ličnosti koje su u naše krajeve dolazile, na kraće ili duže vreme, sa teritorije Slovačke. Tako je bilo u prošlosti, a tako je i danas, kada se, posebno u naučnim disciplinama, sa velikim poverenjem oslanjamo na stručne institucije i obrazovne ustanove u Slovačkoj, koje našem radu pružaju nove perspektive.



Aj muzikologické konferencie Slovenská hudba vo Vojvodine sa od samého začiatku v rovnakom duchu tešili podpore inštitúcií či akademickej obce zo Slovenska. Nezaobišiel sa bez nej ani 15. ročník konferencie a práve táto skutočnosť nám otvorila ďalšie výhľady a obzory. Bolo nám ctou, že sa 15. ročníka muzikologickej konferencie Slovenská hudba vo Vojvodine, ktorý sa uskutočnil 23. novembra 2019 v Novom Sade, zúčastnili osobnosti z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Literárneho archívu Slovenskej národnej knižnice z Martina, respektíve etnologičky, ktoré medziiným pôsobia aj v renomovaných odborných združeniacach na ochranu kultúrneho dedičstva na Slovensku. Vďaka týmto príspevkom, ktoré s radosťou zverejňujeme v našom zborníku, sme si opäť bližšie posvetili na osobnosti a na dielo Viliama Figuša-Bystrého, Mikuláša Schneidera-Trnavského, Jána Podhradského, ale aj na ľudovú tvorivosť, ktorá bola vďaka odborným výskumom zachytená v našom slovenskom vojvodinskom prostredí v obci Pivnica, respektíve v iných prostrediacach, z ktorých následne na Slovensku vznikli krajanské programy pod názvom Obrazy z Dolnej zeme. Na konferencii sme sa dotkli aj pomerne nového trendu, keď sa vďaka TV Folklorika začala systematicky prezentovať ľudová tradícia Slovákov vo Vojvodine na Slovensku.

Konferencia privítala aj odborníkov z domáceho prostredia, a tak sme mali možnosť pozrieť sa na najnovšiu zbierku hudobnej tvorby Vladimíra Kováča z Báčskej Palanky, rovnako tak si vypočuť prehľad rozvoja hudobného života v Kysáči a zborového spevu v Selenči. Svojráznu umeleckú bodku za úspešným rokováním na záver pripravili speváci z KZ Zvony a hudobníci z Orchestríka zo Selenče, ako aj operný spevák Boris Babík zo Starej Pazovy, ktorí pri priležitosti 10. výročia úmrtia Jána Nosála zo Selenče v umeleckom programe prednesli úryvky z diela tohto hudobného skladateľa.

15. ročník muzikologickej konferencie sa konal v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov za finančnej podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Aj napriek tomu, že ho po prvýkrát nepodporil Výbor pre kultúru Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny, predsa splnil vysoké nároky, ktoré toto fórum na organizátorov ukladá. Zámer, venovať sa výskumu, dokumentácii a prezentácii hudby Slovákov vo Vojvodine, sa podarilo naplniť. Svedčí o tom aj zborník prác, ktorý našim čitateľom s radosťou predkladáme. Súčasťou 15. ročníka konferencie bolo aj odovzdávanie autorských výtačkov zborníka 14. konferencie, ktorý zmapoval prínos Juraja Feríka st. a Juraja Feríka ml. do hudobného života vojvodinských Slovákov. Opäť sa nám potvrdilo, že pokiaľ ide o ochranu nehmotného, v našom prípade hudobného dedičstva, natrvalo zostáva iba to, čo je zapísané, a práve táto skutočnosť nás motivuje aj v budúcnosti zachytiť zatiaľ nedostatočne známe témy z hudobného života vojvodinských Slovákov.

Milina Sklabinská

Upravo u tom duhu su i naše muzikološke konferencije „Slovačka muzika u Vojvodini“ od samog početka zavredivale pažnju naučnih institucija i akademske zajednice iz Slovačke. Tako je bilo i tokom realizacije njenog petnaestog održavanja, a upravo nas ova činjenica veoma raduje i podstiče na još bolji rad. Čast su nam ukazali stručnjaci sa Univerziteta „Matej Bel“ iz Banske Bistrike, iz Literarnog arhiva Slovačke nacionalne biblioteke iz Martina, etnološkinje koje, između ostalog, deluju u vršnim udruženjima za zaštitu kulturnog nasleđa. Zahvaljujući njihovom doprinosu bili smo u mogućnosti da još dublje sagledamo teme poput kompozitorskog dela Viliama Figuša Bistroga, Mikulaša Šnajdera Trnavskog, Jana Podhradskog, kao i narodno stvaralaštvo, koje je zahvaljujući istraživačkom projektu zabeleženo u Pivnicama i u drugim vojvodanskim sredinama, te je na osnovu njih nastao scenski program pod nazivom „Slike sa Donje zemlje“. Konferencija je ujedno bila platforma u okviru koje smo govorili o novijem fenomenu – televizijskoj produkciji u Slovačkoj koja ima za cilj da prezentuje narodnu kulturu Slovaka u Vojvodini.

Konferencija je takođe predstavila rade domaćih stručnjaka, te smo imali mogućnost da se upoznamo sa najnovijom zbirkom muzičkog stvaralaštva Vladimira Kovača iz Bačke Palanke, a potom i sa muzičkim životom Kisača i horskom muzikom iz Selenče. Svojevrsnu umetničku tačku nakon uspešnog konferencijskog dana stavili su pevači Kamernog hora „Zvona“, članovi orkestra iz Selenče i operski pevač Boris Babík iz Stare Pazove, koji su povodom desete godišnjice smrti Jana Nosala iz Selenče priredili izbor iz muzičkog opusa ovog kompozitora.

15. muzikološka konferencija održana je u Zavodu za kulturu vojvodanskih Slovaka uz finansijsku podršku Kancelarije za Slovake u dijaspori. Iako je po prvi put izostala podrška Odabora za kulturu Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine, forum je ipak ispunio najviše kriterijume koje ova kva vrsta manifestacije zahteva od organizatora. Ostvarena je namera da se posvetimo temi istraživanja, dokumentacije i prezentacije muzičkog života vojvodanskih Slovaka, a u prilog tome svedoči i zbornik koji predstavljamo javnosti. Sastavni deo petnaeste konferencije bila je i prezentacija zbornika sa prošlogodišnje konferencije, koja je bila posvećena doprinosu dveju ličnosti slovačkog vojvodanskog muzičkog života – Juraja Feríka st. i Juraja Feríka ml. Na polju očuvanja nematerijalnog kulturnog nasleđa, kao što je, između ostalog, i ono muzičko, trajno ostaje samo ono što je zapisano i to nas ohrabruje da i ubuduće obrađujemo do sada nedovoljno poznate teme iz muzičkog života vojvodanskih Slovaka.

Milina Sklabinská



PRO CULTURA SLOVACA

Udelenie cien aj napriek koronavírusu

Dodela nagrada uprkos koronavirusu

Za dodržiavania protipandemických opatrení, s rúškami na tvári, bez účastníkov zo Slovenska a Maďarska, sa udelenie Ceny Ondreja Štefanka a Ceny Pro Cultura Slovaca predsa zrealizovalo v piatok 11. septembra 2020 v Nadlaku, v sídle Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku. V mene organizátorov podujatia tajomník Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku, prvý podpredseda DZSČR a podpredseda SZSZ za Dolnú zem Pavel Hlásnik privítal hostí: Katarínu Melegovú-Melichovú, predsedníčku MOMS Petrovec a predsedníčku Rady pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri Matici slovenskej na Slovensku; Branislava Kulíka, podpredsedu MSS; Ľudovítu Bobčoku, seniora Slovenského evanjelického seniorátu v Rumunsku; Dušana Šomráku, viceprimátora mesta Nadlak; Alexandra Grosu, prednosti Mestského úradu v Nadlaku; Janka Gubániho, odborného inšpektora na Ministerstve národnej výchovy v Rumunsku, Máriu Andrášikovú, predsedníčku ASP v Srbsku; Vladimíra Francistyho, riaditeľa ÚKVS; Vladimíra Valentíka, riaditeľa Slovenského vydavateľského centra, a Nicoléta Husárikovú, riaditeľu Teoretického licea J. Gregora Tajovského v Nadlaku.

Úspešný priebeh podujatia písomne popriali: Alžbeta Hollerová Račková, predsedníčka CSS v Maďarsku; Katarína Királyová, riaditeľka UKS v Maďarsku; Edita Pečeňová, riaditeľka Slovenského gymnázia v Békešskej Čabe, Michal Babiak, vysokoškolský pedagóg, režisér a dramatik, a Mária Katarína Hrkľová, predsedníčka Občianskeho združenia Dotyk ľudskosti.

Ked' ide o Cenu Ondreja Štefanka, porota v zložení: Ľudmila Šomráková, ako predsedníčka, a členovia: Katarína Melegová-Melichová, Edita Pečeňová, Tatiana Štefanková, Ivan Miroslav Ambruš, Michal Babiak a Pavel Hlásnik jednoznačne rozhodla Cenu Ondreja Štefanka v roku 2020 udeliť: za príspevok k rozvoju a propagácii slovenskej literatúry tvorennej v slovenskom zahraničnom svete Jaroslavovi Čukanovi zo Slovenska a za príspevok k rozvoju, organizovaniu a diverzifikovaniu kultúrneho života a spolkovej činnosti v slovenskom zahraničnom svete Jánovi Chlebnickému z Maďarska a Vladimírovi Valentíkovi zo Srbska. Laudacio na Jaroslava Čukana z pera Michala Babiaka prečítal Pavel Hlásnik, na Jána Chlebnického z pera Edity Pečeňovej prednesla Ľudmila Šomráková a na Vladimíra Valentíka laudacio z pera Borisa Michálka prednesla Anna Zimbranová.

Porota pre udelenie Ceny Pro Cultura Slovaca pracovala v zložení: ako predsedníčka Katarína Királyová a členovia: Alžbeta Hollerová Račková, Mária Katarína Hrkľová, Anna Chrtanová Leskovac, Ľudmila Šomráková, Ladislav Čáni a Pavel Hlásnik a jednoznačne rozhodla udeliť Pamätný list Pro Cultura Slovaca v roku 2020: Michalovi Hatalovi z Holžian za prínos v oblasti ľudovej kultúry, za činnosť vo vedení kultúrno-umeleckých telies tradičnej a modernej kultúry a Jánovi Kelešovi z Nadlaku za prínos v oblasti ochotníckeho

U skladu sa antipandemijskym merama, sa maskama na licima, bez účesnika iz Slovačke i Mađarske, u petak, 11. septembra 2020. godine, u sedištu Demokratskog saveza Slovaka i Čeha u rumunskom Nadlaku, održana je dodela nagrada „Ondrej Štefanko“ i „Pro Cultura Slovaca“.

Pavel Hlasník, sekretar Kulturno-naučnog društva „Ivan Krasko“, prvi potpredsednik DSSČR i potpredsednik Svetskog udruženja Slovaka u dijaspori za Donju zemlju, u ime organizatora pozdravio je prisutne goste: Katarinu Meleg-Melih, predsednicu Mesnog odbora Matice slovačke Petrovac i predsednicu Saveta za Slovake koji žive u inostranstvu Matice slovačke u Slovačkoj; Branislava Kulika, potpredsednika Matice slovačke u Srbiji; Ľudovítu Bobčoku, seniora Slovačkog evangelističkog seniorata u Rumuniji; Dušana Šomraka, zamenika gradonačelnika Nadlaka; Aleksandru Gosa, gradonačelnika Nadlaka; Janka Gubanjića, stručnog inspektora Ministarstva za nacionalno obrazovanje u Rumuniji; Mariju Andrašik, predsednicu Asocijacije slovačkih pedagoga u Srbiji; Vladimira Francistija, direktora ZKVS; Vladimira Valentíka, direktora Slovačkog izdavačkog centra i Nikoletu Husarik, direktorku Teoretskog liceja „Jozef Gregor Tajovski“ u Nadlaku.

Uspešan tok događaja organizatorima su pismeno poželjeli: Alžbeta Holer-Račko, predsednica Republičke samouprave Slovaka u Mađarskoj; Katarina Kiralj, direktorka Zavoda za kulturu Slovaka u Mađarskoj; Edita Pečenji, direktorka Slovačke gimnazije u Bekešcabi; Mihal Babjak, univerzitetski profesor, reditelj i dramaturg i Mária Katarína Hrkľová, predsednica udruženja građana „Dodir humanosti“.

Žiri za dodelu nagrade „Ondrej Štefanko“, koji je radio u sastavu predsednice Ljudmile Šomrak i članova Kataríne Meleg-Melih, Edite Pečenji, Tatjane Štefanko, Ivana Miroslava Ambruša, Mihala Babjaka i Pavela Hlasníka, jednoglasno je odlučio da Nagradu „Ondrej Štefanko“ za 2020. godinu, za doprinos razvoju i promociji slovačke književnosti u svetu, dodeli Jaroslavu Čukanu iz Slovačke, a za doprinos razvoju, organizaciji i diverzifikaciji slovačkog kulturnog života u inostranstvu Janu Hlebnjickom iz Mađarske i Vladimíru Valenčiku iz Srbije. Tekst Mihala Babjaka posvećen Jaroslavu Čukanu pročitao je Pavel Hlasník, tekst Edite Pečenji posvećen Janu Hlebnjickom pročitala je Ljudmila Šomrak, a tekst Borisa Mihalika posvećen Vladimíru Valenčiku Ana Zimbran.

Žiri za dodelu nagrade „Pro Cultura Slovaca“, koji je radio u sastavu predsednice Kataríne Kiralj i članova Alžbete Holer-Račko, Marije Kataríne Hrkľove, Ane Hrčan-Leskovac, Ljudmile Šomrak, Ladislava Čanjića i Pavela Hlasníka, jednoglasno je odlučio da diplomu „Pro Cultura Slovaca 2020.“ dodeli Mihalu Hatalji iz Gložana, za doprinos na polju narodne kulture i za uspešno rukovođenje kulturno-umetničkih društava tradicionalne i moderne kulture, kao i Janu Kelešu iz Nadlaku za doprinos na polju amaterske pozoriš-



Tohtoroční laureáti, ktorí si prebrali medzinárodné ceny v Nadlaku: (sprava na ľavo) Luboslav Majera, Ján Keleš, Michal Hatala a Vladimír Valentík

divadelného umenia a za prínos v oblasti ľudovej kultúry. Zdôvodnenie na Michala Hatalu podala Katarína Melegová-Melichová a na Jána Keleša Ľudmila Šomráková.

Cenu Pro Cultura Slovaca v tomto roku získali: Luboslav Majera z Petrovca za prínos v oblasti divadelného umenia a umeleckého prednesu, za šírenie dobrého mena slovenského dolnozemského umenia a kultúry doma a v zahraničí a Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku za vedeckovýskumnú činnosť v oblasti kultúry dolnozemských Slovákov, za dlhodobú podporu slovenského dolnozemského umenia a kultúry, za ich prezentáciu a propagáciu. Laudácia na oceneného Ľuboslava Majera mala Katarína Melegová-Melichová a na Výskumný ústav Ľudmila Šomráková.

Po udelení sa prítomní laureáti: V. Valentík, M. Hatala, J. Keleš a Ľ. Majera očividne dojatí podčkovali. Prítomných záverom oslovili a odmeneným pohralovali viceprimátor mesta Nadlak Dušan Šomrák a riaditeľ ÚKVS Vladimír Francisty.

Slávnostné udelenie cien moderovala Bianca Unc. Dve starodávne prekrásne slovenské ľudové piesne a cappella prednesli Andrea Fábryová a Mária Krajčíková Bontea.

Laureátom, ktorí nemohli byť prítomní na udelení cien pre protipandemické opatrenia, ceny odovzdajú v náhradnom termíne.

Katarína Melegová-Melichov

ne umetnosti i narodne kultury. Laudaciju posvečenu Michalu Hatalji pročítala je Katarína Meleg-Melih, a Janu Kelešu Ľudmila Šomrank.

Ovogodišnju nagradu „Pro Cultura Slovaca“ osvojili su: Ljuboslav Majera iz Bačkog Petrovca, za doprinos na polju pozorišne umetnosti, za širenje dobrog imena slovačke umetnosti i kulture u zemlji i inostranstvu, i Slovački naučni zavod u Mađarskoj, za naučna istraživanja u oblasti slovačke kulture na Donjoj zemlji, za dugoročnu podršku slovačkoj umetnosti i kulturi, za njihovo predstavljanje i promociju. Laudaciju posvećenu Ljuboslavu Majeri pripremila je Katarína Meleg-Melih, a laudaciju za Slovački naučni zavod u Mađarskoj pročitala je Ľudmila Šomrank.

Laureati ove nagrade Vladimir Valenčík, Mihal Hatalja, Jan Keleš i Ljuboslav Majera su se vidno uzbudeni zahvalili, a nakon toga su im se obratili i zamenik gradonačelnika Nadlaka Dušan Šomrank i direktor ZKVS Vladimir Francisti.

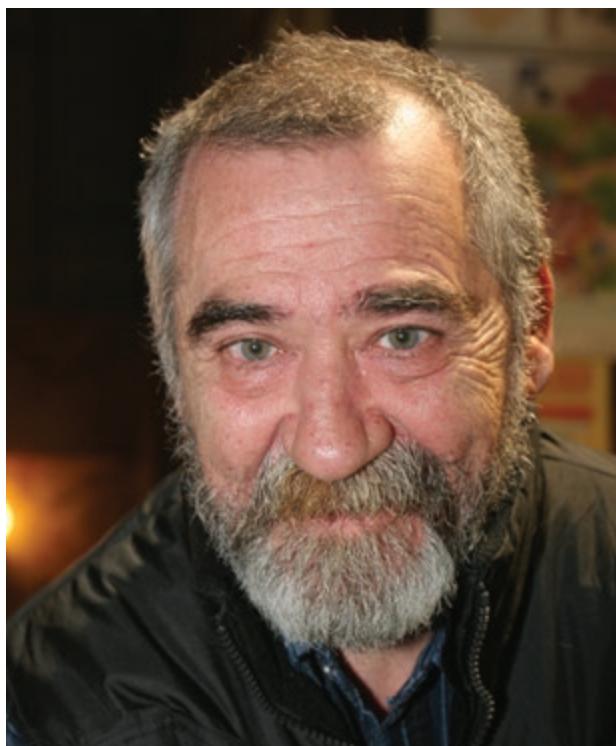
Program svečane dodele nagrada vodila je Bjanka Unc, a dve predivne stare slovačke narodne pesme su a kapela izvele Andrea Fabri i Marija Krajčík-Bontea.

Dobitnicima nagrada, koji zbog pandemije nisu bili u mogućnosti da prisustvuju ovoj svečanosti, nagrade su uručene naknadno.

Katarína Meleg-Melih

LAUDÁCIO na prof. Mgr. art. Ľuboslava Majera pri príležitosti udelenia Pro Cultura Slovaca 2020

LAUDACIJA za prof. mr art Ljuboslava Majera povodom dodelje Nagrade „Pro Cultura Slovaca 2020.“



„...mám dom všade, kde sú divadelníci...“

Takto sa v súčasnosti verejne vyznáva Ľuboslav Majera, ktorý v odbore divadelná rézia ukončil štúdium na Vysokej škole múzických umení v Bratislave roku 1975 u profesora Karola Zachara a Miloša Pietora. Po vojenčine hned' prikľadal ruky k činu. Tam, kde v chlapčenskom veku aj prvýkrát zažil čaro divadla – v rodnom Petrovci.

Znaci a historici divadla rok 1978 v divadelnom živote tak Petrovca, ako aj vojvodinských Slovákov nazývajú medzníkovým rokom. V tom roku sa totiž premiérovo uviedla inscenácia Kreft-Lavreňova Balada o poručíkovi a Mariutke v réžii Ľuboslava Majera, prvého nášho profesionálneho režiséra. Ide o kultové predstavenie, ktorým sa začal prerod súčasného divadla a najúspešnejšie obdobie v jeho viac ako 150-ročných dejinách. Mariutka (ako jednoducho nazývame túto inscenáciu) získavala najvyššie uznania na prehliadkach a festivaloch vo všetkých kútoch vtedajšej Juhoslávie, či už v Kikinde, v Kule, v Prizrene, v Mostare, v Belehrade, v Pančeve, v Sisku, v Trebinji, ale aj v Martine, či na Malom pozorji v Novom Sade... Hviezdne obdobie slovenského divadla, ktoré prišlo potom, následne zrodilo profesionálne Slovenské vojvodinské divadlo v Petrovci roku 2003, ktorého život sa začal 30. augusta premiérou Čajakovej Zuzky Turanovej v réžii Ľuboslava Majera. Insc-

„...kuća mi je gde god ima pozorišnih radnika.“

Ovako danas javno govori Ljuboslav Majera, koji je 1975. godine diplomirao na Katedri za pozorišnu režiju na Akademiji lepih umetnosti u Bratislavi, u klasi profesora Karola Zahara i Miloša Pjetora. Odmah nakon vojske je prišao na posao, tamo gde je prvi put kao dečak doživeo draž pozorišta – u rodnom Petrovcu.

Stručnjaci i istoričari pozorišta prelomnom godinom u pozorišnom životu Petrovca i vojvodanskih Slovaka smatraju 1978. godinu. Te godine je premijerno izvedena Kreftova „Balada o poručniku i Marjutki“ u režiji Ljuboslava Majere, našeg prvog profesionalnog reditelja. To je kultna predstava kojom je započet preporod savremenog pozorišta i njegov najuspešniji period u preko 150 godina dugoj istoriji. „Marjutka“, kako jednostavno nazivamo ovu predstavu, dobila je najviša priznanja na smotrama i festivalima u svim krajevima tadašnje Jugoslavije, kako u Kikindi, Kuli, Prizrenu, Mostaru, Beogradu, Pančevu, Sisku, Trebinju, tako i u Martinu, ili na Malom pozorju u Novom Sadu. Zvezdani period slovačkog pozorišta, koji je nakon toga usledio, krunisan je 2003. godine osnivanjem profesionalnog Slovačkog vojvodanskog pozorišta u Petrovcu, koje je sa radom započelo 30. avgusta, premijerom Čajakove predstave „Zuzka Turanova“, u režiji Ljuboslava Majere. Predstavama u njezinoj režiji su otvorena i dva novosagrađena pozorišta u Slovačkoj: pozorište u Nitri („Geljo Sebehlebski“) i Pozorište „Jozef Gregor Tajovský“ u Zvolenu (Tajovskog „Heroj“).

Prvih osam godina svog profesionalnog delovanja, Ljuboslav Majera je radio kao reditelj na Televiziji Novi Sad, danas Vojvodina, a narednih jedanaest godina na Novosadskom radiju, u redakciji dramskog programa. Režirao je na desetine dokumentarnih filmova, reportaža i feljtona, i više od 100 radio predstava za decu i odrasle na svim jezicima emitovanog programa (srpskom, slovačkom, mađarskom, rusinskom i rumunskom). Njegove radijske predstave predstavljale su Novosadski radio na Jugoslovenskim danima radija nekoliko godina zaredom u Portorožu i Ohridu, gde je takođe osvojio mnogo nagrada. Radio je kao gostujući reditelj na radiju u Beogradu, Sarajevu, Bratislavu i Berlinu.

Istovremeno je režirao i pozorišne predstave u drugim gradovima, kako u zemlji, tako i u inostranstvu. Petrovačka pozorišna publika je njegovo pozorišno angažovanje van Petrovca najpre doživljavala kao svojevrsnu izdaju, nesvesna veličine Majerinog talenta, koji nije mogao, niti smeо, da bude sveden samo na potrebe pozorišta u Petrovcu. Međutim, kada su njegove predstave na scenama amaterskih i profesionalnih pozorišta u zemlji i inostranstvu počele da osvajaju najznačajnije nagrade, postali smo i ostali ponosni na njega. A Majera, koji, stoga što „mu je kuća gde god



Predsedníctvo na udelení Ceny Pro Cultura Slovaca: [sprava naľavo]

Pavel Hlásnik, Katarína Melegová-Melichová, Bianca Unc, Ľudmila Šomráková a Vladimír Francisty

náčiami v jeho rézii boli otvorené dve novovybudované divadlá: divadlo v Nitre (Geľo Sebechlebský) a Divadlo Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene (Tajovského Hrdina).

Prvých osem rokov profesionálnej práce pôsobil Ľuboslav Majera ako režisér v Televízii Nový Sad, dnes Vojvodina, a ďalších jedenásť rokov v Novosadskom rozhlasovej redakcii dramatických vysielaní. Režiroval desiatky dokumentárnych filmov, reportáž a fejťónov a viac ako 100 rozhlasových hier pre deti a dospelých, vo všetkých jazykoch vysielacieho programu [srbočina, slovenčina, maďarčina, rusínčina, rumunčina]. Jeho rozhlasové hry reprezentovali Novosadský rozhlas na Juhoslovanských dňoch rozhlasu viacero rokov za sebou v Portoroži a v Ochride, kde získal aj mnohé ceny. Ako hostujúci režisér pracoval v rozhlasovej Belehrade, Sarajeve, Bratislave a v Berlíne.

Paralelne režiroval divadelné predstavenia aj v iných mestách či už doma alebo v zahraničí. A petrovská divadelná verejnosc túto jeho divadelnú angažovanosť mimo Petrovca na začiatku pociťovala ako zradu, neuvedomujúc si veľkosť Majerovo talentu, ktorý nemohol a nesmel byť oklieštený iba potrebami petrovského divadla. Keď však jeho predstavenia na javiskách či ochotníckych alebo profesionálnych divadiel doma a v zahraničí zožali tie najlesklejšie ocenenia, boli sme a sme naňho hrdí. A Majera, ktorý „má dom všade, kde sú divadelníci...“ sa predsa vrácal tvorivo do rodného Petrovca a k sebe sa radili ďalšie inscenačné perly aj pre deti, ale ešte viac pre dospelých.

Počas štyridsaťpäťročnej praxe sa umelecky uplatnil v Novom Sade, Belehrade, Kikinde, Sombore, Subotici, Zreňanine, Šabaci, Budve, Kruševaci, Mostare, Petrovci, Kovačici, Bratislave, Prešove, Nitre, Trnave, Zvolene, Brezne, Berlín... a svoju rézijno-umeleckú tvorbu prezentoval na scénach bývalej Juhoslávie, Československa, Maďarska, Rumunska, Bulharska, Ukrajiny, Rakúska, Dánska, Francúzska, Egypta, Kanady...

Svojským provokačným rézijným rukopisom podpísal viac ako 130 inscenácií, ktorých aktuálnosť a tvorivá svojbytnosť bola vyhodnotená množstvom ocenení: Steriovou cenou – najvyšším czechovým uznaním, trikrát získal cenu Zlatá

ima pozorišník radnika...“, ipak se stvaralački vraćao u rodni Petrovac, tako da je scenski biserni niz nastavljen i predstavama za decu, ali još više onima za odrasle.

Tokom četrdeset i pet godina prakse svoj umetnički talenat potvrđivao je u Novom Sadu, Beogradu, Kikindi, Somboru, Subotici, Zrenjaninu, Šapcu, Budvi, Kruševcu, Mostaru, Petrovcu, Kovačici, Bratislavi, Prešovu, Nitri, Trnavi, Zvolenu, Breznu, Berlinu..., a svoj rediteljski i umetnički rad predstavio je na scenama bivše Jugoslavije, Čehoslovačke, Mađarske, Rumunije, Bugarske, Ukrajine, Austrije, Danske, Francuske, Egipta, Kanade,...

Svojim provokativnim rediteljskim rukopisom obeležio je više od 130 predstava, čija je aktuelnost i kreativna originalnost ocenjena nizom nagrada: Sterijinom nagradom – najvišim esnafskim priznanjem, tri puta je osvojio nagradu Zlatna maska na Jugoslovenskom pozorišnom festivalu, pet puta Nagradu za najbolju režiju na Festivalu Malog pozorišta, takođe nekoliko nagrada za najbolju režiju vojvodanskih i srpskih predstava, lutkarsku nagradu za režiju i mnoge druge za televizijsko, radijsko i pozorišno stvaralaštvo. Nosilac je i više društvenih nagrada: Oktobarske nagrade Grada Kikinde i Opštine Bački Petrovac i republičke Zlatne značke za razvoj kulture. U Slovačkoj mu je, povodom povodom životnog jubileja, dodeljena Medalja „Daniel Gabriel Lihard“, a proglašen je i za počasnog građanina grada Brezna.

Postignuti umetnički rezultati i uspeh u radu sa raznim ansamblima bili su najbolja preporka za imenovanje Ľuboslava Majere najpre za vanrednog, a potom i za redovnog profesora na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Osam godina pedagoškog iskustva u radu sa studentima dodatno ga je preporučilo da bude izabran za gostujućeg profesora na fakultetima dramske umetnosti u inostranstvu. Od 2004. predaje i na Akademiji umetnosti u Banskoj Bistrici, gde je privremeno vršio funkciju dekana Pozorišnog fakulteta (od 1. marta do 9. decembra 2008.).

Prof. Ľuboslav Majera rođen je 3. novembra 1951. u Bačkom Petrovcu. Odrastao je u porodici koja je negovala kulturno nasleđe slovačke manjine, koja živi u ovim krajevima već

maska na Juhoslovanskom festivale divadelníkov, päťkrát Cenu za najlepšiu réžiu na Festivale malých a experimentálnych divadiel, ako aj viaceré ceny za najlepšiu réžiu vojvodinských a srbských prehliadok, bábkoherreckú cenu za réžiu a mnohé iné za televíznu, rozhlasovú a divadelnú tvorbu. Je tiež nositeľom spoločenských vyznamenaní: Októbrovej ceny mesta Kikinda a Obce Báčsky Petrovec a štátneho Zlatého odznaku za rozvoj kultúry. Na Slovensku mu pri príležitosti životného jubilea udeliili Medailu Daniela Gabriela Licharda a je čestným občanom mesta Brezno.

Dosiahnuté umelcovské výsledky a úspešnosť v práci s rôznorodými súbormi boli najlepším odporučením k menovaniu Ľuboslava Majera na miesto, najprv mimoriadneho a potom riadneho profesora Akadémie umení v Novom Sade. Osemročná, metodologicky definovaná pedagogická skúsenosť v práci so študentmi ho ďalej odporučila na hostujúceho profesora na vyskej umelcovkej škole dramatického zamerania v zahraničí. Tak od roka 2004 prednáša aj na Akadémii umení v Banskej Bystrici, kde dočasne konal funkciu dekanu Divadelnej fakulty [01. 03. – 09. 12. 2008].

Prof. Ľuboslav Majera sa narodil 3. novembra 1951 v Petrovci. Vyrastal v rodine, ktorá pestovala kultúrne dedičstvo slovenskej menšiny žijúcej v týchto končinách 275 rokov, ale ktorá si uctievala i kultúrne dedičstvo etnickej väčšiny. Otec Ivan, novinár, spoločenský dejavateľ, režisér, matka Anna, učiteľka, redaktorka detského časopisu, spisovateľka pre deti. V rodine, v tvorivom domácom ovzduší, dostal pevné základy toho, čo neskôršie štúdiom cibril a v rodine väzí aj jeho talent.

Či už siahol po súčasnej, svetovej alebo klasickej dramatickej predlohe vždy konečnou výslednicou boli inscenácie, ktoré aktuálne prehovorili k dobe, spoločenským pomerom či neduhom. Celým svojim dielom sa snažil presvedčiť publikum, že jedine dobro, láska a krása majú najväčšiu hodnotu a zmysel v ich životoch.

Majera majstrovsky vie obsadiť hercov a viesť ich k vydolovaniu a podaniu tých najbravúrnejších hereckých výkonov. Lebo režisér Majera nie je pedagógom iba na akadémiah. V práci s ním každý herec získava ďalšie poznatky o tajomstvách hereckého umenia.

Do Zuzky Turanovej, ktorou inscenáciou štartovalo SVD, obsadiť titulnú postavu vtedy ešte neznámou absolventkou herectva na VŠMU v Bratislave Kristínu Turjanovou,

275 godina, ali koja je takože poštovala kulturno nasledje etničke večíne. Otac Ivan, novinár, društveni radník, rediteľ; majka Ana, učiteljica, uredníčka časopisa za decu, književníca za decu. U porodici, u kreatívnej kučnej atmosféri, stekao je solidne temelje za ono što će kasnije usavršavati na studijama, a iz porodice je nasledio i svoj talenat. Bez obzira je li posezao za savremenim, svetskim ili klasičnim dramskim remek-delom, konačni rezultat su uvek bile predstave koje su govorile o aktuelnom trenutku, socijalnim uslovima ili nedaćama. Svojim celokupnim delom pokušavao je da ubedi publiku da samo dobrota, ljubav i lepota imaju stvarnu vrednost i značenje u njihovom životu.

Majera ume majstorski da odabere glumce i da ih vodi do najbravuroznijih glumačkih ostvarenja. Jer, režisér Majera nije samo profesor na akademijama. U radu sa njim, svaki glumac stiče dodatna znanja o tajnama glume.

Ulogu Zuzke Turanove iz istoimene predstave, kojom je otopeno sa radom Slovačko vojvodansko pozorište, dodelio je Kristini Turjan, u to vreme još uvek nepoznatoj apsolventkinji glume na Akademiji scenskih umetnosti u Bratislavi, koja je nakon toga ostvarila zvezdanu karijeru u pozorištu, filmografiji, sinhronizaciji,..., što je samo potvrdilo da Majera ima izuzetan osećaj da prepozna talentovanog i kreativnog glumca. U toj predstavi sam joj bila pozorišna majka, a nakon četvrte probe Kristina mi je suzničim glasom poverila da verovatno neće uspeti da izgraditi taj lik. Iznenadena, upitala sam je: „Zašto?“ „Jer je režisér tako bučan, bojim se...“ Morala sam da se nasmjem i uverim je da to nije Majerino pravo lice, te da će ga upoznati tokom procesa proba... I Kristina Turjan je, kao i mnogi pre i nakon nje, postepeno otkrivala da se iza maske pedantnog, naizgled nepristupačnog režisera Majere krije osetljiva, pažljiva duša, koja svoju ranjivost skriva iza glasnosti i strogoće. I ljubav prema glumcima, jer „...imam kuću gde god ima pozorišnih radnika“. Majera je reditelj koji ne traži od glumca da samo ispunjava njegova uputstva, već i da shvati lik koji glumi, da opravlja njegove postupke, da ne bude samo izvršilac zadatih uloga, već da živi svoje likove, koji zauzvrat obogačuju i privatni život glumaca.

Majera je čovek od akcije, zapanjujuće energije i talenta. Čitava plejada glumaca, i još više gledalaca, zahvalni su mu što su mogli da dele sa njim njegovu radost zbog pozorišta i njegovog specifičnog i provokativnog shvatanja pozorišnih tajni i lepoti. Uprkos nizu uspeha, u svojim predstavama



ktoréj neskôršia hviezdná kariéra či už v divadle, filmografii, dabingu..., potvrdila Majerov výnimočný cit spoznať talentovaného tvárneho herca. V Zuzke Turanovej som bola jej divadelnou matkou a po štvrtej skúške sa mi Kristína plačli- vým hlasom zdôverila, že ona tú postavu asi nedokáže urobit. Prekvapená som sa ju pýtala, prečo? „Lebo pán režisér je taký hlasný, bojím sa...“ Musela som sa zasmiať a upokojiť ju, že to nie je Majerova pravá tvár, že tú spozná s postupom skúšok... A Kristína Turjanová, ako aj mnohí pred ňou a mnohí po nej spoznala, že za dochvílnym, hrmotným, na- vonok neprístupným zovňajškom pána režiséra Majera sa skrýva citlivá, vnímatvá duša, ktorá svoju zranitelnosť skrýva za hrmotnosťou, prísnosťou. A lásku k hercom, lebo „...mám dom všade, kde sú divadelníci...“ Majera je režisérom, ktorí nežiada od herca iba zvládať jeho pokyny, ale spoznať svoju postavu, zdôvodniť si jej konanie, aby neboli iba vykoná- vateľmi zadaných úloh, ale životne stvárnenými postavami, ktoré následne obohacujú aj súkromný život hercov.

Majera je človek činu, ohromitánskej energie a talentu. Celá plejáda hercov a ešte väčšia divákov mu je vdăčná, že sa mohli podieľať na jeho radosti z divadla a takom svojskom, provokatívnom ponímaní jeho tajov a krás. Ani napriek celému radu úspechov nikdy si nepotrel na príliš nákladné vybavenie kostýmom a scénografiou svojich inscenácií. Stredobodom jeho divadelného sveta a výpo- vede bol a zostal herec.

Už len spomenúť všetky počiny pána profesora Majera by trvalo nekonečne dlho a zrealizovať ich si vyžadovalo obrovský kus jeho života. Mal však šťastie, že pri ňom stála jeho manželka Miluška, s ktorou ho tiež spojila láska k divadlu a tá ich vzájomná splodila dve úspešné deti Ondra a Hanu, priniesla radosť z vnúčat...

Naštastie na jeho konto pribúdajú aj ďalej divadelné insce- nácie podpísané jeho osobitým, filigranskym režisérskym rukopisom, dožadujúcim sa dobra, krásy, spravodlivosti, pravdy v tomto odcudzenom, nevšímavom, arogantnom a chamtivom svete. Osteň kritickosti a šokujúcej nahoty, drsnosti, či surovosti dneška, ktorý bolestne dolieha na umelca, ani časom nezjemňuje jeho ostrie. Majera zostáva verný sebe, svojmu umeleckému a ľudskému vyznaniu: „...mám dom všade, kde sú divadelníci...“ A tam, kde prebýva- jú divadelníci, do jeho domova, nepatrí lož, politikárčenie, falosť, úzkoprsosť, násilie, nesloboda, proti tomu vypovedá každá jeho inscenácia. Svoje ľudské a umelecké stanoviská vie vášnivo obhajovať, ale aj trpeživo vypočuť spolube- sedníkov.

Majstre,

za všetko, čím si nás obdaril, čím si obohatil našu kultúru, ale aj naše životy, o čo si sa zaslúžil, čo si inicoval, či pod- poril a za čo sa ti dostalo toto vysoké uznanie, chcem Ti vo vlastnom mene a v mene zriaďovateľov Ceny Pro Cul- tura Slovaca zo srdca podákať a zablahoželať, popriať Ti a všetkým Tvojim blízkym, aby Vás zdravie slúžilo, aby si aj ďalej verný sebe a svojim postulátom divadelného umenia robil nás svet lepším a každodennosť ľudskejšou. Ešte raz, majstre, blahoželáme.

Katarína Melegová-Melichová

nikada nije insistirao na preskupim kostimima i scenografiji. Središte njegovog pozorišnog sveta i iskaza bio je i ostao glumac.

Samo nabranjanje svih dela profesora Majere oduzimalo bi beskrajno mnogo vremena, kao što je njihova realizacija iziskivala ogroman deo njegovog života. Međutim, imao je sreću da uz njega stoji njegova supruga Miluška, sa kojom ga je takođe spojila ljubav prema teatru, a ona im je rodila dvoje uspešne dece, Ondreja i Hanu, i donela radost zbog unučadi...

Srećom, spisak Majerinih radova još uvek obogačuju nove pozorišne predstave obeležene njegovim prepoznatljivim, filigranskim rediteljskim rukopisom, koji traga za dobro- tom, lepotom, pravdom, istinom u ovom otuđenom, ne- pažljivom, arogantnom i pohlepnom svetu. Oštrica kritike šokantne golotinje, današnje grubosti ili brutalnosti, koja umetnika boli, vremenom ne gubi svoju oštrinu. Majera ostaje veran sebi, svojim umetničkim i ljudskim uverenjima: „... imam kuću gde god ima pozorišnih radnika...“. A tamo gde su pozorišni radnici, u njegovoj kući, nema mesta za laž, politikantstvo, neistinu, uskogrudost, nasilje, neslobodu – tome se protivi svaka njegova predstava. Svoje ljudske i umetničke poglede ume strastveno da brani, ali i da strplji- vo sasluša svoje sagovornike.

Maestro,

za sve čime si nas obdario, čime si obogatio našu kulturu, ali i naše živote, za sve za šta si zaslужan, za sve što si inicirao, podržao i za šta dobijaš i ovo visoko priznanje, želim u svoje ime i u ime osnivača Nagrade „Pro Cultura Slova- ca“ da ti se od srca zahvalim, da ti čestitam i poželim tebi i tvojim najmilijima puno zdravlja, kako bi i dalje, veran sebi i svojim postulatima pozorišne umetnosti, naš svet činio boljim, a svakodneviču čovečnjom. Još jednom, maestro, čestitamo.

Katarina Meleg-Melih



**Michal Hatala
nositeľ Pamätného listu
Pro Cultura Slovaca
za rok 2020**

**Mihal Hatalja
dobio diplomu
„Pro Cultura Slovaca“
za 2020. godinu**

Zdôvodnenie rozhodnutia komisie

Ked' sa spomenie Kultúrno-osvetový spolok Jednota v Hložanoch, či jeho viac ako sedemdesiatročné dejiny ovenčené úspechmi a cenami, alebo doteraz zrealizovaných 49 ročníkov Folklórneho festivalu Tancuj, tancuj, nemožno v tej súvislosti nespomenúť aj tri generácie Hatalcovcov, ktoré do nich vkladali svoje srdce, talent a dobrácku povahu.

Michal Hatala, narodený 14. septembra 1961 v Hložanoch z matky Zuzany a otca Michala – dlhé to roky najznámejšieho hložianskeho folklórneho páru – od mala ochotníčil. Najprv ako tanečník, následne aj ako organizátor, vedúca osobnosť spolku až v troch funkčných obdobiach, kultúrny dejateľ a manažér tak spolku, ako aj Festivalu Tancuj, tancuj. Nebol však plateným funkcionárom spolku, ani festivalu, iba obetavým zanietencom, spolkárom, ktorému život a prospiech spolku a festivalu boli srdcovou a rodinnou záležitosťou. A bol spoľahlivým spolupracovníkom či už pre tých, ktorí prikladali ruku k spolkovej činnosti alebo Festivalu Tancuj, tancuj... V jeho šlapajach, ako inak, kráčajú aj jeho synovia. Ved' viac ako tridsať rokov manželka Anna, jeho Bobka, bola mu aj partnerkou v tanci a v láske k spevu, k spolku a jeho činnosti.

Zaslúžene zastupoval nielen svoje rodné Hložany, ale aj našu kultúru na vystúpeniach po celej Vojvodine a Srbsku, ako aj v Macedónsku, Bosne a Hercegovine, Chorvátsku, Slovinsku, na Slovensku, v Maďarsku, Rumunsku, Českej republike, Francúzsku, ale aj v ďalekej Austrálii.

Za svoju prácu je získal najvišie ocenenia: Obce Báčsky Petrovec – Cenu obce (2007), Cenu Kultúrno-osvetového spoločenstva Srbska za rozvoj dediny (2016) a Zlatú plaketu Kultúrno-osvetového spolku Jednota z Hložian (2018).

Od roku 1970, ked' sa stal členom detského folklórneho súboru spolku až dodnes, je jeho prínos k našej tradičnej kultúre nezmerný a tak sa uznanie Pamätný list Pro Cultura Slovaca rozhodnutím komisie dostáva do správnych a pravcovitých rúk. Blahoželáme.

Katarína Melegová-Melichová

Obrazloženie odluke komisije

Kada govorimo o Kulturno-prosvetnom društvu „Jednota“ iz Gložana, bilo da je u pitanju njegova istorija, koja je preko sedamdeset godina zasnovana na uspesima i nagradama, ili dosadašnjih 49 godina Folklornog festivala „Tancuj, tancuj...“, nemoguće je ne pomenuti tri generacije porodice Hatalja, koje su u njih ugradile svoje srce, talenat i dobru narav.

Mihal Hatalja, koji je rođen 14. septembra 1961. u Gložanu, od majke Zuzane i oca Mihala – dugi niz godina najpoznatiji folklorni par u Gložanu – od malih nogu je bio amater. Najpre kao igrač u folklornom ansamblu, zatim kao organizator, vodeća figura udruženja u tri mandata, kulturni radnik i menadžer, kako kulturno-prosvetnog društva, tako i Festivala „Tancuj, tancuj...“. Međutim, on nije bio plaćeni činovnik ni društva, ni festivala, već samopožrtvovani entuzijasta, amater, za koga su rad društva i festival bili stvar srca i porodične tradicije. Bio je pouzdani saradnik za sve one koji su se uključili u rad društva ili Festivala „Tancuj, tancuj...“ Njegovim stopama, prirodno, sada idu i njegovi sinovi. Jer, više od trideset godina je i njegova supruga Ana, njegova Bobka, takođe bila njegov partner u igri i ljubavi prema pevanju, društvu i njegovim aktivnostima.

Zasluženo je predstavljao ne samo rodni Gložan, već i našu kulturu na nastupima širom Vojvodine i Srbije, kao i u Makedoniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Sloveniji, Slovačkoj, Mađarskoj, Rumuniji, Češkoj, Francuskoj, ali i u dalekoj Australiji.

Za svoj rad je nagrađen najvišim priznanjem Opštine Bački Petrovac – Opštinskog nagradom (2007), Nagradom Kulturno-prosvetne zajednice Srbije za razvoj sela (2016) i Zlatnom plaketom Kulturno-prosvetnog društva „Jednota“ iz Gložana (2018).

Od 1970. godine, kada je postao član dečjeg folklorнog ansambla društva, njegov doprinos našoj tradicionalnoj kulturi je nemerljiv, pa tako diploma „Pro Cultura Slovaca“ dolazi u prave ruke ovog vrednog čoveka. Čestitamo.

Katarina Meleg-Melih

REFLEXIA I / REFLEKSIJA I

V piatok 9. októbra 2020 bola v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov slávnostne otvorená výstava obrazov Miry Brtkovej

U Zavodu za kulturu vojvodanských Slováka, od 9. do 26. októbra 2020. godine, otvorená je izložba slika Mire Brtke

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v spolupráci s nadáciou Miry Brtkovej usporiadal výstavu obrazov *Reflexia I* akademickej maliarky Miry Brtkovej, a to pri príležitosti jej nedožitých deväťdesiatich narodenín. Vzhľadom na pretrvávajúcu pandémiu koronavírusu vernisáž sa konala v oklieštenej podobe, predovšetkým pre zástupcov médií. Vernisáže sa okrem riaditeľa ústavu Vladimíra Francistyho a pracovníka ústavu Ladislava Čániho zúčastnili aj zástupcovia nadácie Miry Brtkovej, akademický maliar Jozef Klálik, kunsthistorik a galерista Miroslav Rodič a výtvarný kritik Vladimír Valentík.

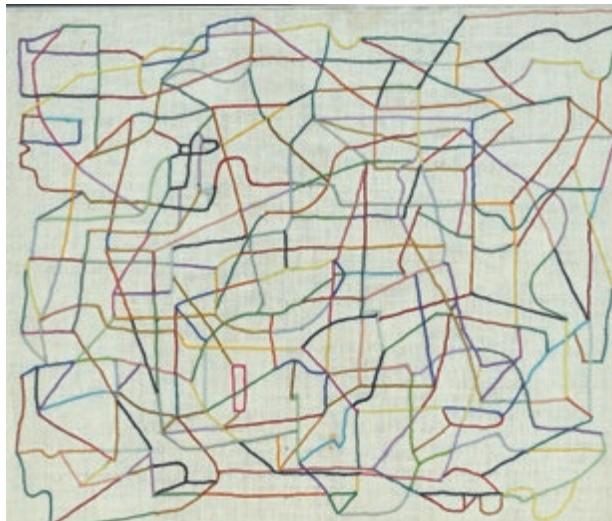
Výstava poskytla zriedkavú príležitosť návštěvníkom vidieť cyklus prác maliarky realizovaný neobvyklou technikou výšivky. Dielo Miry Brtkovej má priekopnícky význam a to nie len v kontexte výtvarného umenia vojvodinských Slovákov, ale i výtvarného umenia niekdajšej Juhoslávie, resp. Srbska, Slovenska a svojou kvalitou a aktuálnosťou určite aj dnes dôstojne obstane aj v rámci európskeho umenia.

Mira Brtková vyštudovala maliarstvo v Ríme na Akadémii výtvarných umení (*Accademia di Belle Arti*) u profesorov Franca Gentilliniho a Mina Maccariho. Aj svoju prvu samostatnú výstavu mala v roku 1964 tiež v Ríme, a to v prestížnej galérii Artflex. Dielo Miry Brtkovej od samotných začiatkov inklinovalo k modernému abstraktnému výrazu založenom na tvorivom využívaní a prehodnocovaní základných výtvarných prostriedkov. Jej samotné začiatky boli poznačené abstraktnými a gestickými tendenciami informelu, smeru aktuálneho v európskom umení v päťdesiatych rokoch minulého storočia. Po ukončení akadémie sa aktívne zapojila do činnosti medzinárodnej umeleckej skupiny Illumination,

Zavod za kulturu vojvodanských Slováka je u súradnji sa Fondácijom „Mira Brtka“ organizovala izložbu slika „Refleksija I“ akademické súkárke Mire Brtke povodom devedesete godišnjice njenog rođenja. Otvaranje se zbog pandemije koronavirusa odvijalo u donekle ograničenom obliku, samo uz prisustvo predstavnika medija. Pored predstavnika zavoda, direktora Vladimira Francistija i Ladislava Čanjića, otvaranju su prisustvovali i predstavnici Fondacije „Mira Brtka“, akademski súkár Jozef Klačík, istoričar umetnosti, galerista Miroslav Rodić i likovni kritičar Vladimir Valenčík.

Izložba je posjetiocima pružila retku priliku da vide seriju sličarskih dela realizovanih neobičnom tehnikom veza. Delo Mire Brtke ima pionirski značaj, ne samo u kontekstu likovne umetnosti vojvodanských Slováka, već i u okviru likovne umetnosti bivše Jugoslavije, odn. Srbije, ali i Slovačke, a svojim kvalitetom i aktuelnošću zasigurno zauzima značajno mesto i u okviru evropske umetnosti.

Mira Brtka je studirala súkárstvo u Rimu na Akademiji lepih umetností (*Accademia di Belle Arti*) kod profesora Franka Gentilinija i Mina Makarija. Svoju prvu samostalnu izložbu imala je u Rimu 1964. godine u Galeriji „Artflex“. Delo Mire Brtke od samog početka inklinira ka modernom apstraktnom izrazu zasnovanom na kreatívnoj upotrebi i





ktorú založil japonský maliar, učiteľ, mystik a filozof Nobuya Abe. Počas je pôsobenia v skupine Illumination sa jej práce postupne prečistujú a redukujú na kompozície farebných tvarov a plôch a prikláňajú sa ku geometrickej abstrakcii. Jej neustále experimentovanie a skúmanie ju v osemdesiatych rokoch minulého storočia priviedli k tvorbe zvláštnych textilných koláží, ktoré ju silou farebných a taktílnych útvarov prirodzene priviedli k potrebe vystúpiť do trojrozmerného priestoru a tak začala tvoriť i svoje prvé sochy.

Práce vystavené v ústave patria do cyklu, v ktorom autorka kombinuje techniky výšiviek a maľovania temperou. Tieto obrazy vznikali prevažne v rokoch 1970 – 2012 a autorka sa tu snažila o dosiahnutie syntézy anonymnej ľudovej tvorby, resp. kolektívnej tvorivosti a vlastnej individuálnej autorskej kreácie. V praxi to znamenalo, že autorka vytvorila základnú kresbu a kompozíciu každého obrazu a ten následne technikou výšiviek, pod dozorom maliarky, dokončovali ľudové výšivkárky. Takýto koncept, v rámci ktorého autorka vedome konfrontuje vlastnú, teda individuálnu tvorivosť s kolektívne vytvoreným archetypom, ktorý je príznačný pre ľudové umenie. Brtkovej tvorbu priblížuje k chápaniu umeenia, ktoré v posledných desaťročiach dvadsiateho storočia priniesla postmoderna. Svedčí to o tom, že si Mira Brtková, hoci verná vlastnému abstraktnému výtvarnému jazyku definovanom už v päťdesiatych rokoch minulého storočia, zachovala otvorenú myseľ a svoje umenie rozvíjala v súlade s požiadavkami a potrebami neustále sa meniacej doby.

Práve tento cyklus odhaluje ešte jednu zvláštnosť a schopnosť Miry Brtkovej, a to byť neustále aktuálna a zároveň nepopierať vlastné kultúrne a estetické korene, ktoré v jej prípade treba hľadať aj v tradičnej kultúre vojvodinských Slovákov. Mira Brtková celkom prirodzene a s tvorivou ľahkosťou prekonáva umelú dichotómiu medzi tendenciami globalizujúcej sa kultúry a potreby zachovávania identít jednotlivých národných, regionálnych, či iných špecifických kultúr. V jej diele tieto dva procesy paradoxne, ale predsa len logicky, pôsobia ako dve strany jednej mince.



ponovnej proceni osnovnih umetničkých sredstava. Počeci njenog likovnog stvaralaštva obeleženi su apstraktnim i gestualnim tendencijama enformela, pravca u evropskoj likovnoj umetnosti pedesetih godina prošlog veka. Po završetku akademije aktivno se uključila u rad međunarodne umetničke grupe „Illumination“, koju je osnovao japski slikar, učitelj, mistik i filozof Nobuya Abe. Tokom rada u grupi „Illumination“, njen rad se postepeno pročišćava i svodi na kompozicije obojenih oblika i površina, sve više naginjući ka geometrijskoj apstrakciji. Njeno neprestano eksperimentisanje i istraživanje tokom osamdesetih godina prošlog veka odveli su je do stvaranja posebnih tekstilnih kolaža, što ju je prirodno dovelo do potrebe da snagom kolorističkih i taktičnih oblika iskorači i u trodimenzionalni prostor, te da počne da stvara svoje prve skulpture.

Radovi izloženi u zavodu pripadaju ciklusu u kome autorka kombinuje tehnike veza i tempere. Slike su većinom nastale u periodu od 1970. do 2012. godine. Autorka je na njima pokušala da postigne sintezu anonimne narodne umetnosti, odnosno kolektivnog stvaralaštva i sopstvenog individualnog, autorskog stvaralaštva. U ovom konkretnom slučaju je to značilo da je autor kreirao osnovni crtež i kompoziciju svake slike, koju su zatim tehnikom veza, pod nadzorom slikarke, završile vezilje iz naroda. Ovakav koncept, kada autorka vlastito, odnosno individualno stvaralaštvo svesno suočava sa kolektivno stvorenim arhetipom karakterističnim za narodnu umetnost, približava Brtkino delo postmodernističkom razumevanju umetnosti iz poslednjih decenija dvadesetog veka. Sve ovo svedoči o činjenici da je Mira Brtka, iako verna svom sopstvenom apstraktnom umetničkom jeziku definisanom još pedesetih godina prošlog veka, sačuvala otvoren um i svoju umetnost razvijala u skladu sa zahtevima i potrebama vremena koje se stalno menjalo.

Upravo ovaj ciklus otkriva još jednu posebnost Mire Brtke i njenu sposobnost da bude stalno aktuelna, a da pri tome ne negira sopstvene kulturne i estetske korene, što u njenom slučaju znači i u tradicionalnoj kulturi vojvodanských Slovákov. Mira Brtka sasvim prirodno i sa kreativnom lakoćom prevazilazi veštačku dihotomiju između tendencija globalizacije kulture i potrebe za očuvanjem identiteta pojedinih nacionalnih, regionalnih ili drugih specifičnih kultura. U njenom radu ova dva procesa paradoksalno, ali ipak logično, deluju kao dve strane iste medalje.





Portrét Miry Brtkovej / Portret Mire Brtke

Do galérie portrétov Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov pribudol ďalší obraz – portrét Miry Brtkovej

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov od roku 2011 buďuje nevšednú zbierku portrétov významných osobností spoločenského a kultúrneho života vojvodinských Slovákov, ktorá v súčasnosti obsahuje už 16 olejomalieb. Autormi všetkých obrazov sú dva akademickí maliari, vynikajúci portrétnisti Pavel Pop, ktorý namaloval dvanásť obrazov, a Pavel Čáni, ktorý je autorom štyroch portrétov. V piatok 9. októbra do tohto symbolického panteónu bol oficiálne zaradený aj portrét divadelnej a filmovej režisérky, maliarky, sochárky a módnej návrhárky Miry Brtkovej. Obraz bol verejnosti prvýkrát predstavený na výstave vyšívaných obrazov Miry Brtkovej, ktorú ústav zrealizoval pri príležitosti nedožitých deväťdesiatych narodenín umelkyne.

Mira Brtová bezpochyby patrí k najvýznamnejším a najvýraznejším osobnostiam kultúry vojvodinských Slovákov a jej priekopnícke maliarske dielo má osobitné postavenia aj v kontexte výtvarného umenia Srbska a Slovenska.

Vyštudovala odbor rézie na Akadémii pre divadelné a filmové umenie v Belehrade (1953) u profesorov Slavka Vor-kapića a Vjekoslava Afrića. Ako československá stipendistka bola asistentkou rézie v hranom filme *Protiv všem*, známeho českého režiséra Otakara Vávru (1956). V päťdesiatych rokoch 20. storočia sa zaoberala divadelnou a filmovou réziou. V roku 1958 režirovala krátke filmy pre filmové spoloč-

Galerija portreta Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka dopunjena je novom slikom – portretom Mire Brtke.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka od 2011. godine građi neobičnu kolekciju portreta značajnih ličnosti društvenog i kulturnog života vojvođanskih Slovaka, koja trenutno sadrži 16 uljanih slika. Autori svih portreta su dva akademika slikara, vršni slikari portreta Pavel Pop, koji je naslikao dvanaest slika, i Pavel Čanji, koji je autor četiri portreta. Ovaj simbolični panteon je u petak, 9. oktobra 2020. godine, zvanično obogaćen portretom pozorišne i filmske rediteljke, slikarke, vajarke i modne dizajnerke Mire Brtke. Slika je javnosti prvi put predstavljena na izložbi vezenih slika Mire Brtke, koju je zavod organizovao povodom devedesete godišnjice od rođenja umetnice.

Mira Brtka je nesumnjivo jedna od najvažnijih i najizrazitijih ličnosti kulture vojvođanskih Slovaka, a njeno pionirsko slikarstvo ima poseban položaj u kontekstu likovne umetnosti Srbije i Slovačke.

Diplomirala je režiju na Akademiji za pozorišnu i filmsku umetnost u Beogradu (1953), kod profesora Slavka Vor-kapića i Vjekoslava Afrića. Kao čehoslovačka stipendistkinja, bila je asistentkinja režije u igranom filmu „Protiv svih“, poznatog češkog reditelja Otakara Vavre (1956). Pedesetih godina prošlog veka bavila se pozorišnom i filmskom režijom – 1958. režirala je kratke filmy za filmske kuće „Zagreb-film“ u Zagrebu i „Neoplantu“ u Novom Sadu. Mira

nosti Zagreb-film v Zárebe a Neoplanta v Novom Sade. Mira Brtková vypracovala scenár pre prvy kreslený film Belehradskej školy kresleného filmu – „Sólista“, autora Nikolu Majdaka. Bola asistentkou režie talianskych režisérov Pietra Germiho a Alberta Lattuada [1959].

V Ríme absolvovala štúdium maliarstva na Akadémii výtvarných umení [Accademia di Belle Arti] u profesorov Franca Gentilliniho a Mina Maccariho [1963]. V šesťdesiatych rokoch 20. storočia pôsobila v rámci medzinárodnej umeleckej skupiny *Illumination*, ktorú založil japonský maliar, učiteľ, mystik a filozof Nobuya Abe. Svoju prvu samostatnú výstavu v Ríme mala v roku 1964 v galérii ArtflexV roku 1965 Brtková zastupovala Juhosláviu na medzinárodnom sympóziu umelcov, kritikov a historikov umenia v San Maríne a v Rimini.

Počas pôsobenia v Ríme sa začala zaoberať aj módnym návrhártvom. Jej kreácie inšpirované slovenským ľudovým krojom v známom módnom časopise Vogue pomenovali *Camizione Slavo* [slovenská košeľa].

K filmu sa vrátila v roku 1970, keď pre belehradskú televíziu podľa vlastného scenára režirovala dokumentárny film *Slováci*. Následne, v rokoch 1970 – 1971, bola sekretárkou režie pri natáčaní juhoslovanského hraného veľofilmu *Sutjeska* režiséra Stipe Delića.

Bola manželkou filmového režiséra Dragana Kresoju. Mala s ním syna Miloša, ktorý vyštudoval filmovú kameru. V roku 1996 obaja tragicky zahynuli v havárii helikoptéry pri natáčaní filmu.

V roku 2011 Mira Brtková založila Nadáciu *Brtka-Kresoja* s dokumentačným centrom a galérijnými priestormi v Petrovaradíne.

Pri príležitosti 50. výročia umeleckej tvorby Miry Brtkovej Múzeum súčasného umenia Vojvodiny v Novom Sade organizovalo v roku 2012 veľkú retrospektívnu výstavu *Nestabilné rovnováhy*, ktorá predstavila rôzne oblasti činnosti umelkyne [malba, sochárstvo, sochárska inštalácia, film a móda].

Mira Brtková je držiteľkou Ceny Savu Šumanovića za výtvarné umenie, ktorú jej udeliili v roku 2009 na umeleckej výstave „Art expo“ v Novom Sade.

Zomrela 18. decembra 2014 v belehradskej nemocnici. Pochovaná je na staropazovskom cintoríne.

Autor Portrétu Miry Brtkovej je akademický maliar Pavel Čáni, ktorý doteraz pre ústav namaľoval aj portréty básnika Michala Babinku, maliarky Zuzky Medvedovej a prvého správcu tlačiarne v Báčkom Petrovci Andreja Labátha. Všetky portréty významných osobností zaradené do zbierky ústavu charakterizuje klasické akademické spracovanie oficiálnej portrétovej maľby. Avšak na rozdiel od Pavla Popa, ktorý tieto žánrové úzusy dodržiava takmer absolučne, Pavel Čáni sa pri každom portréte snaží o diskrétnu nadstavbu, prípadne o nenápadný komentár vyjadrujúci autorský postoj samotného maliara k danej osobnosti, prípadne výtvarné vyjadrenie jej charakteru a diela. Raz je to napríklad vyjadrené nečakaným prvkom na portréte, ako je to jablko na portréte básnika Michala Babinku, resp. *handrovka* na portréte Zuzky Medvedovej, inokedy prekvapivý kolorit, ako je to prípad aj na portréte Miry Brtkovej.

Zbierka portrétov Ústavu pre kulturu vojvodinských Slovákov už dnes predstavuje vzácny prínos ku kultúrnemu dedičstvu vojvodinských Slovákov a jej význam bude časom a s pribúdaním nových portrétov len narastať.

Brtkova pripremila je scenario za prvi crtani film Beograd-ske škole crtanih filmov – „Solista“ Nikole Majdaka. Bila je asistentkinja režie istaknutih talianskych režisérov Pietra Ďermija i Alberta Lattuada [1959].

U Rimu je studirala slikařstvo na Akademiji lepih umetnosti [Accademia di Belle Arti], kod profesora Franka Ďentilinija i Mina Makarija [1963]. Šezdesetih godina stvarala je u okviru međunarodne umetničke grupe „Illumination“, koju je osnovao japski slikar, učitelj, mistik i filozof Nobuya Abe. Prvu samostalnu izložbu imala je u Rimu 1964, u Galeriji „Artflek“. Takođe, 1965. godine Brtka je predstavljala Jugoslaviju na Međunarodnom simpozijumu umetnika, kritičara i istoričara umetnosti u San Marinu i Riminiju.

Tokom svog boravka u Rimu, počela je da se bavi i modnim dizajnom. Njene kreacije inspirisane slovačkim narodnim nošnjama poznati modni časopis „Vogue“ nazvao je „Camizione Slavo“ („Slovenska košulja“).

Filmu se vratila 1970. godine, kada je prema sopstvenom scenariju režirala dokumentarni film „Slovaci“ za beogradsku televiziju. Posle toga, u godinama 1970 – 1971, bila je sekretarka režije na snimanju jugoslovenskog igranog filma „Sutjeska“, reditelja Stipe Delića.

Bila je supruga filmskog reditelja Dragana Kresoje. Sa njim je imala sina Miloša, koji je studirao filmsku kameru. Godine 1996. obojica su tragično poginuli u padu helikoptera tokom snimanja.

Mira Brtka je 2011. godine osnovala Fondaciju „Brtka-Kresoje“ sa dokumentacionim centrom i galerijskim prostorom u Petrovaradinu.

Povodom 50. godišnjice umetničkog rada Mire Brtki, Muzej savremene umetnosti Vojvodine u Novom Sadu organizao je 2012. veliku retrospektivnu izložbu „Nestabilne ravnoteže“ koja je predstavila različita područja delatnosti ove umetnice (slikarstvo, skulptura, instalacije, film i moda).

Mira Brtka je dobitnica nagrade „Sava Šumanović“ za likovnu umetnost, koja joj je dodeljena 2009. godine na umetničkoj izložbi „Art expo“ u Novom Sadu.

Umrla je 18. decembra 2014. godine u beogradskoj bolnici. Sahranjena je u Staroj Pazovi.

Autor portreta Mire Brtki je akademski slikar Pavel Čanji, koji je do sada naslikao i portrete pesnika Mihala Babinke, slikarke Zuzke Medvedove i prvog upravnika štamparije u Bačkom Petrovcu, Andreja Labata. Sve portrete značajnih ličnosti uključených u kolekciju zavoda odlikuje klasičan akademický stil zvaničnog portretnog slikarstva. Međutim, za razliku od Pavla Popa, koji se ovih žanrovske odrednice drži gotovo apsolutno, Pavel Čanji na svakom naslikanom portretu teži izvesnoj diskretnoj nadgradnji ili neupadljivom komentaru kojim izražava sopstveni odnos prema datoj ličnosti, ili nudi poseban umetnički izraz karaktera i dela portretisane ličnosti. Ponekad to postiže neočekivanim elementom na portretu, poput jabuke na portretu pesnika Mihala Babinke ili krpicom na portretu Zuzke Medvedove, a ponekad neuobičajenim koloritom, kao što je to slučaj sa portretom Mire Brtki.

Zbirka portreta Zavoda za kulturu vojvodinských Slovákov več danas predstavuje dragocenní doprinos kultúrnemu nasledu vojvodinských Slovákov a jej význam bude časom a s pribúdaním nových portrétov len narastať.

90 PLUS / 90 PLUS

V Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov bola v stredu 12. augusta 2020 otvorená spoločná výstava šiestich mladých slovenských vojvodinských výtvarníčok pod názvom *90 plus*

Vernisáž sa konala v priestoroch ústavu, pričom boli dodržané všetky protipandemické opatrenia.

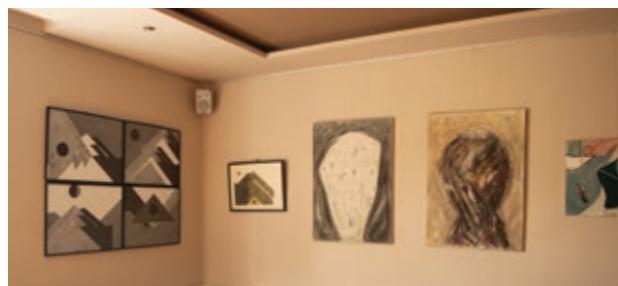
V rámci programu vernisáže sa prihovoril sa riaditeľ ústavu Vladimír Francisty a kurátor výstavy výtvarný kritik Vladimír Valentík, ktorý vo svojom texte pre katalóg uvádza:

"Na výtvarnú scénu vojvodinských Slovákov v druhej dekáde dvadsiateho prvého storocia pribudla v krátkom čase väčšia skupina výtvarníčok školených na Akadémii umení v Novom Sade. Väčšina ich študovala voľnú grafiku [Andrejičová, Klátiková, Valentíková-Labátová], ale aj maľbu [Končeková], sochárstvo [Sankovičová] a úžitkovú grafiku, teda grafický dizajn [Merníková-Šimonová].

Mladé výtvarníčky sa hneď zapojili do výtvarného života a všetky už vystavovali na pravidelnej výstave slovenských profesionálnych výtvarníkov, teda na Bienále slovenských výtvarníkov v Srbsku, ktoré sa uskutočňuje v Galérii Zuzky Medvedovej v Petrovci každý druhý, nepárny, rok.

Andrea Merníková-Šimonová sa po ukončení štúdia venuje predovšetkým digitálnej kresbe a je to svojrázne nôvum na našej výtvarnej scéne. Anna Andrejičová, hoci vyškolená grafička, sa čoraz viac venuje maľbe a jej kolegyná z akadémie Alena Klátiková okrem grafik s definovanou poetikou hľadania identity tiež čoraz viac siahne za štetcom.

Saňa Končeková, vyštudovaná maliarka, sa však intenzívne zaoberala digitálnou maľbou či grafikou a blízka jej je aj kolaž, vytvorená z národopisných prvkov.



U Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka, u sredu, 12. avgusta 2020. godine, otvorena je zajednička izložba šest mladih slovačkih vojvođanskih likovnih umetnica nazvana „90 PLUS“.

Otvaranje je održano u prostorijama zavoda uz poštovanje svih antipandemijskih mera.

U okviru svečanog otvaranja prisutnima su se obratili direktor zavoda Vladimir Francisti i kustos izložbe i likovni kritičar Vladimir Valenčík, čiji tekst iz kataloga za ovu izložbu prenosimo:

„U drugoj deceniji dvadeset i prvog veka, veća grupa umetnica školovanih na Akademiji umetnosti u Novom Sadu uključila se u umetničku scenu vojvođanskih Slovaka. Većina njih je studirala grafiku [Andrejić, Klačić, Valenčić-Labat], ali i slikarstvo [Konček], vajarstvo [Sanković] i primenjenu grafiku, odnosno grafički dizajn [Mernjik-Šimon].

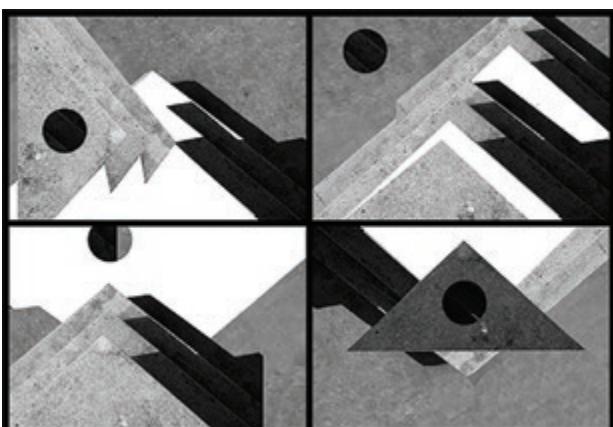
Mlade umetnice su se odmah uključile u likovni život, a sve su već ranije izlagale na redovnoj izložbi slovačkih profesionalnih umetnika, odnosno na Bijenalu slovačkih umetnika u Srbiji, koje se svake druge, neparne godine održava u Galeriji „Zuzka Medvedova“ u Bačkom Petrovcu.

Nakon završetka studija, Andrea Mernjik-Šimon pretežno se fokusirala na digitalno crtanje, što predstavlja određenu novinu na našoj umetničkoj sceni. Ana Andrejić, iako škоловani grafički dizajner, sve više se bavi slikarstvom, a njen koleginica sa akademije Alena Klačić, pored grafika sa jasno definisanom poetikom traženja identiteta, takođe sve više poseže za četkicom.



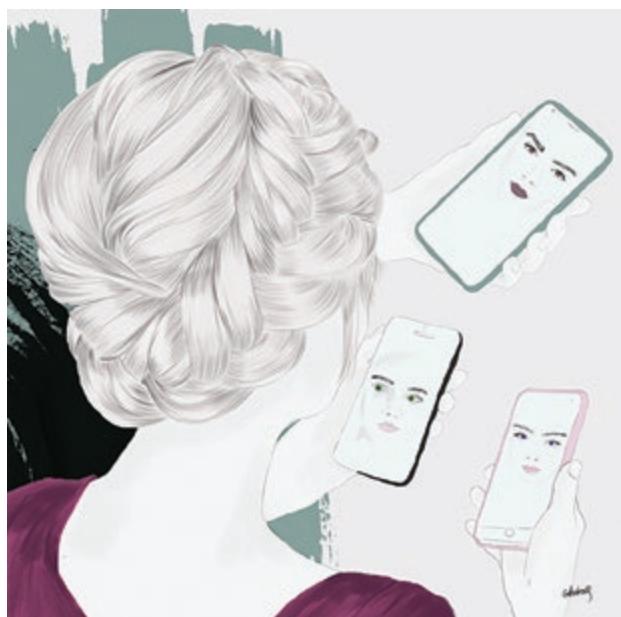


Emília Valentíková-Labátová vyštudovala grafiku a vypracovala veľký cyklus prác **Labyrint – schody do neba** klasickou technikou akvatinty, ale tiež aj digitálnej grafiky na rovnaké motívy. Najmladšia účastníčka Suzana Sankovičová vyštudovala sochárstvo, ale na master štúdiu sa venovala predovšetkým veľkoplošným kresbám, všímajúc si predovšetkým hru čiar.



Sanja Konček, diplomirana slikarka, intenzívno se bavi digitálnim slikarstvom ili grafikom, a blizak joj je i kolaž sačinjen od etnografskih elemenata.

Emilija Valenčík-Labat je studirala grafiku, a do sada je napravila veliki ciklus dela „**Lavirint – stepenice u nebo**“ koristeći klasičnu tehniku akvatinte, ali i digitalnu grafiku sa istim motivima. Najmlađa učesnica, Suzana Sanković, studirala je vajarstvo, ali se za vreme master studija fokusirala uglavnom na crteže velikih dimenzija, obraćajući posebnu pažnju na igru linija.



Výstava **90 plus** je teda svojzrásnym nahliadnutím do aktuálnej tvorby najmladšej skupiny slovenských vojvodinských výtvarníčok a ubezpečením, že výtvarné umenie v slovenskej komunité v Srbsku má svoju budúcnosť."

Izložba „**90 plus**“ je stoga na neki način pogled na aktuelno stvaralaštvo najmlađe grupe slovačkih vojvodanskih likovnih umetnica i potvrda da likovna umetnost slovačke zajednice u Srbiji ima svoju budućnost“.





Insita ako ochrankyňa identity vojvodinských Slovákov

Naiva kao zaštitnica identiteta vojvođanskih slovaka

V Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov bola vo štvrtok 12. novembra 2020 otvorené netačičná výstava insitného umenia

Insita ako ochrankyňa identity vojvodinských Slovákov je ďalšou výstavou, ktorú ústav zrealizoval v spolupráci s občianskym združením Naiva Art Kult z Kovačice. Vzhľadom na pretrvávajúcu pandémiu koronavírusu vernisáž sa konala v okleštenej podobe, s obmedzeným počtom návštěvníkov. Prítomným zástupcom médií sa na začiatku slávnostného otvorenia výstavy prihovorili riaditeľ ÚKVS Vladimír Francisty, predstavitelia občianskeho združenia Naiva Art Kult a kurátori výstavy Boško Nedeljkov a Mária Raspirová a kunsthistorička Jarmila Čendičová, ktorá výstavu formálne aj otvorila.

Na výstave boli prezentované obrazy známych insitných maliarov Zuzany Chalupovej, Anny Čížikovej, Evy Husárikovej, Kataríny Kadlecíkovej, Jána Žolnaja a Savu Stojkova a trojrozmerné exponáty z bohatého národopisného dedičstva vojvodinských Slovákov, v tomto prípade ukážky tradičného ľudového oblečenia, ktoré sa spravidla vyskytuje na väčšine obrazov autorov patriacich k známej kovačickej škole insitného umenia a objavujú sa aj na vystavených prácach.

Výstava nemala nároky podať komplexný obraz nášho kultúrneho dedičstva a rovnako ani reprezentatívny prehľad fenoménu, akým je insitné umenie vojvodinských Slovákov. Zámerom autorov expozície bolo skôr poukázať na niektoré špecifické výtvarného prejavu tunajších insitných umelcov, a to silné prepojenie súčasného insitného umenia s tradičnými formami ľudového kultúrneho dedičstva. Túto späťost možno sledovať tak na obsahovej stránke insitného umenia vojvodinských Slovákov, ako aj na formálnej, teda

U Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka, u četvrtak, 12. novembra, otvorena je nesvakidašnja izložba naivne umetnosti.

„Naiva kao zaštitnica identiteta vojvođanskih Slovaka“ predstavlja još jednu izložbu koju je Zavod realizovao u saradnji sa Udruženjem građana „Naiva Art Kult“ iz Kovačice. Zbog pandemije koronavirusa, otvaranje se odvijalo u ponešto suženijem obliku nego što je uobičajeno, sa ograničenim brojem posetilaca. Na početku svečanog otvaranja izložbe predstavnici medija su se obratili Vladimir Francisti, direktor ZKVS, predstavnici Udruženja građana „Naiva Art Kult“, kustosi izložbe Boško Nedeljkov i Marija Raspir, i istoričarka umetnosti Jarmila Čendić, koja je formalno otvorila izložbu.

Na izložbi su predstavljene slike poznatih naivnih slikara Zuzane Halupe, Ane Čižik, Eve Husarik, Katarine Kadlecík, Jana Žolnaja i Save Stojkova, ali i trodimenzionalni eksponati iz bogatog etnografskog nasledja vojvođanskih Slovaka, u ovom slučaju primjeri tradicionalne narodne nošnje, koja je često prisutna na slikama autora koji pripadaju poznatoj kovačičkoj školi naivne umetnosti, a prisutni su i na izloženim delima.

Ova izložba nije imala pretenzie da pruži sveobuhvatnu sliku našeg kulturnog nasleđa, niti reprezentativni pregled fenomena naivne umetnosti Slovaka u Vojvodini. Namesto autora izložbe bila je da ukažu na neke specifičnosti umetničkog izraza ovdašnjih naivnih umetnika, odnosno na snažnu povezanost savremene naivne umetnosti sa tradicionalnim oblicima narodnog i kulturnog nasleđa. Ova veza se može uočiti kako na sadržajnoj strani naivne umetnosti vojvođanskih Slovaka, tako i na formalnoj, odnosno izražajnoj strani njihovog slikarstva. Posmatrajući tematski



výrazovej stránke ich prejavu. Z obsahovej stránky možno konštatovať absolútnu prevahu motívov, ktoré priamo znázorňujú reálne zo života vojvodinských Slovákov – ľudia v ľudových krojoch, tradičná architektúra, zvyky tunajšieho slovenského etnika, obrazy z každodenného života, bežné práce dedinčanov, zábavy. Spravidla ide o znázorňovanie reálií, ktoré pomaly, ale isto zanikajú, ale ich tunajší insitní umelci vnímajú ako mimoriadne dôležitý prvk vlastnej etnickej, duchovnej a kultúrnej identity a preto trvajú na ich zobrazovaní.

karakter ovih dela može se konstatovati absolutna pre-vlast motiva koji direktno oslikavaju svakodnevnicu života vojvodanskih Slovaka – to su ljudi u narodnim nošnjama, tradicionalna arhitektura, običaji lokalne slovačke etničke grupe, svakodnevni rad seljaka, zabavljanje i sl. Po pravilu je to prikaz stvarnosti koja polako, no sigurno, nestaje, ali je lokalni naivni umetnici doživljavaju kao izuzetno važan element sopstvenog etničkog, duhovnog i kulturnog identiteta i zato insistiraju na njenom prikazivanju.

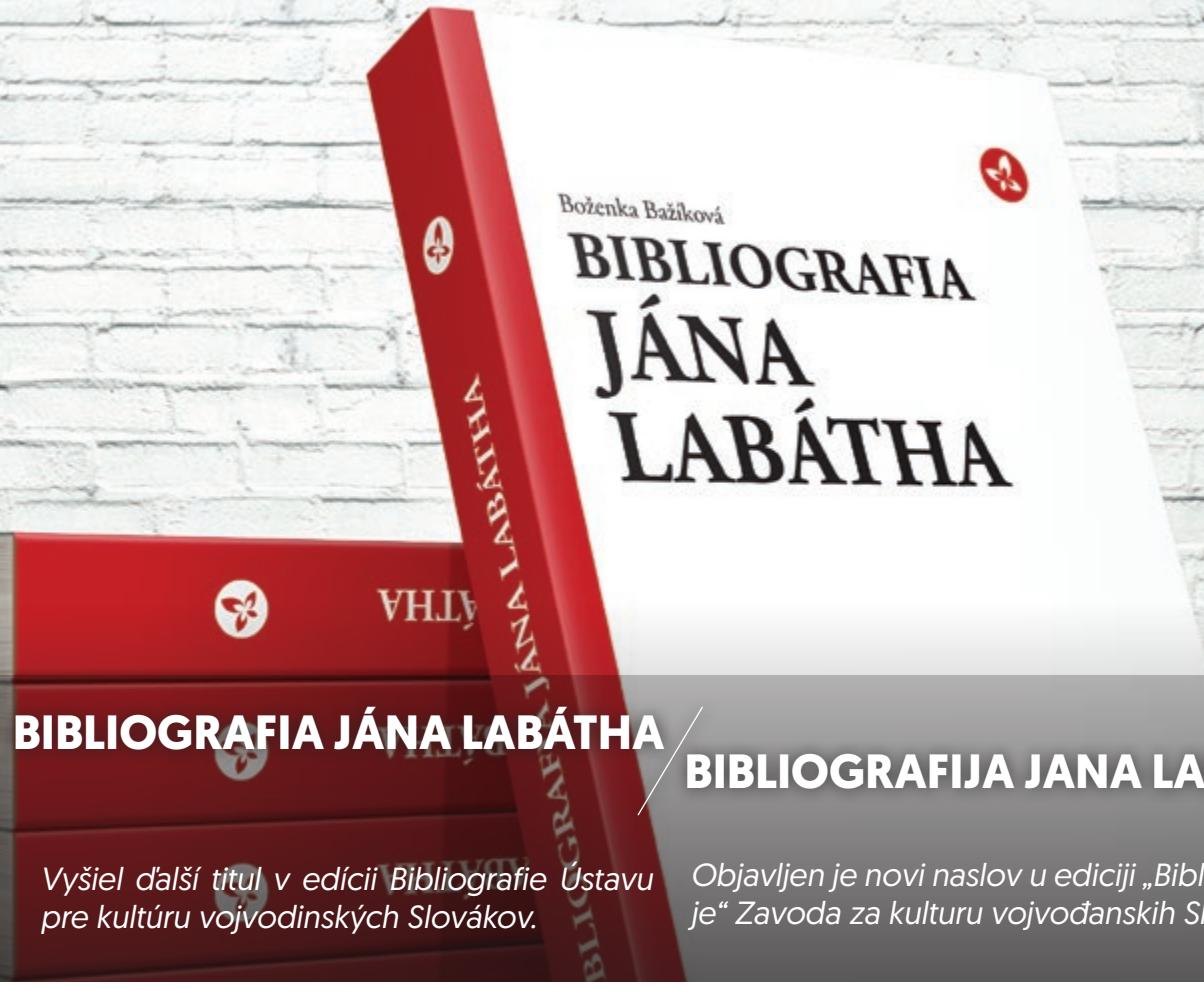


Z formálneho hľadiska u väčšiny predstaviteľov kovačickej školy výtvarného umenia badať podobný výrazový archetyp, a to v zmysle uplatňovania obdobnej štylizovanej insinnej kresby, bohatého koloritu, ktorý má blízko k farebnosti ľudových krojov a kompozičných stereotypov. Tak, ako tradičné ľudové umenie a anonymní ľudoví umelci vytvárajú svoje vlastné kanóny, ktoré sa následne reprodukujú ako kohézne symboly vlastnej identity, tak i konkrétni slovenskí insiní autori operujú s vytvorenými kanónmi a snažia sa o ich tvorivé prehodnocovanie, resp. o prepojenie [etnický a estetický] definovaných výtvarných postupov s vlastnou individuálnou tvorivosťou. Preto zámer autorov expozície spolu prezentovať ukážky tradičného kultúrneho dedičstva a insinného umenia vojvodinských Slovákov treba vnímať ako prezentáciu kontinuity kultúrneho bytia slovenského etnika na území Vojvodiny, čo nám umožňuje lepšie uchopiť a pochopiť genézu podoby jeho súčasnej kultúry.



Sa formalnog aspekta, većina predstavnika kovačičke škole naivne umetnosti koristi sličan izražajni arhetip u smislu primene stilizovanog naivnog crteža, bogatog kolorita, koji je blizak bojama narodnih nošnji i kompozicijskih stereotipa. Kao što tradicionalna narodna umetnost i anonimni narodni umetnici stvaraju sopstvene arhetipove, koji se naknadno reprodukuju kao kohezivni simboli vlastitog identiteta, tako i ovdašnji slovački naivni slikari koriste stvorene arhetipove i pokušavaju da ih kreativno preispitaju, odnosno da povežu etnički i estetski definisane umetničke postupke sa sopstvenim kreativnim izrazom. Stoga, namenu autora izložbe da predstave primere tradicionalnog kulturnog nasleđa i naivne umetnosti vojvodanskih Slovaka treba posmatrati kao prikaz kontinuiteta kulturnog postojanja slovačke etničke grupe u Vojvodini, što nam omogućava da bolje shvatimo i razumemo genezu njihove savremene kulture.





Vyšiel ďalší titul v edícii *Bibliografie Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov*.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov sa sústavne venuje mapovaniu kultúry vojvodinských Slovákov a vydávanie odborných publikácií má v tomto kontexte svoje nezastupiteľné miesto. Osobitná knižná edícia je venovaná bibliografiám našich kultúrnych pracovníkov. V rámci tejto edície doteraz vyšli *Personálna autobibliografia Vítazoslava Hronca* (2009), a *Bibliografia Andreja Ferku* (2010), ktoré zostavil Vítazoslav Hronec. Boženka Bažíková je autorkou *Bibliografie Viery Benkovej* (2014), *Selektívnej bibliografie Miroslava Benku* (2016), *Bibliografie Pavla Mučajího* (2018) a teraz svetlo sveta uzrel aj najnovší titul tejto produktívnej bibliografky *Bibliografia Jána Labátha*, významného predstaviteľ poézia vojvodinských Slovákov.

Bibliografia je vypracovaná v súlade so súčasnými štandardami knižničnej a informačnej vedy a bibliografické údaje sú rozdelené do dvoch osobitných kapitol a to: *Dielo Jána Labátha* a *Texty o Jánovi Labáthovi*.

Kapitola *Dielo Jána Labátha* spracúva knižné publikácie a kolektívne knižné publikácie, články a literárnu tvorbu v časopisoch, novinách a v knižných publikáciách, knižné preklady a čiastkové knižné preklady a literárne preklady v časopisoch a novinách.

Texty o Jánovi Labáthovi sú spracované podľa toho, či boli publikované knižne, alebo časopisecky.

Bibliografia obsahuje aj tri podrobne spracované registre: menný register, register kníh, ktorých autorom je Ján Labáth a kníh, v ktorých sú publikované jeho texty, resp. texty o ňom a register časopisov a novín, v ktorých sú Labáthove texty a texty o ňom.

Vydaním tejto publikácie kultúrna verejnosť a odborníci zoberajúci sa dielom Jána Labátha, ale aj kultúrou vojvodinských Slovákov vôbec, získali rozsiahly a spoľahlivý zdroj

Objavljen je novi naslov u ediciji „Bibliografije“ Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka se sistematski bavi proučavanjem kulture vojvođanskih Slovaka i u tom kontekstu objavljuvanje stručnih publikacija ima svoje nezamenjivo mesto. Jedna posebna edicija je posvećena bibliografijama naših istaknutih kulturnih radnika. U okviru ove edicije su do sada objavljene „Lična autobibliografija Vićazoslava Hronjeca“ (2009) i „Bibliografija Andreja Ferka“ (2010), koje je sastavio Vićazoslav Hronjec. Boženka Bažik je autorka „Bibliografije Vjere Benkove“ (2014), „Selektivne bibliografije Miroslava Benke“ (2016), „Bibliografije Pavela Mučajija“ (2018), a sada je objavljen i najnoviji naslov ove produktivne bibliografkinje „Bibliografija Jana Labata“, istaknutog predstavnika poezije vojvođanskih Slovaka.

Bibliografija je pripremljena u skladu sa sadašnjim standartima nauke o bibliotekarstvu i informatici, a bibliografski podaci su podeljeni u dva odvojena poglavља: *Delo Jana Labata i Tekstovi o Janu Labatu*. Poglavlje *Delo Jana Labata* obrađuje knjižna izdanja i kolektivne knjige, članke i književne radove u časopisima, novinama i knjižnim publikacijama, prevode i delimične prevode knjiga, kao i prevode dela u časopisima i novinama.

Tekstovi posvećeni Janu Labatu su obrađeni prema tome da li su objavljeni u knjigama ili časopisima. Bibliografija sadrži i tri detaljna registra: registar imena, registar knjiga čiji je autor Jan Labat i knjiga u kojima su objavljeni njegovi tekstovi, odnosno tekstove o njemu i registar časopisa i novina, u kojima su Labatovi tekstovi i tekstovi o njemu.

Objavljuvajući ove publikacije kulturna javnost i stručnjaci koji se bave delom Jana Labata, ali i kulturom vojvođanskih Slovaka uopšte, dobili su obiman i pouzdan izvor informacija za svoje istraživačko-heurističke radove, a buduće generacije dragoceni dokument o ovom istaknutom pesniku i vremenu u kome je Jan Labat živeo i stvarao.

informácií pre svoju bádateľskú a heuristickú prácu a budúce generácie vzácny dokument o významnej básnickej osobnosti a dobe, v ktorej Ján Labáth žil a pôsobil.

Ič

Práca na bibliografii Jána Labátha

Ked' sme začínali intenzívnejšie pracovať na bibliografii Jána Labátha, a bolo to v roku 2014, mali sme pohromade už veľkú časť jeho tvorby, teda materiál, ktorý bolo treba spracovať a dať do podoby bibliografických jednotiek. Keďže v tejto oblasti modernej literatúry, teda v bibliografii, existujú medzinárodné pravidlá, International Standard Bibliographic Descriptions – Monographs [ISBD(M)], vzťahujú sa na údaje čerpané z kníh, a International Standard Bibliographic Descriptions – Serials [ISBD(S)], tu zase ide o materiál získaný z časopisov, rôznych periodík a z iných zdrojov, snažíme sme sa čím dôslednejšie ich dodržiavať. Dôležité je, a úplne samozrejmé, že bibliograf berie údaje iba z materiálu, ktorý má k dispozícii, do ktorého môže nahliaďať (môže to byť kniha, časopis, magnetofónová páska, sníma...), obrazne povedané pracuje so zdrojom informácie v ruke. Ide predovšetkým o viero hodnosť, na ktorej má záležať každému, kto sa na túto prácu podoberie, pretože budúci bádatelia po jednotlivých textoch konkrétnego autora s tou viero hodnosťou naisto rátajú. Mienime, že práve v tom je podstata a význam tohto vedného odboru, a preto sa stále snažíme nenarušiť jeho zásady.

Bibliografické údaje o našom spisovateľovi a básnikovi sú rozdelené do dvoch kapitol: DIELO JÁNA LABÁTHA a Texty O JÁNOVI LABÁTHOVI.

DIELO JÁNA LABÁTHA je rozdelené do štyroch celkov: Knižné publikácie a kolektívne knižné publikácie – rozdelené sú chronologicky a podľa roku vydania. Popísaný je obsah publikácií. Články a literárna tvorba v časopisoch, novinách a v knižných publikáciách – taktiež sú rozdelené chronologicky, podľa roku vydania, a v rámci roka podľa titulov abecedným poradím. Knižné preklady a čiastkové knižné preklady – knihy sú zoradené abecedným poradím podľa roku vydania, bez ohľadu na jazyk pôvodiny. Literárne preklady v časopisoch a novinách – články sú zoradené abecedným poradím podľa roku vydania, bez ohľadu na jazyk pôvodiny.

Texty o Jánovi Labáthovi v knižných publikáciách sa uvádzajú vo všetkých jazykoch, v ktorých boli vydané, b. j. sú rozdelené podľa roku vydania a v rámci roka podľa titulov abecedným poriadkom. Texty o Jánovi Labáthovi v článkoch slovenských a zahraničných časopisov sa uvádzajú vo všetkých jazykoch, v ktorých boli vydané, b. j. sú rozdelené podľa roku vydania a v rámci roka podľa titulov abecedným poriadkom.

Bibliografia má 3 registre. Mená a titulky v nich súvisia s číslom b. j., v ktorej sa uvádzajú. Menný register obsahuje abecedným poriadkom zoradené mená autorov a osobností uvedených iba po šikmej čiare v b. j. (autor, zostaviteľ, fotograf, prekladateľ atď.), mená, ktoré sa vyskytujú v tituloch, podtituloch a nadtituloch, sa v registri neuvádzajú. V mennom registri sa mená píšu vo všetkých písmach a podobách, v ktorých sa vyskytli, a to tak, že najprv sa uvádzajú plné mená a v okrúhlej závorke skratky. Ak meno nie je

Rad na bibliografiji Jana Labata

Kada smo intenzívne počeli da radimo na bibliografiji Jana Labata, a to je bilo 2014. godine, več smo imali pripremljen veliki deo njegovog rada, odnosno materijala koji je trebalo obraditi i staviti u oblik bibliografskih jedinica. Pošto se u ovoj oblasti savremene literature primenjuju međunarodna pravila, „International Standard Bibliographic Descriptions – Monographs [ISBD(M)]“, koja se odnose na podatke preuzete iz knjiga, i „International Standard Bibliographic Descriptions – Serials [ISBD(S)]“, kod materijala iz časopisa, raznih periodičnih publikacija i drugih izvora, nastojali smo da ih što doslednije primenjujemo. Važno je i prirodno da bibliograf uzima podatke samo iz materijala kojim raspolaze, koji može direktno da koristi (to može biti knjiga, časopis, traka, dijapositiv...), slikevit rečeno radi samo sa izvorom informacija koji ima u rukama. Radi se pre svega o verodostojnosti, koja bi trebalo da bude važna za svakoga ko radi ovakav posao, jer će svako ko bude u budućnosti trazao za pojedinim tekstovima konkretnog autora sigurno računati na tu verodostojnost. Smatramo da je upravo to suština i značaj ove naučne oblasti i zato se uvek trudimo da ne kršimo njene principe.

Bibliografski podaci o našem piscu i pesniku podeljeni su u dva poglavља: *Delo Jana Labata* i *Tekstovi o Janu Labatu*.

Delo Jana Labata je podeljeno na četiri dela: knjižne publikacije i kolektívne knjižne publikacije podeljene su hronološki i prema godini izdanja. Opisan je sadržaj publikacija. Članci i književna dela u časopisima, novinama i publikacijama o knjigama takođe su podeljeni hronološki, po godini izdanja i po abecednom redu. Prevodi knjiga i delimični prevodi knjiga: knjige su poređane po abecednom redu prema godini izdanja, bez obzira na jezik porekla. Književni prevodi u časopisima i novinama: članci su poređani po abecednom redu prema godini izdanja, bez obzira na jezik porekla.

Tekstovi o Janu Labatu u knjižnim izdanjima dati su na svim jezicima na kojima su objavljeni, b. j. su razvrstane prema godini izdavanja i unutar godine prema naslovima po abecednom redu. *Tekstovi o Janu Labatu* u člancima u slovačkim i stranim časopisima dati su na svim jezicima na kojima su objavljeni, b. j. su razvrstane po godini izdanja i unutar godine prema naslovu, po abecednom redu.

Bibliografija ima 3 registra. Imena i naslovi u njima, povezani su brojem b. j., u kojoj su navedeni. Registr imena sadrži imena autora i ličnosti navedene po abecednom redu samo u kosočrti u b. j. (autor, sastavljač, fotograf, prevodilac, itd.), imena koja se pojavljuju u naslovima, podnaslovima i nadnaslovima nisu navedena u registru. U registru su imena napisana u svim pismima i oblicima u kojima su se pojavili, najpre punim imenom, a skraćenicama u zagradama. Ako ime nije napisano latinicom, več samo u originalu, ne prepisuje se na latinicu. Registr knjiga čiji je autor J. Labat, i knjiga u kojima su objavljeni njegovi tekstovi ili tekstovi o njemu, takođe je naveden abecednim redom. Naslov svake od ovih knjiga uključuje ime njenog autora ili sastavljača. Ako je ista knjiga imala više izdanja, uz naslov su date godine njenih narednih izdanja. Registr časopisa i novina, u kojima su Labatovi tekstovi i tekstovi o njemu, sadrži abecedni opis naziva časopisa i novina. Tamo gde je to moguće, naveden je i međunarodni standardni broj [ISSN].

napísané latinským písmom, ale iba pôvodným, teda iným, nie je transkribované do latinky. Register kníh, ktorých autorom je J. Labáth, a kníh, v ktorých sú uverejnené jeho texty, alebo texty o ňom, je tiež spísaný abecedným poriadkom. Vedľa názvu každej z uvedených kníh sa uvádzajú aj meno jej autora alebo zostavovateľa. Ak tá istá kniha mala viac vydani, vedľa názvu sa uvádzajú aj roky jej ďalších vydani. Register časopisov a novín, v ktorých sú Labáthove texty a texty o ňom, obsahuje popis názvov časopisov a novín abecedným poriadkom. Vedľa nich sa podľa možnosti uvádzajú aj medzinárodné štandardné číslo (ISSN).

Je známe a zároveň pochopiteľné, že práca na bibliografiách je náročná na čas a vyžaduje si aj veľa vytrvalosti, je to, ako zvykneme hovoriť, mrvacia práca aj preto, že sa po materiáli, ktorý treba spracovať, spravidla musí pátrať, obnovovať, zvlášť keď ho je veľa, ako je tomu aj v konkrétnom prípade. Aj spôsob, akým sa materiál spracúva a zapisuje, si vyžaduje veľa trpežlivosti a sústredenosť. Najlepšie o tom hovorí konečný výsledok – tentoraz zhruba dva a pol tisíc bibliografických jednotiek. Ide o niekoľko kníh, o spúštu básni, próz a rozličných textov, o celoživotné dielo vynikajúceho básnika. A tak sa patrí za ochotu a pomoc, ktorej sa mi na patričných miestach i dostalo, čo najúprimnejšie sa podakovať, predovšetkým kolegom, pracovníkom Knižnice Matice srbskej v Novom Sade a pracovníčkam Knižnice Štefana Homolu v Petrovci.

[Krátené]

Božena Bažíková

Dobro je poznato i razumljivo da je rad na bibliografijama dugotrajan i da iziskuje mnogo istrajnosti, što bi se reklo čovek mora biti vredan kao mrav, već i zbog toga što materijal koji treba obraditi obično mora biti prvo otkriven, što je posebno zahtevno kada ga ima mnogo, kao što je ovde slučaj. Način obrade i pisanja materijala takođe zahteva puno strpljenja i koncentracije. Konačni rezultat govori sam za sebe – ovog puta oko dve i po hiljade bibliografskih jedinica. To je nekoliko knjiga, puno pesama, proze i raznih tekstova, životno delo vrsnog pesnika. I zato iskrena zahvalnost pripada svima koji su mi spremno pružili pomoć, posebno kolegama, osoblju Biblioteke Matice srpske u Novom Sadu i osoblju Biblioteke „Štefan Homola“ iz Bačkog Petrovca.

[Skraćeno]

Božena Bažíková

Dejiny spisovnej slovenčiny v prostredí vojvodinských Slovákov v medzivojnovom období

Istorija standardnog slovačkog jezika u okruženju vojvođanskih Slovaka u međuratnom periodu

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v roku 2020 vydal šiesty zväzok svojej edície *Doktorské dizertácie*. Tentoraz to bola dizertačná práca Samuela Koruniaka *Dejiny spisovnej slovenčiny v prostredí vojvodinských Slovákov v medzivojnovom období*, ktorú autor úspešne obhájil na Katedre slovenského jazyka Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Samuel Koruniak sa vo svojej dizertačnej práci zameral na zložitý fenomén spisovného jazyka vojvodinských Slovákov s osobitným dôrazom na obdobie po roku 1918, teda na obdobie, keď sa tunajši Slováci prvýkrát ocitli, aj formálne odlúčení od materskej krajiny, v novom štátom zväzku Kráľovstve Srbov, Chorvátov a Slovincov, čo so sebou prinieslo celý rad priamych a nepriamych implikácií tak na ich postavenie ako národnostnej menšiny, ako aj na ich národnú a jazykovú identitu.

Zatial čo dejiny spisovnej slovenčiny na Slovensku boli, prirodzene, predmetom skúmania početných vedeckých

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka je u 2020. godini objavio šesti tom iz svoje edicije *Doktorske disertacije*. Ovog puta je to bila disertacija „Istorija standardnog slovačkog jezika u okruženju vojvođanskih Slovaka u međuratnom periodu“ Samuela Koruniaka, koju je autor uspešno odbranio na Katedri za slovački jezik Filozofskog fakulteta Univerziteta „Konstantin Filozof“ u Nitre. Samuel Koruniak se u svojoj disertaciji fokusirao na složeni fenomen književnog jezika vojvođanskih Slovaka, sa posebnim naglaskom na period posle 1918. godine, odnosno na period kada su se ovdašnji Slovaci prvi put našli u novoj državnoj zajednici Kraljevini SHS, sada i formalno odvojeni od zemlje svog porekla, što je sa sobom donelo niz direktnih i indirektnih implikacija, kako na njihov status nacionalne manjine, tako i na njihov nacionalni i jezički identitet.

Dok je istorija standardnog slovačkog jezika u Slovačkoj bila, naravno, predmet brojnih naučnih radova, standardni



Samuel Koruniak

DEJINY SPISOVNEJ SLOVENČINY
V PROSTREDÍ VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV
V MEDZIVOJNOVOM OBDOBÍ

SAMUEL
KORUNIAK

DEJINY SPISOVNEJ SLOVENČINY V PROSTREDÍ VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV V MEDZIVOJNOVOM OBDOBÍ

práč, spisovná slovenčina vojvodinských Slovákov, ako odnože slovenského národa, ktorá sa zhodou historických okolností vyvíjala za celkom špecifických okolností, doposiaľ nebola až tak podrobne a komplexne spracovaná. Pre správne pochopenie vývinu a postavenia slovenčiny ako spisovného jazyka slovenskej menšiny mimo územia materskej krajiny, teda Slovenska, nevyhnutné je komplexné spracovanie všetkých lingvistickej, ale aj mimojazykových činitelov, predovšetkým historických, spoločensko-politickej a legislatívnych, ktoré zásadným spôsobom vplývali na postavenie spisovnej slovenčiny a na jej špecifiká v prostredí vojvodinských Slovákov. Samuel Koruniak si túto potrebu interdisciplinárneho spracovania jednej v zásade lingvistickej témy správne uvedomil a vo svojej práci podáva komplexný obraz vývinu a postavenia slovenskej komunity na území dnešnej Vojvodiny a tým aj jej jazykovej otázky. Bez historického diskurzu by totiž nebolo možné pochopiť ani vznik samotnej slovenskej menšiny vo Vojvodine, resp. v dnešnom Srbsku, ani jej jazykové špecifiká. Samotná práca preto predstavuje istú syntézu poznatkov o vojvodinských Slovánoch a ich etnickej a jazykovej genéze. Pre lepšie pochopenie témy autor podáva aj stručný pohľad na spoločenský a politický vývin menšiny aj pred prvou svetovou vojnou a v tom kontexte analyzuje aj dobovú jazykovú situáciu, avšak až spoločensko-politickej vývin po roku 1918, keď došlo k novému geopolitickému usporiadaniu Európy a vzniku nových štátnych zväzkov, medzi ktorými aj Česko-slovenska a Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov, výrazným spôsobom ovplyvnili postavenie Slovákov žijúcich na území dnešnej Vojvodiny, čo sa zákonite odzrkadlilo aj na postavení slovenčiny, predovšetkým v kontexte jej používania vo verejnom styku. Z toho dôvodu Koruniak náleži-

slovački jezik vojvodanských Slovaka, kao izdanak slovačke nacije, koji se sticajem istorijskih okolnosti razvijao u vrlo specifičnim uslovima, još uvek nije detaljno i kompleksno obrađen. Za pravilno razumevanje razvoja i položaja slovačkog kao književnog jezika slovačke manjine van matične države Slovačke, neophodno je sveobuhvatno sagledavanje svih jezičkih, ali i nejezičkih faktora, posebno istorijskih, društvenopolitičkih i zakonodavnih specifičnosti, koje su u značajnoj meri uticale na položaj književnog jezika, kao i specifičnosti u okruženju vojvodanskih Slovaka. Samuel Koruniak je ispravno shvatio da ova, u suštini lingvistička tema iziskuje interdisciplinarni pristup, te u svom radu pruža kompleksnu sliku razvoja i položaja slovačke nacionalne manjine na teritoriji današnje Vojvodine, a samim tim i njenog jezičkog pitanja. Bez istorijskog diskursa ne bi bilo moguće razumeti ni poreklo same slovačke manjine u Vojvodini, odnosno u današnjoj Srbiji, ni njene jezičke specifičnosti. Sam rad, stoga, predstavlja izvesnu sintezu znanja o vojvodanskim Slovacima i njihovoj etničkoj i jezičkoj genezi. Ovde se govori o socijalnom i političkom razvoju manjine i pre Prvog svetskog rata, a u tom kontekstu i o ondašnjoj jezičkoj situaciji, ali su tek društvenopolitički razvoj nakon Prvog svetskog rata, uspostavljanje novog geopolitičkog poretka u Evropi i pojava novih državnih zajednica, uključujući Čehoslovačku i Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, značajno uticali na položaj Slovaka koji žive na teritoriji današnje Vojvodine, što se prirodno odrazilo i na položaj slovačkog jezika, posebno u kontekstu njegove javne i službene upotrebe. Iz tog razloga, Koruniak posvećuje posebnu pažnju pitanjima društvenopolitičkog razvoja, formiranju novih kulturnih i obrazovnih institucija, a posebno mapira područja primene standardnog slovačkog jezika u

tú pozornosť venuje medzivojnovému obdobiu a otázkam spoločensko-politickeho vývinu, budovania nových kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií a osobitne mapuje oblasti uplatňovania spisovej slovenčiny v rámci cirku a školstva, ako dvoch pilierov, o ktoré sa tunajší Slováci tradične opierali vo svojom zápase o zachovanie vlastnej národnej, kultúrnej a tým aj jazykovej identity. Samozrejme, skutočnosť, že sa vojvodinskí Slováci ocitli v novom štátom zväzku, sa odzrkadlia aj na používaní slovenčiny v úradnom, resp. administratívnom styku, ale zároveň podnietila túto komunitu intenzívnejšie vnímať aj vlastnú svojbytnosť, vrátane aj tej jazykovej.

Autor sa podrobne venuje aj okolnostiam, ktoré vplývali na jazyk vojvodinských Slovákov – napr. dlhodobá odľenosť od materského národa a vývin v inoetnickom prostredí, čo zákonite viedlo k čiastočnému zakonzervovaniu niektorých, z dnešného pohľadu archaických, nárečových špecifík a dlhodobému vystaveniu medzijazykovým kontaktom, predovšetkým to platí pre styk slovenčiny s maďarčinou, srbčinou/srbochorváčinou a v menšej mieri aj rusínčinou, češtinou a nemčinou.

Koruniak nezabudol ani na snahy a nezanedbateľné výsledky vojvodinskej slovakistiky, pričom si zvlášť všimne lingvistickej práce Daniela Dudka, ktorý sa, ako jeden z mála odborníkov, sústavne venoval aj otázke vývinu a dejín spisovej slovenčiny vo vojvodinskom prostredí.

Dejiny spisovej slovenčiny v prostredí vojvodinských Slovákov v medzivojnovom období svojou komplexnosťou a šírkou záberu predstavuje vzácnu vedeckú syntézu poznátkov o otázkach jazykovej identity vojvodinských Slovákov a ako taká sa určite stane spoľahlivým zdrojom informácií pre všetkých tých, ktorí sa v budúcnosti budú zaoberať týmto kultúrnym a jazykovým fenoménom.

crkvi i školi ako dvama stubovima na koja su se ovdašní Slovaci tradicionalno oslaniali u svojim borbi za očuvanje sopstvenog nacionalnog, kulturnog, a time i jezičkog identiteta. Činjenica da su se vojvodanski Slovaci našli u novoj državnoj zajednici uticala je i na upotrebu slovačkog jezika u službenoj, odn. administrativnoj funkciji, ali je istovremeno podstakla ovu zajednicu da intenzivnije sagledava svoju samosvojnosc, uključujući i onu jezičku.

Autor se detialno bavi i specifičnostima koje su uticale na jezik vojvodanskih Slovaka, poput dugotrajne odvojenosti od matične nacije i razvoja u inoetničkom okruženju, što je prirodno dovelo do delimičnog očuvanja nekih, sa današnjeg stanovišta arhaičnih, dijalekatskih specifičnosti i dugotrajne izloženosti međujezičkim kontaktima. To se prvenstveno odnosi na kontakt slovačkog jezika sa mađarskim, srpskim/srpskohrvatskim, a u manjoj meri i rusinskim, češkim i nemackim jezikom.

Koruniak nije zaboravio ni napore, i značajne rezultate vojvodanskih slovakista, obraćajući posebnu pažnju na lingvistički rad Daniela Dudoka, koji se kao jedan od retkih stručnjaka bavio i pitanjem razvoja i istorije standardnog slovačkog jezika u Vojvodini.

„Istorija standardnog slovačkog jezika u okruženju vojvodanskih Slovaka u meduratnom periodu“ svojom kompleksnošću i širokim pogledom predstavlja dragocenu naučnu sintezu saznanja o jezičkom identitetu vojvodanskih Slovaka, i kao takva će sigurno postati dragoceni izvor informacija za sve one koji će se u budućnosti baviti ovim kulturnim i jezičkim fenomenom.

Jozef Maďar – život a sen cez objektív

Jozef Maďar – život i san kroz objektív

Svetlo sveta uzrela nová monografická publikácia venovaná prvemu školenému kameramanovi z radov vojvodinských Slovákov-Jozefovi Maďaroví.

V utorok 22. decembra bola v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov, takpovediac v podmienkach úsporného režimu zapričineného stále pretrvávajúcou pandémiou ochorenia covid 19, predstavená nová monografická publikácia Jozef Maďar – život a sen cez objektív, venovaná nášmu poprednému televíznmu a filmovému kameramanovi Jozefovi Maďaroví. Prezentácia sa konala iba za prítomnosti zástupcov médií, Martina Prebudilu, jedného z dvojice zostavovateľov publikácie a samotného Jozefa Maďara. Prítomných privítal riaditeľ ÚKVS Vladimír Francisty, ktorý vyjadril potešenie zo skutočnosti, že ústav mohol prispiť k vzniku ďalšej vzácnnej publikácie, ale zároveň sa

Svetlost dana ugledala je nova monografska publikacija posvećena prvom školovanom snimatelu iz redova vojvodanskih Slovaka – Jozefu Mađaru.

U utorak, 22. decembra, u Žavodu za kulturu vojvodanskih Slovaka, u uslovima prilagođenim merama za borbu protiv širenja koronavirusa, predstavljena je nova monografska publikacija „Jozef Mađar – život i san kroz objektív“, posvećena našem istaknutom televizijskom i filmskom snimatelju Jozefu Mađaru. Prezentacija je održana samo u prisustvu predstavnika medija, Martina Prebudile, jednog od dvojice sastavljača publikacije, i samog Jozefa Mađara. Prisutne je pozdravio direktor ZKVS, Vladimir Francisti, izrazivši zadovoljstvo činjenicom što je zavod mogao da doprinese objavljujuju još jedne dragocene publikacije, izvinivši se pritom zbog činjenice što zbog trenutne situacije i posto-

aj ospravedlnil za to, že vzhľadom na aktuálnu situáciu a platné protipandemické opatrenia, nebolo možné zorganizovať prezentáciu publikácie v takej forme, akú si určite zaslúži.

Jozefovi Maďaroví, prvému školenému kameramanovi z radov vojvodinských Slovákov, ktorý okrem početných iných ocenení bol vyhlásený aj za najlepšieho kameramaňa v Srbsku v sezóne 1994/95, vydaním tejto knihy sa dostalo ďalšej zaslúženej pocsty. Autormi tejto reprezentatívnej publikácie sú Martin Prebudila a Josip Babel. Kniha na 256 stranách prináša niekolko desiatok textov, v ktorých poprední žurnalisti, kultúrni pracovníci a naslovovzatí znalci diela Jozefa Maďara reflektujú jeho prínos do nášho filmového a televízneho kultúrneho dedičstva realizovaného počas 50 rokov jeho filmovej tvorby a 40 rokov profesionálnej činnosti kameramana. Kniha je bohatou ilustrovaná farebnými fotografiami z profesionálneho a súkromného života Jozefa Maďara a osobitnou kvalitou tejto publikácie sú biografické a bibliografické údaje o Maďarovi vrátane podrobne spracovaných informácií o jeho účasti na festivaloch filmovej a televíznej tvorby, realizované odborné prednášky, projekty, na ktorých sa Jozef Maďar podieľal ako režisér a, samozrejme, aj prehľad najvýznamnejších ocenení, ktoré tento kameraman počas svojej dlhej kariéry získal.

ječích antipandemijských mera nije bilo moguće organizovati prezentaciju na način dostojan ovakve publikacije.

A Jozef Mađar, prvi škоловани snimatelj iz redova vojvodanskih Slovaka, koji je, pored mnogih drugih priznanja, proglašen i za najboljeg snimatelja u Srbiji u sezoni 1994/95, objavljuvanjem ove knjige dobio je još jednu zasluzenu počast.

Autori ove reprezentativne publikacije su Martin Prebuđila i Josip Babel. Knjiga na 256 stranica donosi nekoliko desetina tekstova u kojima vodeći novinari, kulturni radnici i poznavaci dela Jozefa Mađara govore o njegovom doprinosu za naše filmsko i televizijsko kulturno nasleđe, ostvarenom tokom 50 godina njegovog filmskog stvaralaštva i 40 godina profesionalne snimatelske karijere. Knjiga je bogato ilustrovana fotografijama u boji iz profesionalnog i privatnog života Jozefa Mađara, a poseban kvalitet ove publikacije čine biografski i bibliografski podaci o Mađaru, uključujući detaljne informacije o njegovom učešću na filmskim i televizijskim festivalima, stručnim predavanjima, projektima u kojima je Jozef Mađar učestvovao kao reditelj i, naravno, pregled najvažnijih nagrada koje je ovaj snimatelj dobio tokom svoje duge karijere



Pavel Chrtan Master Chef

Carving Pavel Hrčan Master Chef Carving

V Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov sa v pondelok 2. novembra 2020 uskutočnila prezentácia novej knížnej publikácie *Pavel Chrtan – Master Chef Carving*, ktorú zostavil a na vydanie pripravil Martin Prebudila a finančne podporil ÚKVS.

Samotná prezentácia sa konala v komornom ovzduší iba pre zástupcov médií a bez prítomnosti širšej verejnosti, čo si vyžiadala stále pretrvávajúca pandémia koronavírusu. Prezentácie sa, žiaľ, nemohol zúčastniť ani samotný Pavel Chrtan, ktorý musel zostať v domácej karanténe.

Publikácia je venovaná Pavlovi Chrtanovi, ktorý sa dlhodobo venuje carvingu, pre našincov sice nie až tak známej činnosti, ale vo svete známemu a uznávanému umeniu výrezávania rôznych vzorov a motívov z ovocia a zeleniny. Najčastejšie sa na tento účel využívajú potraviny s tvrdšou dužinou, ako je napríklad tekvica alebo melón, ale tito gastronomickí rezbári sú schopní vytvoriť nádhernú kyticu, zviera alebo iný trojrozmerný tvar prakticky z čohokoľvek.

Pavel Chrtan sa tomuto umeleckému remeslu venuje už dlhé roky a akýmsi vyvrcholením v jeho kariére došlo v roku 2018 na podujatí *Ukusi Vojvodine*, kde získal licenciu a zlatú medailu a následne, v tom istom roku, na podujatí *Gastro Olomouc Olima Cup 2018* v organizácii Asociácie kuchárov a cukrárov Českej republiky dostal aj titul Master Chef Carving.

Plnofarebná monografia prináša množstvo informácií o životnej dráhe gastronomickej umelca Pavla Chrtana, texty jeho spolupracovníkov, priateľov, ctiteľov jeho práce a reflexie médií, ktoré o tomto nekaždodenneom umelcovi a jeho umení informovali, a nechýbajú ani informácie o početných Pavlových účastiach na domáčich a medzinárodných súťažach a festivaloch. Vzácná je aj farebná príloha, ktorá vyčaruje celú krásu tohto fascinujúceho gastronomického umenia.



Pavel Chrtan

Master Chef Carving

U Zavodu za kulturu vojvodanských Slováka, u pondeljak, 2. novembra 2020. godine, održana je promocija nove knjige „Pavel Hrčan – Master Chef Carving”, koju je prialio Martin Prebudila, a finansijski podržao ZKVS.

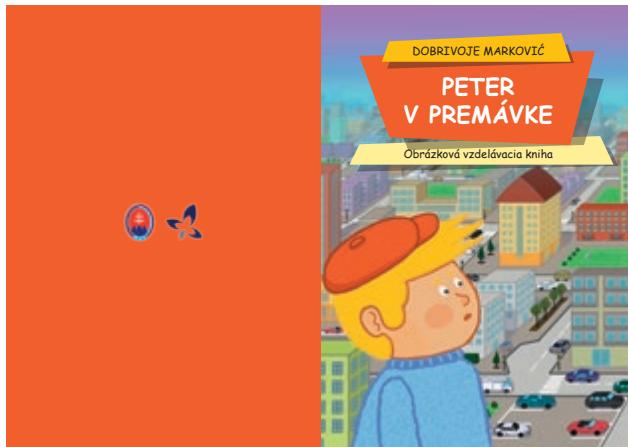
Sama prezentacija odvijala se u intimnoj atmosferi uz prisustvo predstavnika medija, a bez šire javnosti, što je bilo uslovljeno merama za sprečavanje širenja virusa korone. Nažalost, na prezentaciji nije mogao biti prisutan ni Pavel Hrčan, koji je morao da ostane u kućnom karantinu.

Publikacija je posvećena Pavelu Hrčanu, koji se već dugo bavi karvingom, za naše ljudе ne tako poznatom delatnošću, ali u svetu znanoj i priznatoj umetnosti rezbarenja različitih obrazaca i motiva od voća i povrća. U ove svrhe najčešće se koriste tvrde namirnice, poput bundeve ili dijije, iako su ovi gastronomski rezbari u stanju da od skoro svega naprave prelep buket, životinjski ili drugi trodimenzionalni oblik.

Pavel Hrčan se ovim zanatom bavi već dugi niz godina, a dosadašnji vrhunac u njegovoj karijeri dogodio se 2018. godine, na manifestaciji „Ukusi Vojvodine”, kada je dobio licencu i zlatnu medalju, a potom, iste te godine, na manifestaciji „Gastro Olomouc Olima Cup 2018”, u organizaciji Udrženja kuvara i poslastičara Češke Republike, kada mu je dodeljena titula „Master Chef Carving”.

Ova monografija u boji donosi mnogo informacija o karijeri gastronomskog umetnika Pavela Hrčana, tekstove njegovih saradnika, prijatelja, poštovalaca njegovog dela i tekstove iz medija koji su informisali o ovom nesvakidašnjem umetniku i njegovoj umetnosti. Kvalitetu publikacije doprinosi i foto-dodatak koji dočarava svu lepotu ove fascinantne gastronomске umetnosti.

Peter v premávke / Petar u saobraćaju



Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v roku 2020 svoju vydavateľskú činnosť rozšíril o nový typ publikácie, aké doteraz nevydával. Tentoraz v spolupráci s Maticou slovenskou v Srbsku vydal výchovno-vzdelávaciu obrázkovú knihu *Peter v premávke*, určenú pre žiakov nižších ročníkov základných škôl. Publikácia, ktorú schválila Agentúra pre bezpečnosť v premávke, populárnym beletristickým štýlom prispôsobeným najmladším čitateľom podáva základné dopravné predpisy.

Autorom textu je Dobrivoje Marković, knihu ilustrovala Ana Fekete a do slovenčiny ju preložila Svetluša Hlaváčová. Zámerom tohto vydavateľského počinu bola snaha o zabezpečenie vhodnej literatúry v slovenskom jazyku pre žiakov základných škôl. Kniha vyšla v celkovom náklade 2000 výtlačkov a bezplatne bola rozdistribuovaná do všetkých škôl so slovenským vyučovacím jazykom, resp. do škôl, na ktorých sa vyučuje slovenčina.

Zavod za kulturu vojvodanských Slováka proširoj je tokom 2020. godine svoju izdavačku delatnost novom vrstom publikacia, koju ranije nije objavljivao. Ovog puta je u saradnji sa Maticom slovačkom u Srbiji objavio slikovnicu „Petar u saobraćaju“, namenjenu učenicima nižih razreda osnovne škole. Publikacija, koju je odobrila Agencija za bezbednost saobraćaja, u popularnom beletrističkom stilu prilagođenom najmlađim čitaocima, pruža osnovna pravila saobraćaja.

Autor teksta je Dobrivoje Marković, knjigu je ilustrovala Ana Fekete, a na slovački je prevela Svetluša Hlavač. Knjiga je objavljena sa ciljem da se učenicima osnovnih škola obezbedi odgovarajuća literatura na slovačkom jeziku, u ukupnom tiražu od 2000 primeraka. Besplatno je distribuirana svim školama sa slovačkim nastavnim jezikom, odnosno školama u kojima se predaje slovački jezik.

Ústav na knižnom veľtrhu v Novom Sade

Zavod na Sajmu knjiga u Novom Sadu

V Novom Sade sa od 3. do 9. marca 2020 uskutočnil tradičný Medzinárodný knižný veľtrh.

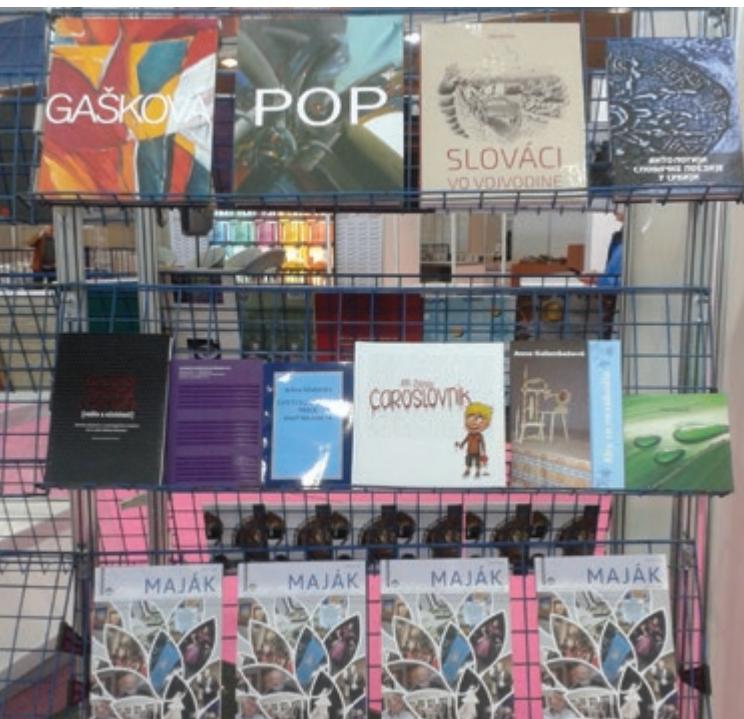
Na tomto sviatku knihy svoju knižnú produkciu už tradične prezentuje aj Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, ktorý na stánku Pokrajinského sekretariátu kultúry, verejného informovania a stykov s náboženskými spoločenstvami kultúrnej verejnosti predstavil svoju knižnú produkciu z roku 2019. a to päť titulov z vlastnej produkcie a štyri tituly, ktorých vydanie finančne podporil.

Ústav sa zameriava predovšetkým na vydávanie odbornej literatúry súvisiacej s kultúrou vojvodinských Slovákov a takýto charakter mali aj prezentované knihy.

U Novom Sadu je od 3. do 9. marta 2020. godine održan tradicionalni Međunarodni sajam knjiga.

Na ovoj svetkovini knjiga Zavod za kulturu vojvodanských Slovaka već tradicionalno predstavlja svoju izdavačku delatnost, a ove godine je na štandu Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama predstavio pet knjiga iz sopstvene produkcije i četiri naslova čije je objavljivanje finansijski podržao.

Zavod se fokusira pretežno na objavljanje stručne literature koja se odnosi na kulturu vojvodanských Slováka, a takav karakter su imale i knjige predstavljene na ovogodišnjem sajmu.



Predovšetkým je potrebné spomenúť knihu popredného slovenského etnografa, kultúrneho antropológa a univerzitného profesora Jána Botíka *Slováci vo Vojvodine*. Ústavu sa totiž podarilo získať prostriedky z Ministerstva kultúry Srbska na dotlač tejto vzácnej publikácie. Monografia prináša veľké množstvo informácií o tunajších Slovákoch a ich história – od ich migrácie do južných častí Uhorska v polovici 17. storočia až po súčasnosť. Autor analyzuje dôvody ich premiestnenia a spôsoby a úspech ich integrácie a akulturácie v novom prostredí, ale dotýka sa aj dnešnej situácie a špecifík ich súčasného životného štýlu. Kniha je syntézou doterajších poznatkov a výsledkov vlastného terénneho výskumu autora.

Ďalšou vzácnou publikáciou je zborník príspevkov z teatrologického kolokvia venovaného 150. výročiu divadla v Petrovci *Cesta medzi tradičným a moderným*. Zborník obsahuje práce venované divadelnému umeniu vojvodinských Slovákov napisaných pri príležitosti významného jubilea – 150 rokov od prvej inscenácie Starý vozka Petra III., ktorú zahrali divadelníci z Báčskeho Petrovca v roku 1866. Do zborníka sú zaradené príspevky, ktoré na kolokvii predniesli Mgr. art. Dušan Bajin, ArtD., Mgr. art. Ján Čáni, ArtD., Katarína Melegová-Melichová, Annamária Boldocká-Grbičová, Mgr. art. Vladislava Fekete, ArtD., Mgr. Juliana Beňová a doc. Dr. Milivoje Mlađenović. Zborník zostavila dramaturgička a riaditeľka Divadelného ústavu v Bratislave Vladislava Feketeová.

Zhodou okolností v uplynulom roku ústav vydal dve muzikologické publikácie, a to zborník *Slovenská hudba vo Vojvodine* a dizertačnú prácu Miliny Sklabinskéj *Esteticko-hudobné práce Martina Kmeťa*.

Zborník *Slovenská hudba vo Vojvodine* obsahuje príspevky popredných domáčich a zahraničných muzikológov a hudobníkov, ktoré odzneli na 14. konferencii *Slovenská hudba vo Vojvodine* v Pivnici 24. novembra 2018. Konferencia bola venovaná životu a dielu dvoch popredných osobností slovenskej hudby vo Vojvodine: Jurajovi Feríkovi st. a Jurajovi Feríkovi ml. Do zborníka sú zaradené príspevky Anny Medvedovej, Mgr. art. Kristíny Lomenovej, PhD., z Ústavu

Pre svega, potreбно je pomenuti knjigu istaknutog slovačkog etnografa, kulturnog antropologa i univerzitetskog profesora Jana Boćika, pod nazivom „Slovaci u Vojvodini“. Zavod je uspeo da obezbedi sredstva od Ministarstva kulture Srbije za objavlјivanje ove značajne publikacije. Monografia donosi veliku količinu informacija o ovdjašnjim Slovacima i njihovoj istoriji – od njihove migracije u južne delove Mađarske sredinom 17. veka do danas. Autor analizira razloge njihovog preseljenja, načine i uspeh njihove integracije i akulturacije u novom okruženju, dotičući takođe i današnju situaciju i specifičnosti njihovog sadašnjeg načina života. Knjiga je sinteza dosadašnjih saznanja i rezultata autorovog terenskog istraživanja.

Druga značajna publikacija je zbornik radova sa teatrološkog kolokvijuma posvećenog 150. godišnjici pozorišta u Bačkom Petrovcu, pod nazivom „Put između tradicionalnog i modernog“. Zbornik sadrži tekstove posvećene pozorišnoj umetnosti vojvođanskih Slovaka napisane povodom značajnog jubileja – 150. godišnjice izvođenja prve predstave „Stari kočijaš Petra III“, koju su pozorišni amateri iz Bačkog Petrovca izveli 1866. godine. U zbornik su uvršteni radovi mr art Dušana Bajina, ArtD, mr art Jana Čanjića, ArtD, Katarine Meleg-Melih, Anamarije Boldocki-Grbić, mr art Vladislave Fekete, ArtD, mr Julijane Benjove i doc. dr Milivoja Mlađenovića. Zbornik je sastavila i priredila dramaturškinja i direktorka Pozorišnog instituta u Bratislavi, Vladislava Fekete.

Zavod je sticajem okolnosti prošle godine objavio dve muzikološke publikacije: zbornik „Slovačka muzika u Vojvodini“ i doktorsku disertaciju Miline Sklabinski „Esteticko-muzički radovi Martina Kmeća“.

Zbirka „Slovačka muzika u Vojvodini“ sadrži referate vođecih domaćih i stranih muzikologa i muzičara, prezentovanih na 14. Konferenciji „Slovačka muzika u Vojvodini“ u Pivnicama, 24. novembra 2018. Konferencija je bila posvećena životu i radu dve vodeće ličnosti slovačke muzike u Vojvodini: Juraju Feriku st. i Juraju Feriku ml. Zbornik sadrži referate Ane Medved, mr art Kristine Lomen, PhD. iz Muzikološkog instituta Slovačke akademije nauka, mr art Janka Sirome, PhD. orguljaša, Marine Stanković-Krivak, mr Kataríne Mosnak-Bagljaš, mr Ane Medved ml, Tatjane Jaško, mr art Miline Sklabinski, PhD, PaedDr Juraja Sudija, PhD, Kataríne Meleg-Melih i Ane Ferik-Ivanović. Zbornik je priredila mr art Milina Sklabinski, PhD.

Doktorska disertacija Miline Sklabinski „Esteticko-muzički radovi Martina Kmeća“ mapira život i delo Martina Kmeća (19. februar 1926. – 6. april 2011.), jedne od najznačajnijih ličnosti slovačke vojvođanske muzike, nastavnika muzike, horovođe, etnomuzikologa, sakupljača narodnih pesama i kompozitora.

Deseti broj godišnjaka „Majak“ donosi pregled svih aktivnosti ZKVS u 2018. godini. Godišnjak je dvojezičan, ilustrovan brojnim fotografijama i opremljen modernim dizajnom, o čemu godinama brine dizajner Đula Šanta. Sadržaj je podijeljen na osnovne celine koje odgovaraju oblastima delovanja ZKVS: informaciono-dokumentacionoj i komunikacionoj delatnosti (INDOK), razvojno-istraživačkoj delatnosti, predstavljanju slovačke kulture u Srbiji i međunarodnoj saradnji. Godišnjak sadrži i ažurirani imenik slovačkih kulturnih institucija. Odgovorna urednica 10. broja „Majaka“ je Aneta Lomen.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka finansijski je podržao objavlјivanje knjige „Antologija poezije Slovaka u Srbiji“. Antologija sadrži pesme od dvadeset i šest najznačajnijih

hudobnej vedy SAV, Mgr. art. Janka Siromu, PhD., organistu, Maríny Stankovičovej Krivákovej, Mgr. Kataríny Mosnáčkovej Baglašovej, Mgr. Anny Medvedovej ml., Tatjany Jaškovej, Mgr. art. Miliny Sklabinskéj, PhD., PaedDr. Juraja Súdiho PhD., Kataríny Melegovej Melichovej, Anny Feríkovej Ivanovičovej. Zborník zostavila Mgr. art. Milina Sklabinská, PhD.

Doktorská dizertácia Miliny Sklabinskéj *Esteticko-hudobné práce Martina Kmeťa* mapuje život a dielo Martina Kmeťa [19. februára 1926 – 6. apríla 2011], jednej z najvýznamnejších osobností hudby vojvodinských Slovákov, hudobného pedagóga, zbormajstra, etnomuzikológika, zberateľa ľudových piesní a skladateľa.

Desiaty ročník ročenky Maják prináša prehľad všetkých aktivít ÚKVS v roku 2018. Ročenka je spracovaná dvojjazyčne, ilustrovaná je početnými fotografiemi a upravená moderným dizajnom, o ktorý sa už roky stará dizajnér Ďula Šanta. Obsahovo je rozdelená do základných rubík, ktoré sú zároveň oblastami pôsobenia ÚKVS: Informačno-dokumentačná a komunikačná činnosť [INDOK], Rozvojovo-výskumná činnosť, prezentácia kultúry Slovákov v Srbsku a medzinárodná spolupráca v ÚKVS. Ročenka obsahuje aj aktualizovaný adresár slovenských kultúrnych inštitúcií. Zodpovednou redaktorkou 10. ročníka Majáka je Aneta Lomenová.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov finančne podporil vydanie knihy *Antologija poezie Slovaka u Srbiji*. Antológia obsahuje do srbciny preložené básne dvadsať šiestich najvýznamnejších slovenských vojvodinských básnikov druhej polovice 20. a začiatku 21. storočia. Zostavovatelia antológie a prekladatelia básni sú Martin Prebuďila a Ladislav Čáni. Odborným garantom projektu bol Dr. Adam Svetlík. Antóliu vydalo belehradské vydavateľstvo Computech.

Ďalšou publikáciou, ktorej vydanie finančne podporil ÚKVS, je publikácia pre deti *Čaroslovnik* autorskej dvojice spisovateľa Jána Žolnaja a ilustrátora Ďulu Šantu.

Kniha je vlastne tlačenou verziou zábavno-vzdelávacieho seriálu pre deti, ktorý už dlhšiu dobu pravidelne vysielala RTV Vojvodina 2, v ktorej vystupuje jej autor a herec v jednej osobe Ján Žolnaj. Čaroslovnik tvoria texty, ktorými sa autor snaží pútavým, vtipným a zrozumiteľným spôsobom, teda vo forme akéhosi zábavného slovníka, vysvetliť najmladším čitateľom význam jednotlivých slovíčok a tak ich zabávať a vzdelávať zároveň. Aby literárne prevedenie relácie nebolo ochudobnené o vizuálnu zložku, k dielu sa dal aj autor ilustrácií Ďula Šanta, popredný predstaviteľ strednej generácie výtvarných umelcov z radov vojvodinských Slovákov, ktorý svojou citlivou a modernou senzibilitou našiel správnu cestu k dnešným detským čitateľom.

Ústav finančne podporil aj vydanie knihy krátkych esej Viery Benkovej *Z aromatického literárneho záhonu*, v ktorej sa autorka zmieňuje o pätnásť liečivých rastlinách. Knihu vydala MOPS Petrovec k spisovateľkinej osemdesiatke.

Anna Galambošová z Hložian sa podujala pripraviť a vyuňať polytematickú publikáciu, ktorú pomenovala *Aby sa nezabudlo*. Kniha obsahuje spomienkovo ladené texty, relativne rozsiahlu zbierku tradičných vinšov a bohatú fotoprihlóku. Vydanie tejto knihy ústav finančne podporil a vydala ju Matica slovenská v Srbsku.



jih slovačkých vojvodanských pesnika iz druge polovine 20. i s početka 21. veka prevedene na srpski jezik. Sastavljači antologije i prevodioci pesama su Martin Prebuđila i Ladislav Čanji. Profesionalni garant projekta bio je dr Adam Svetlik. Zbornik je objavila beogradska izdavačka kuća „Computech“.

Zavod je finansijski podržao i objavljuvanje publikacije za decu „Čaroslovnik“, pisca Jana Žolnaja i ilustratora Ďule Šante.

Knjiga je zapravo štampana verzija zabavne i edukativne serije za decu, koju već duže vreme redovno emituje RTV Vojvodina 2, a u kojoj nastupa njen autor i glumac Jan Žolnaj. „Čaroslovnik se sastoji od tekstova u kojima se autor trudi da na zanimljiv, duhovit i razumljiv način, odnosno u obliku zabavnog rečnika, najmlađim čitaocima objasni značenje pojedinih reči i tako ih istovremeno zabavlja i obrazuje. Kako knjižna verzija emisije ne bi bila osiromašena za vizuelnu komponentu, potudio se autor ilustracija Ďula Šanta, istaknuti predstavnik likovnih umetnika iz redova vojvodanskih Slovaka srednje generacije, koji je zahvaljujući svom savremenom senzibilitetu pronašao pravi put ka današnjim dečjim čitaocima.

Zavod je takođe finansijski podržao objavljuvanje knjige kratkih eseja Vjere Benkove „Iz aromatične književne leje“, u kojoj književnica govori o petnaest lekovitih biljaka. Knjigu je objavio MOPS Petrovac povodom osamdesetog rođendana autorke.

Ana Galamboš iz Gložana je autorka politematske publikacije, koju je nazvala „Da se ne zaboravi“. Knjiga sadrži tekstove autobiografskog karaktera, ali i relativno opširnu zbirku tradicionalnih čestitki i želja, kao i bogat foto-dodatak. Objavljuvanje ove knjige finansijski je podržao zavod, a objavila Matica slovačka u Srbiji.

**ADRESÁR INŠTITÚCIÍ, USTANOVIZNÍ,
ZDRUŽENÍ, KULTÚRNÝCH STREDÍSK
A KULTÚRNO-UMELECKÝCH SPOLKOV
VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV**

**ADRESAR INSTITUCIJA, USTANOVA,
UDRUŽENJA, KULTURNIH CENTARA
I KULTURNO-UMETNIČKIH DRUŠTAVA
VOJVODANSKIH SLOVAKA**

**Národnostná rada slovenskej
národnostnej menšiny**
**Nacionalni savet slovačke nacionalne
manjine u Srbiji**
Bulvár Mihajla Pupina 1/IV
21 000 Nový Sad
Tel./fax: 021/ 422 989
E-mail: office@rada.org.rs
URL: www.rada.org.rs
Predsedníčka: Libuška Lakatošová

Matica slovenská v Srbsku
Matica slovačka u Srbiji
Ul. maršala Tita 18
21 470 Báčsky Petrovec
Tel./Fax: 021/ 78 02 48
E-mail: msjbp@stcable.net
Predseda: Branislav Kulík

Slovenská redakcia Televízie Vojvodiny
Slovačka redakcia Televízie Vojvodine
Sutjeska 1
21 000 Nový Sad
Tel.: 021/210 14 80, 021/210 14 20
E-mail: dennik@rtv.rs
Hlavný a zodpovedný redaktor: Milan Kulík

Slovenská redakcia Rádia Nový Sad
Slovačka redakcia Radia Novi Sad
Kamenická cesta 45
21 000 Nový Sad - Petrovaradín
Tel.: 064 22 55 101
E-mail: slovacka.radio@rtv.rs
Hlavný a zodpovedný redaktor: Martin Prebudila

NVU Hlas ľudu
NIU „Hlas ľudu“
Bulvár oslobodenia 81/V
21 000 Nový Sad
Tel.: 021/47 20 840
E-mail: nvuhlasludu@hl.rs, office@hl.rs
Úradujúca riaditeľka: Milana Arňaš

Slovenské vydavateľské centrum
Slovački izdavački centar
14 VÚSB 4-6
21 470 Báčsky Petrovec
Tel./Fax: 021/780 159
E-mail: svcentrum@stcable.rs, svc.
petrovec@gmail.com
Riaditeľ: Vladimír Valentík

Slovenské vojvodinské divadlo
Slovačko vojvođansko pozorište
Kollárova 4
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 021/780 040
Fax: 021/780 444
E-mail: svpozoriste@gmail.com
URL: svdivadlo.wixsite.com/divadlo
Riaditeľka: Viera Krstovská

Múzeum vojvodinských Slovákov
Muzej vojvođanskih Slovaka
Ul. maršala Tita 23, Ul. maršala Tita 18/1
Ul. Maxima Gorkého 17 (kancelária)
21 470 Báčsky Petrovec
Tel: 062 38 33 78
E-mail: muzejvs@gmail.com
URL: www.muzeumslovakov.rs
Riaditeľka: Anna Séčová-Pintirová

Kultúrne centrum Kysáč
Kulturni centar Kisač
Slovenská 22
21 211 Kysáč
Tel./Fax: 021/827 642
E-mail: kis.kysac@gmail.com
Riaditeľ: Pavel Surový

Dom kultúry 3. októbra
Dom kultury „3. oktober“
Ul. maršala Tita 46
26 210 Kovačica
Tel./Fax: 013/661 112, 062 88 50 814
E-mail: dkulture@gmail.com
URL: www.kultura-kovacica.com
Riaditeľ: Ján Tomáš

Dom kultúry Michala Babinku
Dom kultury „Mihal Babinka“
Námestie oslobodenia 1
26 215 Padina
Tel.: 013/ 667 235, 062 77 82 88
E-mail: dkmbpadina@gmail.com
Riaditeľka: Aňička Elchekhová

Stredisko pre kultúru Stará Pazova
Centar za kulturu Stara Pazova
Svätošávska 27
22 300 Stará Pazova
Tel. 022/312 114, 022/311 104
E-mail: czkstarpazova@ptt.rs,
centrakulturu.starapazova@gmail.com
URL: www.czksstarapazova.com
Riaditeľ: Vladimír Kerkez

Knižnica Štefana Homolu
Biblioteka „Štefan Homola“
Národnej revolúcie 9
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 021/781 335
E-mail: kninicashomolu@gmail.com
comRiaditeľka: Anna Speváková

Obecná knižnica Kovačica
Opštinska biblioteka Kovačica
Ul. maršala Tita 48
26 210 Kovačica
Tel.: 013/662 471
E-mail: biblioteka.kovacica@gmail.com
URL: www.biblioteka-kovacica.com
Riaditeľ: Slobodan Stevanovski

Slovakistická vojvodinská spoločnosť
Slovakističko vojvođansko društvo
Dr. Zorana Đindića 2
21 000 Nový Sad
Tel.: 063 8623994
E-mail: slovaci@ff.uns.ac.rs
Tajomníčka: Zuzana Týrová

Galéria Zuzky Medvedovej
Galerija Zuzke Medvedove
Ul. maršala Tita 23,
Ul. Maksima Gorkog 17 (kancelária)
21 470 Báčsky Petrovec
Tel: 062 38 33 78
E-mail: muzejvs@gmail.com
URL: www.muzeumslovakov.rs
Riaditeľka: Anna Séčová-Pintirová

Galéria insitného umenia Kovačica
Galerija naivne umetnosti Kovačica
Masarykova 65
26 210 Kovačica
Tel: 013/ 661 157, 013/ 660 509
E-mail: galerijanaivneumetnosti@gmail.com
com
URL: www.naivnaumetnost.com
Riaditeľka: Anna Žolnajová-Barcová

Galéria SND
Galerija SND
Slovenská 47
21 211 Kysáč
E-mail: michalmadacky@gmail.com
Tel: 063 1919336
Vedúci: Michal Madacký

Medzinárodné etnocentrum Babka
Kovačica
Medunarodni etnocentar „Babka“
Kovačica
Vinogradarska 7
26 210 Kovačica
Tel.: 013/661 522
E-mail: pavel.babka@babka.rs
URL: www.babka.rs
Riaditeľ: Pavel Babka

Divadlo VHV Báčsky Petrovec
Pozorište VHV Bački Petrovac
Kollárova 4
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 062 978 11 71
E-mail: vhvpetrovec@gmail.com
URL: www.vhv.org.rs
Riaditeľ: Jaroslav Zima

Ochotnícke divadlo Janka Čemana
v Pivnici
Amatersko pozorište „Janko Čeman“
u Pivnicama
Vojvodinská 25
21 469 Pivnica
Tel: 021/ 756 550, 062 85 27 593
064 30 37 802 (sekretárka Olga Čosić)
E-mail: jceman94@gmail.com
Predseda: Mirko Gedra

Art centrum Chlieb a hry**Art centar Hleba i igara**

Slovenské námestie 2
22 300 Stará Pazova
Tel./fax: 022/314 413
E-mail: benkamiroslav@yahoo.com,
miroslavbenka.hl@gmail.com
Riaditeľ: Miroslav Benka

Združenie občanov Kolektív kreatívnych amatérov KOKRAM**Udruženje građana KOKRAM**

Janka Bartoša 23
26 210 Kovačica
Tel: 063 856 74 67
E-mail: kokram26210@gmail.com
Predsedníčka: Darina Puškárová

Asociácia slovenských spolkov žien**Asociacija slovačkih udruženja žena**

Ul. maršala Tita 2
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 063 88 76 595
E-mail: assz.bp@gmail.com
URL: www.assz.org.rs
Predsedníčka: Viera Miškovicová

Kultúrne centrum Aradáč**Kulturni centar Aradac**

Kukučinova 16
23 207 Aradáč
Tel.: 060 611 12 41, 064 163 02 83
E-mail: kc.aradac@gmail.com,
igl.ivek@gmail.com
Predsedna: Ján Zvara

Slovenský dom MOMS**Slovački dom MOMS**

Šafárikova 1
21 400 Báčska Palanka
Tel.: 060 1495 744
E-mail: sdbpalanka@gmail.com
Predsedníčka: Drahoslava Čieff

KUS Petrovská družina**KUD „Petrovačka družina“**

Kollárova 4
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 063 424 369
E-mail: druzinapetrovec@gmail.com
Predsedníčka: Daniela Gedeňovská

Mládežnícke združenie Y.M.C.A**Omladinsko udruženie „Y.M.C.A“**

FS Petrovčan
Ul. XIV. VÚSB 28
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 061 166 60 26
E-mail: ymca.bpetrovec@gmail.com,
ymca.fspetrovcan@gmail.com
Predsedna: Pavel Pavlíni

SKUS Milan Rastislav Štefánik**SKPD „Milan Rastislav Štefanik“**

Nušičova 8
22 253 Binguľa
Tel: 064 268 86 20
E-mail: tijana.farkas06@gmail.com
Predsedna: Milko Horvát

KUS Sládkovič**KUD „Sládkovič“**

Bratov Gavrajíčovcov 1
11 275 Bolovce
Tel: 064 5500626
E-mail: boljevci.kudsladkovic@gmail.com
Predsedna: Marijan Šajben

SKOS Šafárik**SKPD „Šafarik“**

Ugrinovačka 120
11 272 Dobanovce
Tel. 063 585 211
E-mail: kpdsafarik@hotmail.com
URL: www.kpdsafarik.co.rs

Predsedna: Željko Čapeľa

SKOS v Erdevíku**SKPD u Erdeviku**

Masarykova 2
22 230 Erdevík
Tel: 063 76 37 447, 022/752 778
E-mail: oberedi@gmail.com
Predsedna: Andrej Beredi

KUS Bratstvo**KUD „Bratstvo“**

Slovenská 5
26 370 Hajdušica
Tel.: 061 64 000 27, 062 762 935
E-mail: dhudjec@mts.rs
Predsedna: Vladimír Hraško

KOS Jednota**KPD „Jednota“**

Maršala Tita 58
21 412 Hložany
Tel.: 062 421 733
E-mail: kosjednotahlozany@gmail.com
Predsedna: Vladimír Bažaľa

SKUS Jánošík**SKUD „Janošik“**

Ul. maršala Tita 5
26 362 Jánošík
Tel.: 069 199 41 86
E-mail: skusjanosik@gmail.com
Predsedníčka: Karolína Šupeková

Kreatívne centrum pre cestovný ruch, umenie a kultúru**Kreativni centar za turizam, umetnost i kulturu**

Masarykova 69
26 210 Kovačica
Tel.: 063 337 527
E-mail: kreativni.centar.tuk@gmail.com
Predsedna: Pašo Sampor

KUS Zvolen**KUD „Zvolen“**

Ul. maršala Tita 85
21 472 Kulpín
Tel.: 060 146 16 11
E-mail: kuszvolen.folklor@gmail.com
Predsedna: Zoroslav Zima

KUS Štefánik**KUD „Štefanik“**

Ul. maršala Tita 13
25 234 Lalíť
Tel: 065 67 999 16
E-mail: kusstefaniklalic@gmail.com
Predsedna: Dušan Párník

KUS Mladost'**KUD „Mladost“**

Ul. maršala Tita 69
21 315 Lug
Tel.: 064 4732572
E-mail: sarahmalvina@gmail.com
Predsedníčka: Anna Čelovská

SKC P. J. Šafárika**SKC „P. J. Šafarik“**

Vuka Karadžića 2/a
21 000 Nový Sad
Tel.: 069 180 19 81
E-mail: safarikns@gmail.com
URL: www.safarik.org.rs
Predsedníčka: Viera Marčoková-Cerovská

SKUS Pivnica**SKUD Pivnice**

Vojvodinská 82
21 469 Pivnica
Tel: 069 756 035
E-mail: skuspivnica@gmail.com
URL: www.skuspivnica.org.rs
Predsedna: Miroslav - Juraj Béla

KUS Jána Kollára**KUD „Jan Kolar“**

Ul. maršala Tita 124
21 425 Selenča
Tel.: 063 136 16 02
E-mail: malvina.zolnanova@kusjanakollara.org
Predsedníčka: Malvína Zolňanová

SKUS h. Janka Čmelíka**SKUD „Heroj Janko Čmelik“**

Cyrila a Metoda 11
22 300 Stará Pazova
Tel.: 065 313 8 555
E-mail: skushjc96@gmail.com
Predsedníčka: Libuška Lakatošová

KUS Jednota**KUD „Jednota“**

Svätého Savu 76
22 240 Šíd
Tel.: 063 553 635
E-mail: skusjednotasid@gmail.com
Predsedna: Vladimír Čáni

SKOS Detvan**SKPD „Detvan“**

Spoljnostarcovačka 127
26 000 Vojlovica-Pančevo
Tel.: 065 405 05 70, 063 581 040
E-mail: skosdetvan@gmail.com,
mihalispisjak33@hotmail.com
Predsedna: Michal Spišiak

Komorný zbor Zvony**Kamerni hor „Zvona“**

Čmelíkova 39
21 425 Selenča
Tel.: 021/774 139
E-mail: zvony@neobee.net
Predsedna: Juraj Súdi st.

Komorný zbor Musica viva**Kamerni hor „Musica viva“**

XIV. VÚSB 7-9
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 063 87 30 863
E-mail: marienak614@gmail.com
Predsedníčka: Mariena Stankovičová-Kriváková

Súbor Skala**Hor „Skala“**

Masarykova 115
26 210 Kovačica
Tel.: 062 881 53 75, 062 881 53 76
E-mail: tomas.pavel.83@gmail.com
Predsedna: Pavel Tomáš st.

Združenie KOMAR Kovačica**Udruženje KOMAR Kovačica**

Ive Lola ribara 63
26 210 Kovačica
Tel: 013/662 314
E-mail: komar.kontakt@gmail.com
http://dolnozemski-slovaci.com/komar/
Predsedna: Vladimír Lenhart

